

Francofurti, apud Mart. Hallervord.

MEMORIÆ
MEDICORVM
NOSTRI SECULI
CLARISSIMORUM
RENOVATÆ
DECAS PRIMA,
CURANTE
M. HENNINGO VVITTEN.

FRANCOFURTI,
Apud MARTINUM HALLERVORD
Typis JOANNIS ANDREAE.

Anno M DC LXXVI.

APULEIUS LIB. IX. METAM.

NEC CONSILIO PRUDENTIS, NEC REMEDIO SAGACIS, DIVINÆ PROVIDENTIÆ FATALIS DISPOSITIO SUBVERTI VEL REFORMARI POTEST.

VIRO

NOBILISSIMO, AMPLISSIMO,
EXCELLENTISSIMO,

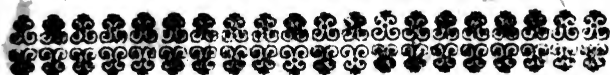
DN. NICOLAO VVITTEN A LILIENAU,

MEDICINÆ DOCTORI EXIMIO,
SAC. REG. MAJEST. SUECIÆ
ARCHIATRO,
INQUE PATRIA PHYSICO PRIM.
AC LONGE MERITISSIMO,
MEDICO,
CUI, NEC AD DIGNOSCENDUM
PRUDENTIA,
NEC AD CURANDUM FORTUNA,
COELESTIBUS ANIMATA SUCCESSIBUS,
HACTENUS DEFUIT,
DOCTRINA ATQUE MEDENDI USU
FAMIGERATISSIMO,
DOMINO AC PATRUELI
SUO
ADMODUM DEVENERANDO,

QUOD
ADFECTUM IN SE VERE PATERNUM
UBIVIS LUCULENTISSIME DEMON-
STRAVERIT,
ET IN HOC IPSO QUOQUE OPERE
DE PRÆCLARIS ALIQUOT ERUDITO-
RUM LUMINIBUS
MULTA VALDE APPOSITA
PROMTE HILARIQUE VULTU
COMMUNICAVERIT,
HOC ADDICTISSIMI ANIMI ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ
OFFICIOSE SISTIT,
EIDEMQUE SIMUL
SANAM IN CORPORE SANO
MENTEM,
LONGAM IN HAC BREVITATE
VITAM,
MEMORIAM IN ORBE IM-
MORTALEM,
ÆTERNAM DENIQ; IN COELO
FELICITATEM
TOTO PRECATUR PECTORE,
QUI EX IPSIUS INCOLUMITATE
SUAM DUCIT,
Et AD QUÆVIS OFFICIORUM GENERA,
CONSANGUINITATIS JURE,
SE IN PERPETUUM OBSTRINGIT,

M. H. VVITTE.

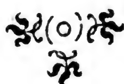
SERIES

SERIES MEDICORUM PRIMAE DECADIS.

Obiit anno

1609. Carolus Clusius, Doct. & Profess. Lugdun. Bat.
1613. Ernestus Sohnerus Doct. & Profess. Altorph.
1619. Hieronymus Fabricius ab Aquapendente, D. & Profess. Patavinus.
1629. Caspar Bartholinus D. & Profess. Hafniensis.
1636. Gregorius Horstius D.
1637. David Herlicius Doct. & Poliater Stargard.
1638. Daniel Sennertus Doct. & Profess. Witteberg.
1640. Petrus Kirstenius Doct. & Profess. Upsaliensis.
1644. Joh. Baptista Helmontius Philos. per Ignem.
1648. Caspar Hoffmannus D. & Profess. Altorph.

EVERHARDI VORSTII
Medicinæ Professoris
ORATIO FUNEBRIS
In obitum
V. N. & CL.

CAROLI CLUSII, ATREBATIS,

Habita fuit in Academia post ductum funus, die VII. April. Anno cIɔ Iɔc IX.

SEnatores Academici, Professores CLmi, Illustres ac generosi, Barones, Viri Amplissimi, doctissimi & reverendi, juventus ornatissima atque Reip. Spes florentissima;

Recens ac nuperum Academiæ nostræ fatum, alius nunc iterum longè acerbissimus excepit casus. Extulimus paucis ab hinc diebus Josephum Scaligerum, temporum nostrorum Phœnicem; hunc brevi adeò intervallo subsecutus est Carolus noster Clusius; vix dum dolor noster aliquantò subsederat, ecce novo percellimur luctu, malumque paullò remissum rursus integrascit. Nec enim uno contenta Scaligero (in cujus tamen jactura totus ingemuit orbis) mox & alterum hoc nobis subduxit ornamentum invida Parca. Huic Venerando Seni hodiè pro vestra pietate parentastis, hujus honorandæ memoriæ huc frequentes convenistis; hujus defuncti gratia foris sordidatos, intus mærore obsessos vos mæstus intueor; hujus denique causâ in hunc locum, non tam meâ voluntate, quàm vestrâ, Patres Academici, petitione atque impulsu ascendi. Quàm durum susceperim onus, non me fugit. Dicturus enim sum de eo Viro, cujus virtutes, eruditio, in remp. litterariam merita, omnem meam dicendi vim, omnem supellectilem excedunt longè: dicturus sum in eo loco, in quem nihil adferri solet, nihil debet, nisi perfectum ingenio, elaboratum industriâ, & quod demorsos sapiat ungues. A quo dicendi

dicendi splendore tametsi quàm longissimè hanc meam orationem abesse probè sciam, vestrâ nihilominus fretus benevolentiâ multus in me excusando apud vos non ero. Excusabit me Senatus Academici Decretum, quod dicendi hanc imposuit necessitatem. Excusabit pietas, quâ defuncti manes prosequutus, extremum hoc officium à me desiderari passus non fui. Excusabit vitæ ac professionis meæ genus, quod ab amœnioribus istis litteris & eloquentiæ studiis multum semotum est. Excusabit demum temporis angustia, quæ meditationi accuratiori spacium perexiguum concessit. Quare si non ex dignitate omnia dixero, & ex tam multis pauca solùm delibavero, haud spero apud Auditores tam æquos judicia mihi ulla fore parata iniqua. Favete igitur conatibus, Auditores humanissimi, favorisque vestri auram tantisper mihi concedite, dum quæ de tanto viro ab aliis aliquando ornatiùs dici aut feliciùs scribi poterunt, ego ὡς ἐν τύχῃ crassâq;, quod ajunt, Minervâ, adumbrare studeo.

Qui Viros præclaros laudandos sibi suscipiunt, à solo natali in quo orti, in quo primùm hauserunt cœlum, orationes suas auspicari solent non immeritò; huic enim tantum à majoribus est tributum, ut parentis Sanctissimum nobiscum commune habere voluerint, nihilq; prorsus esse, quod à nobis vel fortiter geri, vel prudenter agi, vel sapienter dici possit, cujus patria sibi non arroget jure suo partem, æquissimi rerum æstimatores censuerunt. Atrebatum urbs Galliæ Belgicæ ad Scarpum fluvium antiquissima est, ampla, elegans, amœna, aëre saluberrimo, ingeniis ac nobilitate florens, totius gentis Metropolis jam olim habita. In hac Clusius noster nascitur anno Salutis millesimo quingentesimo & vigesimo sexto, mense Februario, Patre Michaële de l'Escluse, Domino de Watenes, & Consiliario Curiæ Provincialis: Matre Gulielma Quineaut, rari exempli fœminâ. quo in loco parentes simul cum anima illi tradiderunt, patriam non obscuram, familiam non pœnitendam, domum innocentem, opes honestas, ingenium liberale, studiisque optimarum artium capessendis aptissimum. Quare ut primùm ex ephæbis excessit, Gandavum à parentibus missus, sub optimis præceptoribus iis artibus, quibus ætas illa ad humanitatem informari solet, ritè imbutus est. Quo quidem tempore multa neque ea vulgaria spectatæ indolis edidit specimina. Ætate jam grandior factus, ad graviores

disciplinas & imprimis jus civile discendum, Lovanium totius Europæ florentissimum tunc Gymnasium, ac litterarum Emporium ablegatur: Ubi celebriores in omni scientiarum genere Viros publicè docentes cupidissimè audivit; privatim etiam quibusdam ex præcipuis & familiariter usus, assiduâ illâ doctorum hominum consuetudine effecit, ut brevi admodum insignem optimarum rerum peritiam, nomenque inter æquales clarum sibi compararet. Erat enim ea tunc in urbe summus præstantissimorum Virorum & adolescentum concursus ex omnibus Europæ provinciis; & docentium discentiumque studia ad æmulationem æquè fervebant. Anno ætatis vigesimo secundo Lovanio digressus, ad uberiorem ingenii cultum capiendum, & externarum regionum visendarum cupidine flagrans, in Germaniam contendit, & Marpurgi apud Chattos aliquandiu substitit, ubi Oldendorpium clariss. apud suos & exteros Jurisconsultum, diligentissimè audivit: ibidemque in familiaritatem incidit Andreæ Hyperij, magnæ existimationis ac famæ apud Germanos Theologi. Hujus consilio anno insequente Wittebergam Saxonum adiit, potissimùm ut Philippum Melanchthonem videret, audiret & coram cognosceret; virum mehercle egregium, qui scientiarum orbem universum vel solus, vel cum paucis apud populares suos intellectione complexus est; & ob id, dum viveret, Germaniæ suæ Oraculum habitus. Circa annum Christi cIↃ. IↃ. L Wittebergâ profectus Francofurtum, indeque Argentinam petiit, ubi paullulum commoratus, cùm Galliæ lustrandæ teneretur desiderio, per Helvetios & Allobroges Lugdunum pervenit, hinc Montepessulum: in qua urbe certo consilio triennium totum egit, Gulielmi Rondeletij Medici celebratissimi contubernio ac mensa usus. Hoc primùm in loco illum cepit Medicinæ stirpiumque noscendarum amor, quo ad extremum usque vitæ diem raptus, juris Civilis professioni nuntium remisit, seque totum sacræ artis, & præcipuè simplicium medicamentorum cognitioni tradidit, insito quodam naturæ ductu. Assiduus ac sedulus Rondeletij, cui unicè carus & acceptus erat, auditor, ex ore docentis excepit methodum curandorum morborum particularium, quam postea typis vulgavit Laur. Joubertus. Rei herbariæ studio supra modum delectatus, sæpissimè in agrum & circumvicina loca prodibat, totamque Galliam Narbonensem

per

perreptabat: neque, quod multi peregrinantes hodie faciunt, perfunctoriè aut veluti canis Nilum lambit, exteras regiones obibat, verùm pensiculatè minutissima etiam quæque animadvertebat; nec solùm rerum naturalium ibi nascentium indagatione contentus, quicquid præterea ad situm, antiquitates & populorum mores spectaret, mente & oculis attentissimis observabat. Cui inter cætera fidem facit Tabula illius chorographica Galliæ Narbonensis, quam theatro suo Geographico Abrahamus Ortelius inseruit. Dum apud Montepessulanos degeret, Petrum Lotichium, Poëtarum Germaniæ principem, cognovit, & inter reliquos amicos familiarissimè coluit. Hujus ad Clusium versus aliquot & Epistolæ cum reliquis ejus operibus leguntur. Porrò in studio Botanico, cujus incredibili flagrabat amore, ita brevi profecit, ut vel tunc Rondeletio, Scyronio alijsque Academiæ illius Doctoribus liqueret, quantus in illa professione aliquando futurus esset: non obscuris quippe indiciis collegebant, ad rem herbariam ornandam augendamq; natum atq; unicè factum; utpote cujus animo altissimè infixum hærebat grave illud dictum, quod apud Galenum extare novimus, & ab Oribasio repetitum legimus, simplicium medicamentorum & facultatū, quæ eis insunt, cognitionem adeò Medico necessariam esse, ut sine ea nemo ritè mederi queat. Equidem ita judico, si Medici alioquin eximii animum herbarum notitiâ spoliaveris, mentemque nativâ stirpium specie nudaveris, licet cœlo dejectus, licet Æsculapius ipse fuerit, licet omni Musarum choro stipatus, Physica, Anatomica atque Chirurgica callens, placere tamen posse ne Apollini quidem suo, utpote herbarum scientissimo. Fuit sanè hæc sapientiæ pars quæ stirpium historiam complectitur, non ita multis ab hinc annis in obscuro planè posita, densissimisque involuta tenebris. Nam præterquam quòd per se sat difficilis esset, temporum longinquitas & crebræ populorum migrationes, in caussa fuerunt, ut pleræque, ne dicam omnes, plantæ veteribus abjectis nova sæpius induerint ac commutârint nomina, ita ut pristinæ nomenclaturæ nec vola nec vestigium appareat ullum. Hinc etiam morosior ac scrupea prorsus reddita, quod prisci materiæ medicæ scriptores, stirpium, quas pro vulgò cognitis habebant, paucas inter describendum, non rarò nullas tradiderint notas, quibus à posteris recognosci possent.

Quibus & tertium accessit incommodum, quod recentiorum quidam ad primam quamque vel levissimam notam à veteribus appositam, alienas ac nonnunquam contrarias supponunt plantas, adeò ut loco salutarium remediorum, venena etiam quidam nobis surrógârint nocentissima, damnabili prorsus atque scelerată inscitiâ. Quibus malis ne diutius conflictaretur Ars medendi, Summi Numinis providentiâ factum, ut patrum nostrâque memoriâ multi præclari exorti sint viri, qui hanc Philosophiæ partem illustrandam sibi sumpserunt; inter quos primas obtinuit Leonicenus, Ruellius, Matthiolus, Fuchsius, Tragus, Dodonæus, Dalechampius, Lobelius, Caspar Bauhinus, Clusius denique hic noster; de cujus in hoc studiorum genere excellentia & singulari peritia non est quod multis apud vos differam; res ipsa loquitur, & quæ omnium manibus teruntur, Viri eminentissimi Scripta id abundè testantur. Inde enim apparet duo sibi potissimùm proposita habuisse, ut ab antiquis descripta aut memorata, altáque jam caligine mersa, erueret atque in lucem protraheret; nova verò aliisque indicta ipse reperire posset, repertáque optima fide bono publico omnibus communicare. Utrumque felicissimè peregit, & cum immortali nominis sui gloria perfecit. Verùm ad reliquum de Vita optimi nostri Senis sermonem regredior. Montepessulo, post gradum, ut vocant, Licentiæ in Medicina adeptum, discedens per Galliam Lugdunensem, Genevamque, iterum Basileam pervenit, ubi exquisitissimis honoribus ab ordine Academico exceptus, secundo Rheno vectus Coloniam usque Agrippinæ, inde terrestri itinere Antverpiam petiit, & ab anno quinquagesimo quinto supra millesimum quingentesimum usque ad annum sexagesimum tertium in Belgio ferè hæsit, nisi quod Luteriam Parisiorum semel excurrere illi visum. Vertit interea temporis in sermonem Gallicum Vitas Hannibalis & Scipionis à Donato Acciaivolo Latinè priùs editas, quæ inter opera Plutarchi Gallicè evulgata hodie leguntur. Dodonæi præterea Plantarum historiam in eandem linguam convertit. Anno verò sexagesimo tertio Augustam Vindelicorum petiit, proximóque repetiit, & inde in comitatu Illustrium fratrum Fuggerorum per Belgicam, ceterámque Galliam Oceano proximam, in Hispaniam profectus est; quam universam peragravit & accuratissimè perlustravit à Pyrenæis montibus ad fretum usque Gaditanum: quo in itinere

itinere ad Calpen equo dilapſus os tibiæ confregit. Olyſipone cùm eſſet, incidit fortè fortunâ in Dialogos Gartiæ ab Orta Luſitanicâ linguâ conſcriptos, Aromatum apud Indos naſcentium deſcriptionem complectentes, quos cùm avidè percurriſſet, dignosque qui toti orbi innoteſcerent judicaſſet, Latinè vertit, & parergis amiſſis contraxit, additis etiam Notis. Hos primùm anno ſeptuageſimo quarto Chriſtophori Plantini typis Antverpiæ publicavit: Quibus adjunxit Nicolai Monardis, Medici Hiſpalenſis, de ſimplicibus med. novi orbis Librum, ex lingua itidem Hiſpanica in Latinam traductum. Hiſpaniâ totâ diſcurſâ in Belgium reverſus eſt, & in eo uſque ad annum ſeptuageſimum commoratus eſt, amicitiâ multorum præſtantium Virorum uſus, Boyſotti, Brancionis, Laurinorum fratrum, Plantini, Raphelengij & aliorum. Hoc tempore ex ſermone Italico in Latinum tranſtulit Antidotarium, ut vocant, Florentinum, quod anno LXVII. apud Plantinum edi curavit. Anno verò LXXI. in Britanniam navigavit, indeq; redux biennio exacto ab Imper. Maximiliano II. Auguſto Viennam Pannoniæ honeſtiſſimis conditionibus evocatus fuit, & numero familiarium aulicorum adſcriptus, commiſsâ illi etiam Horti Cæſarei curâ: In quo munere ad annos circiter quatuordecim duravit, in Summa Maximiliani Auguſti & Rudolphi F. exiſtimatione ac gratia. Quo tempore Pragam unà cum Imp. Maximiliano profectus eſt; quo ibidem vitâ defuncto, à Rudolpho Succeſſore priſtinum illi munus confirmatum fuit. Hungariam etiam, totamque Auſtriam peragravit. Britanniam etiam permiſſu Imp. iterum adiit: ubi in familiaritatem incidit generoſiſſimi Viri Philippi Sidnæi, & Franciſci Drake, à quo ſocijsq; ejus navalibus permulta didicit, quæ ad Exoticorum hiſtoriam ſpectant. In aula Cæſarea quamdiu fuit, totum inveſtigationi ſtirpium ſe dabat, ejusq; rei cauſa ſæpiſſimè in vicinos Pannoniæ agros monteſque excurrebat. Hyberno verò tempore, & quoties otium illi eſſet, aſſiduè aliquid, quod ad ſtudium hoc pertineret, commentabatur. Edidit enim anno LXXVI. typis Plantinianis, Hiſpanicarum ſtirpium à ſe obſervatarum Hiſtoriam; præter Gartiæ ab Orta Dialogos, Chriſtophori à Coſta Hiſtoriam Aromatum, & Nicolai Monardis Novi Orbis Simpl. med. Anno autem 83. Plantarum Pannonicarum obſervationes. Verſabantur eodem tempore in aula Jo. Sambucus, Jul. Alexandrinus,

drinus, Crato, Dodonæus, alijq; non pauci Viri doctissimi; quos omnes amore sibi devinctos habuit. Patuit etiam illi aditus in multorum principum & illustrium Virorum amicitiam; inter quos potissimum colebat, maximéque familiares habebat Comitem à Serotin, & Baronem à Batthyan, Hungariæ Proceres. Aulicæ tandem vitæ pertæsus, anno LXXXVII. Francofurtum ad Mœnum concessit; ibique per annos fermè sex privatim egit, sibique vixit: nisi quod interdum ad Principem Guilielmum Lantgravium commeare soleret: cui tantoperè acceptus fuit, ut annuo illum honoraret stipendio, tantoperè familiaris, ut eâdem cum illo veheretur rhedâ, intiméque consuesceret. Complures etiam alios in hoc secessu, ut erat lenissimæ consuetudinis homo, comparavit sibi amicos, magni nominis regum ac principum legatos. Illîc cùm esset, vertit è lingua Gallica in Latinam P. Bellonij Observationes, quas anno LXXXIX. publicavit addito ejusdem Bellonij libello de neglecta stirpium cultura. Demum anno XCIII. ab Academiæ nostræ Curatoribus honorificis litteris & stipendio invitatus, huc venit. Ita enim judicabant Viri prudentissimi, à tam clari hominis præsentia, non minimum splendoris Academiæ huic accessurum: nec opinione sua frustrati sunt: quamdiu enim apud nos fuit, quà publicè quà privatim utilis esse nullo unquam tempore destitit. Scripta sua omnia ad incudem hîc revocavit, extremamq; manum addidit, & in duos tomos digessit, titulis Historiæ Rariorum Plantarum & Exoticorum: additis etiam alijs quibusdam libellis, Epistolis & Observationibus. Nec solùm scriptis æterna memoriâ dignis illustre reddidit Gymnasium hoc: sed quotidianis sermonibus omnes, qui ad ipsum ventitabant, erudiebat, benignéque omnia sua commonstrabat atque communicabat. Adeò ut cui conferre cum illo liberet, non inter plantas versari, sed in Philosophiæ sinu conquiescere sibi videretur. Erant quippe in hoc viro præter stirpium cognitionem exactissimam, complures aliç & insignes dotes Linguarum præter Græcam & Latinam, Hispanicæ, Italicæ & Germanicæ callentissimus fuit: & qui Italiam nunquam viderat, optimè tamen illius gentis loquebatur & scribebat linguâ, Historiarum & Geographiæ peritissimus; memoriæ tam felicis, ut quæcunque inter peregrinandum etiam minutissima quæq; observasset, ad unguem teneret & tanquam in numerato haberet. Pietatis in DEUM atque

hominines

homines non obſcura reliquit indicia: Ipſe cùm major natu eſſet, fratri tamen minori ceſſit ultrò feudo ac dominio Watenefij; exemplo noſtris hiſce moribus raro. Attritis præterea ſuorum ob bellum noſtrum civile opibus, liberali manu ſubvenit ex eo quod frugali ſua & cœlibe vita reliquum ſibi fecerat: cibi enim potuſque deſiderio naturali, non voluptate, modus illi finitus erat; ab eorum ingenio procul, quorum corpora in ſagina, animi in macie & veterno obtorpeſcunt. Tranquillitas porrò animi ac ſerenitas in illo incredibilis, quam longo uſu ſibi pepererat ex bona conſcientia, rectis atque honeſtis actionibus, contemptu fortuitorum, placido vitæ & continuo tenore, unam eandemque perpetuo premente viam. Temporis tam diligens diſpenſator, ut nunquam deprehenſus ſit, extremâ etiam illâ ætate, quin aut legeret aliquid aut commentaretur. Amicorum cultor religioſiſſimus; quos illi plurimos omnis ordinis conciliavit, præter doctrinam, multa ejus atque rara virtus animique manſuetudo. Ita ut vix dies præteriret, quo non aut ipſe litteras daret, aut ab aliis acciperet, etiam ex remotiſſimis regnis ac provincijs. Summis Principibus quanto in pretio quámque carus fuerit, vel ex ſolis litteris eorum ad ipſum ſcriptis abundè colligere eſt; ita ut vix credibile ſit, hominem privatum exterumque in tanta maximorum Virorum dignatione vixiſſe. Poſtremis annis duos ex amicis præcipuè obſervavit, Joſephum Scaligerum & Vincentium Pinellum; quorum exceſſu ita bonus indoluit Senex, ut deinceps manifeſtè in pejus labi & à priſtino vigore ſenſim remittere viſus ſit. Valetudo illi ab ineunte ætate varia, nec ſatis proſpera. Francofurti in luxationem coxendicum incidit: quod incommodum eo ſolùm nomine moleſtiùs ferebat, quòd non, ut ante, montes campóſque inviſere, plantáſque indagare liceret. Hernioſus etiam poſtremò factus eſt: ſenſibus alioquin integris ac mente. Viſu tam perſpicaci atque acuto, ut in extremo illo ſenio citra ocularium adjumentum optimè adhuc legeret, calamóque pingeret. Tandem longâ ætate & annorum decurſu feſſus, poſtquam jam expleſſet annum octuageſimum quartum, extremum clauſit CLUSIUS diem. Vir, abſit invidia dictis, paucis conferendus, vita innocentiſſimus, ingenio florentiſſimus, propoſito ſanctiſſimus, &, ut verbo dicam, priſci moris & ævi. Hîc agnoſco

libens

libens divinam tuam, beate Scaliger, ac præsagam mentem. Recordor enim, cùm paullo ante obitum tuum Clusius per internuntium sese excusaret, quod valetudine impeditus invisere te ægrotantem non posset, respondisse te, viveret, valeret tantisper; brevi se visuros iterum in beatorum sede. Verus, ah nimium verus vates: quantulo enim tempore Clusium præcessit ingens illa anima? vix altero elapso mense fidissimum suum sequitur assequiturque Scaligerum Clusius. Quàm forti verò ac constanti animo fatum suum excepit? quàm placidè supremum illud momentum & quàm avidè captavit? Quidni verò captaret homo in Christi Servatoris Schola enutritus, & in spem beatæ resurrectionis erectus? Meminerat probè, animoq; suo procul dubio tunc volvebat dictum illud Jobi, consolationis plenissimum: Scio quod Redemptor meus vivit, & novissimo die de terra surrecturus sim; & rursus circumdabor pelle meâ, & in carne mea videbo DEUM. Reposita est hæc Spes mea in sinu meo.

Talem tantumque Virum amisimus, Auditores; cujus sanè beatitudini uti nos invidere impium planè foret, ita rursus nostrum nos lugere casum nulla vetat religio. Te quidem, ô beati Clusi, ô fortunate Senex, non est, quod lugeamus, qui sempiterna apud superos jam frueris gloria: & apud nos in Summa nominis celebritate vixisti, vivésque etiam post fata æternùm: eos verò attigisti annos quos nostrûm aliquis vix sperare auderet. Et quid si non attigisses? Noras mortalium conditionem, cui nasci contigerit, mori restare; intervallis nos distingui, exitu æquari: utque mori neminem contingit, qui non vixerit; ita nec vivere aliquem posse, qui non sit moriturus. At verò nostram nos dolemus jacturam, nostrum totiusque reip. litterariæ irrecuperabile damnum. Luget Academia Crateva, Theophrasto, Dioscoride suo orbata. Luget studiosa juventus, & Asclepiadum soboles tanto rei Botanicæ restauratore ac patre destituta. Quin neque omnis intra loci hujus septa consistit dolor, claudique se patitur tam angusto spatio: emanabat hinc in universam Europam, imo ad extremos Indos usque diffundet se longè latéque triste hoc nuntium. Lugebit ipsa parens rerum Natura Mysten suum Clusium, cujus ingenio atque industriâ, opes suas reclusas & tam accuratè descriptas paullò ante lætabatur. Quare excessisti tu quidem à nobis, beate Senex, & ad authorem originis

tuæ

tuæ lætus reversus es, sed nobis omnibus desiderium tui reliquisti tristissimum, simulque memoriam nominis tui nunquam interituram. Tua enim te monimenta, tua te Virtus, ac seriæ aliorum laudes, non levis hæc mea ac brevis prædicatio, perpetuò celebrabunt. DEUM Sospitatorem supplicibus votis oro, obsecro, obtestor, uti volens propitius sospitet Academiam hanc, tantisque circumventam luctibus expediat, & mala, quæ jam pridem plurima perpessi sumus, lætioribus aliquando compenset eventibus. Ita voveo, ita auguror. Dixi.

IN OBITUM Summi Botanici, CAROLI CLUSI, Epigramma.

Hoc sibi cùm nullos superesse videret in orbe
CLUSIUS *ignotos flores, plantamve latentem,*
Quid moror in terris? dixit: quid inertia duco
Tempora, natura & nostris inimica Camœnis?
Præstat ut Elysios nova quæsiturus in hortos
Gramina contendam, ac latè per amœna vireta
Secessusq; vagans illic nova balsama mille,
Mille novos avido carpam mihi pollice flores,
Æternum facies quorum spirabit odorem:
Vix ea finierat, tenues ubi vectus in auras
Elysium petiit celeris nemus alitis instar
CLUSIUS *& mediis se protinus abdidit herbis.*

ALIUD.

Non potuit plures hic quærere CLUSIUS *herbas,*
Ergo novas campis quærit in Elysiis.

EPITAPHION.

Omnia Natura qui munera pectore CLUSIT
CLUSIUS, *herbifero clauditur hoc tumulo.*

JACOBUS CLUSIUS,
Med. Doctor.

EPITAPHIUM Divini Senis, CAROLI CLUSII, *Viri Clarissimi & rei herbariæ principis.*

SCAZON.

HOSPES, sepulchrum quisquis aspicis nostrum
Hic aviternum crede ver in hâc urnâ
Croco rubente, flosculisq; spirare.
Ego ille saxo condor hoc, inexpletâ
Qui mente dudum sciscitabar, in campis
Quæ procreatrix vis inerret, & magnum
Hoc corpus animet: quæ libido portentet
Terram, serenâ nocte quum levi cœlum
Humore rorat, aut Favonius latas
Florum papillas purpurantium sufflat.
Non studia vulgi me, nec aspera curæ
Tenuêre: non me mane togula sudatrix
Per inquietas divitum fores egit:
Sed, dum ferè omnes diligenter hic errant,
Ego inter herbas fusus, è domo Ditis
Siccis capillis innocentiam prisci
Ruris reduxi. Sic mihi dies grati
Fulsêre: sic plus octies decem messes
Et tres peregi: quum nec interim tussis,
Malúsve languor, nec gravedo me putris
Quassavit: oculos usque dum meos tandem
Dies supremus, visq; sævior fati
Graviore somno pressit, & semel longam
Dormire noctem jussit, heu nimis longam
Lex ista vitæ est fixa: quam licet dudum
Fugisse jam viderer, haut tamen fugi.
Feramus, hospes, hæc acerba. Debentur
Majora morti corpora. Illa, quam stare
Suâ putamus mole, jam labat terra
Nutatq;. Nata quæ fuêre non mirum est
Perire; perit hoc, ecce, quod fuit semper.

PETRUS CUNÆUS.

In tumulum CLUSII.

CVm Clusi corpus tumulo Natura locaret,
Quem mœrens manibus fecerat ipsa suis,
Ingemuit, tollensq; manus ad sidera, Terra
Hoc peperi, cœlum cætera, dixit, habet.

** ** **

QVi videt hos flores tumuli de vertice nasci,
Hæc cineri tellus ultima dona dedit.

O bene

O bene, quod tumulo claudatur Clusius isto!
Qui coluit flores, floribus ille jacet.

JANUS RUTGERSIUS.

SCRIPTA.

Antidotarium Florentinum, sive de exacta componendorum Medicamentorum ratione libri tres, ex Græcorum, Arabum & recentiorum Medicorum Scriptis à Medicis Florentinis collecti, & à Carolo Clusio ex Italico sermone Latini facti: *Antverpiæ* 1567. *in* 8.

Aromatum & simplicium Medicamentorum apud Indos nascentium historia, à Gartia ab Horto Lusitanicè scripta, à Car. Clusio latinitate donata, & Iconibus notisque illustrata: *ibid.* 1574. Castigatior & auctior *ibid.* 1593. in 8.

Aromatum & Medicamentorum in Orientali India nascentium liber Christophori à Costa, à C. Clusio ex Hispanico sermone latinus factus, & notis illustratus: *ibid.* 1574. auctior & castigatior 1593. in 8.

Aliquot stirpium & Plantarum per Hispaniam observatarum historia libris duobus expressa: *ibid.* 1576.

Rariorum aliquot stirpium & plantarum per Pannoniam, Austriam & vicinas quasdam provincias observatarum historia, IV. libris expressa: *Ibid.* 1583. in 8. 1601. in fol.

Observationes Medicæ Petri Bellonij è lingua Gallica in latinum conversæ, cum ejusdem libello, de neglecta stirpium cultura: *ibid.* 1589. *Lugd Batav.* 1605. in fol.

Aromatum & Simplicium Medicamentorum ex novo orbe delatorum historia, Hispanicè à Nicolao Monarde, Medico Hispalensi, scripta, à Carolo Clusio latinè reddita, notis & iconibus illustrata: *Antverp.* 1593. in 8.

Vitæ Hannibalis & Scipionis à Donato Acciaivolo Latinè editæ, in sermonem Gallicum conversæ: *ibid.* in 8.

Tabula Chorographica Galliæ Narbonensis.

Nicolai Clenardi Epistolarum libri duo in 8.

Exoticorum libri decem, quibus animalium, plantarum, aromatum, aliorumque peregrinorum fructuum historiæ describuntur: *Antverpiæ* 1601. in fol. *Lugd. Bat.* 1605. 1613. in fol.

Curæ posteriores, seu novæ descriptiones plurimarum non ante cognitarum aut descriptarum stirpium peregrinorumque aliquot animalium. *Lugd. Bat.* 1611. in 4.

Galliæ Belgicæ Chorographica descriptio posthuma: *Ibid.* 1619 in 8.

ORATIO FUNEBRIS

In obitum

CL. V.

D. ERNESTI SONERI,

Philos. ac Medic. D. & in Acad. Norimberg. Altorfina Profess. laudatiss.

Recitata XV. Cal. Jun. Anno 1613.

à

GEORGIO RICHTERO, Norimb.

SI quantum in viris claris de omnibus benè merendi in hac vita desiderium esse solet, tantum in memoriâ eorundem vitâ functorum celebrandâ studium posteritatis esse debet: Neminem vestrum, Auditores, Amplissimi, & Nobilissimi inclutæ Reipub. Norimbergensis Senatores, Rector Magnifice, Generosi Domini, Reverendi, Clarissimi, Excellentissimi, & Doctissimi Professores Academiæ hujus, Studiosa juventus Nobilissima, & Ornatissima, neminem, inquam, vestrum esse arbitror, qui non ERNESTUM SONERUM, virum de Academiâ hac, & quamplurimis alijs, præclarissimè meritum dignissimum judicet, cujus memoria voce, & encomio viri alicujus Eloquentissimi posteritati consecretur: animo verò non parum commoveatur, quod qui tale defuncto officium pro merito præstare, & vellet, & posset, reperiri nondum potuit. Omnium siquidem bonorum votum istud esse perpetuò cognovi, ut quod virtuti debetur, eidem cumulatè & largiter persolvi cupiant, & supra quàm dici potest, molestè ferant, si videant labori honestissimo præmia non respondere.

Præ-

Præmium verò defunctorum virtuti quodnam majus aut amplius propositum esse potest, quàm memoria vivorum & grata illius post mortem prædicatio, quæ hoc præstat, ut per gloriam in perpetuum vivere existimentur, quorum præter nomen fortassis & desiderium in terris nihil planè superest?

Quamvis autem ipso statim die exequiali Magnificus Dn. Rector Academiæ hujus proposito publicè programmate, & alij quoque viri Clarissimi, nec non juvenes nonnulli eruditi ingeniosissimis Epicedijs suis id ipsum præstitisse videri possint: in quibus nec vulgariter laudatus defunctus, & præterea jactura tanti viri graphicè admodum, velut in tabellâ, depicta omnium oculis proposita fuit: Illud tamen à multis adhuc desideratum animadverti, ut vitæ defuncti historia per partes omnes tanquam Mimus vel Comœdia per actus & scenas suas ab aliquo explicaretur. Quæ res quum non tam ingenij sit, quàm operæ & laboris, & majoris quidem laboris, quàm ut ijs imponi debeat, qui vel publicis, vel privatis occupationibus urgentissimis distinentur, facilè ijs, quos paulò ante laudavimus, excusationem præstat. Cui illud quoque accedit, quod sicut factorum omnium incerta, varia, atq; diffusa natura est: ita quę de defuncto infra à nobis commemorabuntur, non nisi cum labore & temporis aliquo tractu à nobis pervestigata, & ex paucorum notitia velut eruta sunt. Erat namq; defunctus ab omni vana ostentatione & jactantia alienissimus, & sicut de se modestissimè sentiebat, ita de itineribus suis & alijs, quæ ad laudē ipsius pertinere omnes consentiunt, raró vel nunquā etiam inter familiarissimos sermonem instituebat. Qua ratione effectum est, ut in tanta plerorumque ignoratione nemo id in se suscipere operis voluerit, in quo vel colligendo, vel perficiendo maximis cum difficultatibus conflictandum ipsi foret. Mihi verò quum per amicitiam, quæ cum cognatione ipsius mihi intercedit, non pauca innotuissent eorum, quæ ipse strenuè ad alios dissimulabat: nec pauciora ex ipsius, aliud tamen agentis, relatione & consuetudine quotidiana (qua de quoad vixero gloriari non desinam) excepissem, non exigua necessitas postulare videbatur, ut quæ soli ferè cognita essent, cum pluribus communicarem, & ab oblivione, quantum in me esset, vindicarem. Debebatur hoc memoriæ hospitis: debebatur memoriæ præceptoris: debebatur reverentiæ sanctissimorum nominum: de-

bebatur meritis & beneficiis ejus, qui naturam appellationum omnium, quæ ab officio & amicitia originem ducunt, longè supergressus, consilio & adjuvandi promtitudine, non amicum, vel fautorem, vel patronum, sed parentem se mihi præstitit. Quorum proinde tanta vis & efficacia extitit, ut clausis, quod dicitur, oculis ad hoc velut sacrificium pertractus, pudoris verò mei & infantiæ penitus oblitus, hunc locum conscenderim, quem non nisi disertissimis antea patuisse memineram. Parum namque arbitratus sum pudore suffundi propter eum, pro quo si vitam & sanguinem profudissem, parum gratus adhuc discipulus haberi possem. Laudare præterea defunctum non artis vel facundiæ, nec auctoritatis, sed affectus & benevolentiæ: in discipulo verò gratitudinis esse persuasum semper habui, quam si in concionem afferrem, venia dignum esse, nisi irrisionem pro laude quandoque amplecti vellemus. Quæ rationes si non absurdę Vobis videntur, Auditores omnium ordinum præstantissimi, nihil aliud reliquum est, quàm ut Vos quoque studium hoc meum erga præceptorem optimè meritum adjuvare benevolentia vestra, mihiquе breviter SONERI vitam percurrenti unius semihorulæ usuram haud gravatè concedere dignemini. Quod ut faciatis, debita cum observantia & amanter universos & singulos oro atque obtestor.

Quando autem sapientissimis hominibus quovis tempore absurdum visum est, ei, qui suis ac propriis laudibus abundat, adventitia præconia dicendo conquirere, non immorabor hoc loco in ijs, in quibus amplificandis alij multi esse solent, quæque ut primam felicitatis partem, ita & primum in hoc genere orationum caput plerunq; constituunt, patriæ claritate, Nobilitate, veteri majorum gloria ac dignitate. Etsi enim ea heic quoq; verè deduci à nobis possent: (patriam enim nactus est ERNESTUS SONERUS urbem totius Romani Imperij facilè principem Norimbergam: patrem verò habuit MARCUM SONERUM, civem ac virum præstantissimum, cujus virtus egregia vel hinc æstimari potest, quòd à gloriosissimæ memoriæ Cæsare MAXIMILIANO II. unà cum tribus fratribus germanis, JOANNE, MATTHÆO, & GEORGIO SONERIS, omnibus, quibus Nobiles nati gaudere solent, privilegijs donatus est) Attamen quia SONERUS noster non tàm quod magnæ urbis civis esset, gloriari, quàm ut eidem olim ornamento

mento esse posset, omnibus animi & ingenij viribus contendere solebat, longeque pulchrius splendorem patriæ dare, quàm ab eadem mutuari judicabat: idcirco his & similibus omissis, ad alia huic instituto magis convenientia, vobis jucundiora, & defuncto magis honorifica transibimus. SONERUS ergo noster, (heu non amplius noster!) quum vix primam infantiæ ætatem accessisset, statim penè puer arduum illud ad virtutem & eruditionem iter ingressus est, nec ab eo postea ulla se laborum asperitate, ullâvè voluptatum illecebrâ revocari passus est: Sed postquam prima literarum fundamenta laudabiliter Norimbergæ jecerat, summis atque assiduis precibus à parentibus, ut se Altorfium, velut ad bonarum artium mercatum & Panegyrin quandam ablegarent, contendit: ibi enim se illarum, quas summo animi complectebatur ardore, artium ac virtutum jacta fundamenta non tantum absolvere, sed & absolutis præclarum quoddam ac splendidum ædificium superstruere & inædificare posse sperabat. Nec spes eum fefellit. Anno enim ætatis quinto & decimo Altorfium à parentibus missus, tanta animi contentione atque alacritate in literarum curriculo perrexit, ut brevi ab inferiorum classium, quas vocant, ordine ad superiora publicarum lectionum subsellia promotus, omnes postea suos æquales, & ingeniosos diligentiâ, & ingenio diligentes superarit: quæ mirifica ipsius, & ad omnem virtutis ac doctrinæ laudem excitata indoles, quum Amplissimis Academiæ hujus Scholarchis innotuisset, nullâ morâ interpositâ in alumnorum numerum receptus est: in quo quum per quadriennium ferè ita se gessisset, ut paucos in morum ac literarum profectu haberet æquales, superiorem certè neminem, hujus eximiæ suæ industriæ eximium quoque tulit præmium *&* *aureo*, ut appellant, *stipendio* ab Amplissimo Senatu Norimbergensi donatus est. Inprimis autem inferiorum artium cognitione jam probè imbutus, ad Philosophiam ac Medicinam animum appulit, in quibus brevi tantos progressus fecit, quantos hodie in illis, qui diu jam ista tractarunt, non dicam non reperires, sed nec requireres quidem. Cæterùm quia non facilè pervenitur eò, ubi ipsa habitat sapientia, certè sine ducibus perveniri non potest: summum Naturæ genium Aristotelem, sive potius ipsam *alteram Naturam*, sicut eum Julius Cæsar Scaliger appellare solebat, Ducem sibi ad superandam itineris hujus difficultatem delegit:

hunc diurnâ nocturnâque versavit manu: ad ejus mentem rectè percipiendam non modernorum rivulos, sed ipsos antiquorum fontes consectatus est: persuasum enim sibi habebat juvenis solidæ eruditionis cupidissimus, se non aliter eruditum fieri posse nisi juxta præceptum Oraculi Philosopho Zenoni datum, concoloraretur antiquis: heic namque solida Sapientiæ fundamenta inveniri, heic profanis inaccessa Philosophiæ mysteria pandi, heic limpidissimos Sapientiæ fontes fluere: à quibus ut nunquam discedere vellet, præceptorum ipsum cum primis auctoritas, ipseque usus magister monebant. Qua quidem ratione consequutus est, ut jam tum in illâ ætate, quæ quibusvis potius studiis, quàm spinosis istis & salebrosis delectari solet, plurimas inusitatæ cujusdam scientiæ significationes dederit, omnesq; commilitones suos longissimo post se intervallo reliquerit, qui omnes juvenis acumen satis admirari non poterant. Ante alios verò PHILIPPUS SCHERBIUS, vir omni laude & admiratione major, excellenti indole istâ perspectâ, & eruditione supra annos captus, SONERUM nostrum singulari amore complecti cæpit, qui cum temporis progressu auctus, incredibile quantum & ad famam, & ad dignitatis, quæ postea sequuta est, amplificationem juveni optimo profuit. Huic igitur Magister optimus admirabilem quandam rationem, quæ ad veræ Philosophiæ ac Medicinæ cognitionem duceret, commonstravit, dignum namq; deprehendit: huic multa Philosophiæ arcana revelavit, quia capacem invenit: hunc è multis unum (quod tamen citra cujusquam contemtum dictum volumus) vivus sibi successorem delegit: inter omnes enim maximè idoneum cognovit, tantique discipuli sui eruditionem atq; ingenium fecit, ut jam tum Academiam nostram hoc cive beatam prædicaverit: Eundem aliâ vice invidendo præconio publicè in maximâ doctissimorum hominum frequentiâ ornavit, quali neque antè, neque etiam pòst ullum commendare auditus est. Quum enim de sanguinis missione, sub ipsius præsidio, quod vocant, juvenis disputaret, & in eo certamine pulcherrimè staret, conversus ad eum: " Nunc quidem (ait) SONERE Respondentis " munere perfunctus es, Ego autem præsidis: in posterum " præside amplius non indigebis, sed ipsemet cathedram " hanc superiorem aliorum præses conscendes. In studio porrò Philosophiæ SONERUS eò tandem progressus est, ut ætatis suæ anno 23. summum in illâ honoris gradum cum laude

laude maximâ consequutus, & publicè ab Eloquentiss. Viro GEORGIO GLACIANO Magistri titulo condecoratus fuerit: quem tamen honorem quum jam impetrasset, non statim ut hodie solent, Philosophiæ valedixit, sed quam semel amare cœpit, eam perpetim & constanter amare in animum induxit, vel versiculo græco admonitus: οὐκ ἔστ' ἐραστὴς, ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ: h. e. *non est amator, perpetim qui non amat.* Quare honore isto velut stipendio auctoratus, novum quoque in se laborem suscepit, singulisque septimanis singulas disputationes physicas, in quibus ipse præsidis vice functus est, privatim habuit: id quod & in Medicinâ postea tentavit, parique cum laude perfecit. In his autem quum se aliquandiu Altorfij exercuisset, sibiq; ad studiorum cursum feliciter absolvendum nonnulla ex aliarum quoque gentium Scholis petenda esse perspiceret: (non enim latebat eum, quàm longinquas sæpè summi Philosophi ad veram sapientiam inquirendam peregrinationes suscepissent) noluit in hac quoque parte quidquam in se desiderari, vel segnitiem quorundam & ignaviam imitari, qui Hesiodeum illud perpetuô in ore habent: οἴκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι: h. e. *Esse domi præstat, quia damnosum foris esse*: quod ipsius consilium Fortuna quoque adjuvit. Quum enim & eruditione suâ insigni, & morum gravitate, quam humanitatis condimento prudentissimè temperare noverat, omnium, quibus cum vivebat, animos sibi conciliasset, inter alios quoque eruditionis atque virtutis suæ æstimatores reperit duos Nobilissimos adolescentes patriciâ familiâ natos, Dn. CHRISTOPHORUM FüRERUM ab Haimendorf, Duum Viri & equitis aurati (cujus defuncti laudes ante biennium ex eodem hoc loco à SONERO celebrari summâ cum admiratione audivimus) filium, nunc Senatorem inclutæ Reipub. Norimbergens. Ampliss. & prudentissimum: & Dn. CHRISTOPHORUM SCHLAUDERSBACHIUM, dicasterij ibidem laudatissimi assessorem, quos singularis honoris causa nomino: qui de consilio parentum & tutorum, hunc è multis unum humanioris Philosophiæ præceptorem sibi præfecerunt, eumq; itineris Belgici, Britannici, atque Gallici comitem adsciverunt. Quibus cum relictâ patriâ primùm Hamburgum pervenit: ubi cùm paucos dies commorati fuissent, inde Ambstelrodamum maritimo, omnibusque consueto itinere petere constituerunt. Verùm vix naves conscenderunt, quum tanta ex improviso,

tamque pertinax tempestas orta est, *phreneticis illis Septentrionis filiis* (ut ait poëta) per dies complures liberius bacchantibus, ut ipsum Ulyssem aut Æneam in majori discrimine fuisse negasses: omnes extremum sibi diem illuxisse putabant: omnes salutem suam DEO commendabant, qui tandem in portum quendam salvos atque incolumes deduxit: parum tamen absuit, quin eo periculo liberati, ex Scylla in Charybdin incidisse viderentur, ideò quod portum illum, in quem ventorum intemperies eos detruserat, totum lue & pestilentiâ infectum fuisse postea cognoverunt: quare per Frisiam Ambstelrodamum proficisci coacti sunt. Huc quum tandem pervenissent, curatis prius corporibus, nihil antiquius habuerunt, quàm ad nobilem illam Batavorum Academiam Lugdunensem ad tempus divertere. Ubi in luce Clarissimorum hominum splendidum illud Sophiæ lumen SONERUS diu latere non potuit, quin rerum, quas Altorfii sibi comparaverat, pretiosissimarum thesaurum explicans atque evolvens, eximia illa ingenii sui dona nullo negotio omnibus non sine stupore approbaret, clarusque virûm volitaret per ora. Et quid multa? indoctior habebatur, qui in tàm egregij juvenis familiaritatem non quovis modo se insinuasset. Quare quum certatim ad ipsum omnes confluerent, & vel docentis vel disputantis ab ore penderent, singulari quoque favore & prærogativâ in publico dignus judicatus fuit: ut quum opponentes (quos vocant) alii, horæ dimidio lapso pro more Lycæi illius silere, & alius locum dare præconis voce juberentur, ipse solus, nemine interpellante, omnium tàm doctorum quàm auditorum summo consensu atque silentio usque ad finem disputationis audiretur. Novus jam ibi exortus videbatur Aristoteles, omnesque Altorfinam præcipuè Scholam tanti ingenij nutricem & altricem in cœlum laudibus vehebant: multi quoque quum verum nomen ignorarent, doctum Germanum per Excellentiam appellabant; adeò in admirationem & amorem sui omnium mentes converterat. Heic quoque principibus in re literariâ viris, Josepho Scaligero, Jano Dusæ, Philippo Marnixio, inter Medicos Johanni Heurnio: Carolo item Clusio, Paulo Merulæ Historico magno, alijsque Scholæ istius Doctoribus innotuit: hos docentes sedulò audivit, omnique honore affecit, vicissim ab illis dilectus & honoratus. Num verò noster SONERUS hac laude contentus, domum se

statim

ſtatim recepit? aut otio præconium iſtud corrupit? dotes has animi humi defodit aut ſepelivit? Immò, quod magnæ & excelſæ indolis proprium eſt, ut nullas à virtutis atque Sapientiæ ſtudio ferias ſive vacationes noverit: declaravit reipſa, ſe tam præclaris ſummorum virorum de ſe judiciis, non tàm ad quietem invitari, quàm ad altiora conſcendenda incitari Itaque quum in celeberrimo illo literarum emporio, quas ſecum intulerat merces non pœnitendis acceſſionibus Philoſophiæ magnarius negociator collocupletaſſet, alias porrò regiones cum ſocijs inviſere conſtituit, & Hollandiâ relictâ in Britanniam venit: ubi toto terrarum orbe celeberrimam Reginam Eliſabetham vidit: Oxonienſem Academiam, & metropolin Angliæ urbem Londinum per aliquod tempus frequentavit. Retrò inde in Galliam trajecit, ubi perluſtratis urbibus, Rothomago, Lutetiâ Pariſiorum, Aureliano, & Avarico Biturigum, cujus Academiæ aliquandiu civis fuit: item Lugdunenſi ad Confluentes Rhodani & Araris emporio: viſis quoque & relictis à tergo Avenione, Maſſiliâ, aliiſque nobilioribus Galliæ civitatibus, tandem ſe in Italiam penetravit: ubi in limine ſtatim Genua hoſpitem noſtrum excepit, dehinc Mediolanum: poſt illa, quò toto animo ferebatur, longè nobiliſſimum toto orbe Lycæum Patavium. Verùm quo minus id ſtatim ageret, cujus rei gratiâ eò venerat, itineris ratio & conſilium obſtabant, quæ ut uno quaſi protelo & nusquam interquieſcente remigio cæteras quoque Italiæ urbes prætervehe retur, ſuadebant. Igitur Ferrariam primum, deinde Bononiam profectus eſt: hinc Appennini juga altiſſima ſuperavit, Florentiam & Senas acceſſit, donec Romam caput Urbium & Orbis ingreſſus, non tàm ea, quæ vulgus peregrinantium ſolet, admiratus eſt, quàm nimis pauca veteris Romæ veſtigia, immò vix umbram illius hodie ſupereſſe, deploravit. Itaque dolore potius quàm voluptate ex ſpectaculo Dominæ Urbis affectus, regni florentiſſimi metropolin Parthenopen ſive Neapolin petijt. Propè eam Pauſilypum montem, aliaq; loca adjacentia Naturæ miraculis & antiquorum monumentis celeberrima perluſtravit: heic Vulcani forum ardens, heic canum, quod vocant, antrum, & propter illud Avernum lacum: heic Ciceronis villam Academiam dictam, & Virgilij Maronis, nec non Actij Sinceri Sannazarij tumulos: præterea ſpecum, in qua Sibylla Cumæa olim vaticinata perhibetur, & Apollinis

linis templum, de quibus antea vel legerat aliquid, vel audiverat, suis ipse oculis usurpavit: quæ sola tanti esse judicant talium periti, ut nemini sumtuum in hoc iter impensorum facilè pœnitere debeat. Ad istum ergo modum, quum ducentorum ferè milliarium Germanicorum iter in Italiâ emensus esset, Patavium reversus est: ubi quantâ alacritate urserit jam olim cœptum studium Medicum, cui unicè ibi deditus fuit, maximorum in eâ scientiâ luminum favore & benevolentiâ provectus, nemo, opinor, facilè expresserit, nisi lucubrationes quoq, & vigilias ipsius ac sudores in conspectum Vestrum adducere posset. Jamque exacta laudabiliter per studium & laborem juventus aurem nostro pervellicabat, ut de præmio laborum consequendo & patriâ repetendâ seriò cogitaret. *Gloria namq; superbiam,* (ut quidem recens, sed gravis pronunciat auctor) *virtute partam sumere indo.is bona est.* Quare ex Italia Basileam Rauracorum veniens, Doctoris in Medicinâ insignia atque titulum summâ cum laude adeptus, pauloque post Norimbergam in patriam dulcissimam delatus est, annos octo & viginti natus. Heic verò præclara illa virtutis atque doctrinæ semina, quæ diu ille atque diligenter subacto animo coluerat, omnique ratione foverat, ipsa se efferre primùm, & fructus expectatione majores patriæ polliceri incipiebant. Nec mirum, ut qui à puero ad alienam utilitatem omnia studia sua retulisset, patriæ præcipuè, se suaque omnia consecraret, eique ingenij opes immenso labore partas, non tàm ostentaret, quàm fruendas præsentaret & offerret. O felicem & fortunatam patriam, quæ quem prima nascentem gremio atque sinu tuo excepisti, eadem adulti primos industriæ fructus percepisti! O summis laudibus afficiendam alumni gratitudinem, qui quò se tantâ patriâ dignum redderet, nullam sibi curam defugiendam, nullum laborem omittendum, nullum studium detrectandum putavit, sed omnia ut inserviret patriæ, alacriter suscepit, suscepta continuavit, continuata laudabiliter perfecit! Multi eo tempore, Auditores, eximij Norimbergæ florebant Medici, scientiâ ac cognitione rerum medicarum, prætereaq; usu & exercitatione excellentes: in quorum collegium ille magno omnium consensu statim receptus est, omnia maxima in SONERO mirantium. Quæcunque enim in Medico inesse oportet, in hoc nostro abundè erant, vel æmulis fatentibus: Scientia, inquam, artis Medicæ, Fides, Auctoritas, & Felicitas. Et de

de Scientiâ quidem rei Medicæ, quomodo dubitari poteſt in eo, qui non tantum Altorfij juvenis ſummo ſtudio atque animi ardore Medicinæ operam dedit, ſummosque, quod plurimùm certè ad ſolidam eruditionem conſequendam momenti habet, in eâdem duces ac præceptores nactus eſt, verum etiam totum illud tempus, quo exteras regiones peragravit, in eodem ſtudio conſumſit? Plures rarorum morborum caſus extra patriam vidit, quàm alij fando acceperunt: plures in itinere herbarum ſpecies collegit, quàm cæteri deſcriptas ab alijs cognoverunt: pluribus periculoſiſſimis curationibus interfuit, quàm alij concupiverunt. Nec ullum genus morbi reperiri poteſt, in quo non exercitatiſſimum habuerit ingenium. Teſtantur hoc plurimi tam Norimbergæ quàm in hac Academia, alijsque vicinis locis ſuperſtites, qui graviſſimis ſæpè ac penè deſperatis morbis ipſius operâ liberati, nihil ferè in Medicinæ uſu poſitum eſſe affirmant, quod hujus viri ſcientiam fugerit. Fidei verò ipſius quæ poteſt par oratio inveniri? Quis unquam hac virtute ipſo, non dicam ſuperior, ſed par aut æqualis fuit? Ad ægrotum accerſitus, non multis ambagibus uti ſolebat, non diverſis novisq; quotidie medicamentis ægrotum fatigabat: quod non aliunde, quàm à judicij præſtantiſſimi bonitate eſſe agnoſcitis, ab initio ſtatim morbi, quis ejus progreſſus, quis finis futurus eſſet, ſubtiliter conjicientis & prædivinantis. Suprema ipſi lex ſalus decumbentis, & cogitationum omnium ſcopus unicus fuit. Semel ſi quem curandum ſuſcepiſſet, eum nunquam poſtea, quæcunq; etiam difficultas incideret, deſeruit. Morbum nullum horruit, nec contagium timuit, dum ſalutem hominum procuraret. Cujus rei argumentum luculentiſſimum calamitas viri Excellentiſſ. D. NICOLAI TAURELLI p. m. præbere nobis poteſt. Hic enim quum ante ſexennium lecto affixus à morbo peſtifero detineretur, à conſilio, ab amicis, à medicamentis omnibus imparatiſſimus: SONERUS noſter ſui perpetuò ſimilis impium ſe fore exiſtimavit, ſi hunc olim præceptorem, nunc collegam ſuum in tantâ neceſſitate deſtituiſſet. Quare ſingulis diebus ſæpius eum acceſſit, medicamenta ipſe præparavit & applicuit, nec citius ille Taurellum, quàm Taurellus hunc mundum reliquit. Non eum uxoris amor, non liberorum charitas, non innata omnibus propriæ vitæ cura ab officio retraxerunt, quem

pietas

pietas in proximum, quam cum ipso matris lacte suxerat, ita adversus mortis metum omnem confirmabat, ut mortem per decus in functione & statione, in qua DEUS nos collocavit, obitam, quavis vitâ jucundiorem, vitam verò per metum & ignaviam retentam, quàvis morte pejorem gravioremque judicaret. O rarum & commendabile amoris atque fidei exemplum! O beatum Te atque felicem, Taurelle, tali tamque pio discipulo atque collegâ! Rarus profectò hic, Auditores, hodie Medicorum amor est, SONERO tamen nostro ita ingeneratus, ut articulatim concidi atque comminui mallet, quàm à laudabili ista vitæ consuetudine, vel latum unguem, quod dicitur, discedere. Porrò de auctoritate Medici nostri quid attinet multa commemorare, quum, quibus ea paratur, rebus instructissimum fuisse paulò supra demonstraverimus? Illud tamen silentio prætereundum minimè est, non paucos vixisse, & adhuc vivere viros egregios, apud quos tantum SONERI nomen & auctoritas valuit, ut ex solo ipsius conspectu & præsentia levationem non modicam dolorum & molestiarum in morbis se sensisse constanter asseveraverint, certè hoc persuasissimum semper habuerint: inter quos aliquot summo loco natos nominare possem, qui morti valdè vicini, hujus absentis opem singulari cum fiducia, donec spiritum exhalarent, imploraverint & præsentiam expetiverint. Ad ultimum, quod in Medico requiri diximus, Felicitatem videlicet, accedimus, quæ licet ejusmodi sit, ut nullus Medicus eam sibi tanquam certam aliquam possessionem spondere vel possit vel debeat (quæ à solo bonorum datore DEO rectè & petitur & datur) minimè tamen reprehendendi sunt, qui illam in hominibus, quos divina bonitas tali munere tamque excellenti dignos judicavit, semper magnifecerunt, & manifestum divinæ gratiæ argumentum interpretati sunt. Felicitatis igitur insignis in curationibus SONERI nostri testimonia ista proferre possumus, quòd multò plures, quos ipse ægrotos accessit, etiam gravissimis morbis oppressi, sanitati fuerunt restituti, quàm vel morte consumti, vel sine spe ullâ in pristino morbi statu relicti: quodque plura ab ipso rara & inusitata morborum genera, in quibus præter Medici & Naturæ operam, Fortunam, ut profani homines appellant, ut nos, DEUM singulari quadam ratione cooperari oportet, quàm ab alijs vulgata curata fuisse, multis exemplis doceri potest. Ex quibus tamen unicum nunc,

nec

nec perinde alijs notum attulisse suffecerit: quod quum vix è peregrinatione in patriam reversus esset, ibique artem medicam exercere cæpisset, quendam ex cognatis, qui hodieq; valet ac vivit, cum quatuor atrocissimis & planè contrarijs morbis conflictantem summo omnium cum stupore, extinctis tàm inter se, quàm hominis hostibus morbis, intra unius mensis spacium pristinæ valetudini feliciter restituit. Sed quia timidè & breviter dicendum est de his, quæ ratione nobis inperscrutabili, DEI potius voluntate, quàm hominis ministerio perficiuntur, ideò desino, & ad alia pergo.

Atque his quidem adminiculis SONERUS noster suffultus, Norimbergæ primùm artem Medicam factitavit, magnamque inde laudem apud plurimos consequutus est: Quum eodem tempore, anno nimirum à Christo nato supra millesimum sexcentesimo quinto is, quem supra laudavimus, vir maximus in Philosophia & Medicina PHILIPPUS SCHERBIUS vitam hanc miseram & calamitosam, & unà Academiam istam reliquit, in cœlestem Academiam translatus. Non diu de idoneo successore deliberatum fuit, sed quem vivus ipse designavit, eum comprobante judicium defuncti Amplissimo Dominorum Scholarcharum ordine, post mortem successorem habuit, SONERUM, inquam, nostrum: qui proinde statim Norimbergâ relictâ Altorfium cum uxore lectissimâ profectus est, & vivorum juxta ac mortuorum de se judicia adventu suo rata habuit. Heic ego jam Ulysseum aliquod aut Tullianum Eloquentiæ flumen mihi inesse optarem, quo excellentiam novi Professoris & Doctoris nostri inusitato quodam dicendi genere comitari, & quemadmodum unà cum honoris ac dignitatis amplificatione, ipsius semper virtus & eruditio accreverunt, sic meam quoque in explicandis ejus laudibus quasi per gradus attollere orationem possem. Verùm quum optare hoc fas sit, consequi autem non liceat, una hæc infantiam meam solatur consolatio, quod apud Vos, Auditores honoratissimi, me dicere animadverto, qui eorum, quæ præclarè in hac Academia SONERUS vel docuit, vel commentatus est & scripsit, non testes modò atque auditores, sed etiam admiratores semper fuistis. Qua consolatione erectus, quæ de SONERI vitâ Academicâ supersunt, qua potero, brevitate pertexam, eandem, quam hactenus præstitistis, à Vobis attentionem expectans.

Primùm autem illud nequaquam præterire debeo, quòd in

in decoranda hac sua Spartâ, nihil unquam ille prius, nihil antiquius habuit, quàm ut spei de se conceptæ ab Amplissimo Magistratu suo satisfaceret, Clarissimis Dominis collegis suis placeret, Studiosis autem auditoribus quàm plurimum prodesset: quem sibi præfixum scopum tàm feliciter attigit, ut brevi summam Amplissimorum hujus Academiæ Curatorum in eligendo prudentiam, exquisita sua in hoc munere perfungendo industriâ comprobarit. In docendo hoc inprimis semper spectavit, ut auditores suos non vanis aut inanibus recentiorum altercationibus detineret, sed qua firmo ac immoto veritatis fundamento niterentur, è veterum Philosophorum ac Medicorum scriptis depromta traderet, eaque perspicuo & accommodato sermonis genere illis proponeret: quibus in rebus ita excelluit, ut nullo hac laude inferior discesserit. Obscura si quæ occurrebant, evidenter illustrare: confusa ac perturbata disponere, & in ordinem convenientem redigere probè callebat: multa quæ à plurimis absurda Galeni & Aristotelis dicta arguebantur, egregiè vindicare, & non tàm à veritate; quàm à plerorumq; prava interpretatione aliena esse, eruditè demonstrare noverat: quin & ea, quæ tanquam manifestè falsa & ἀδύνατα prorsus nonnulli inducenda censebant, ille inter maximè perspicua, reique veritati congruentia reponenda Achilleis argumentis pervincebat. In disputationibus, quàm acutus & subtilis, quàm perspicuus simul & gratus auditoribus fuerit, Vos, Vos, inquam, Viri Excellentiss. Vosque juvenes Ornatissimi meminisse potestis, qui sæpè divinum hujus Viri acumen tàm de Medicorum quàm Philosophorum controversijs disputantis nec admirari satis; nec apud alios deprædicare potuistis. Non vulgaria ille, non trita aut cuivis obvia in disputationem problemata vocavit, sed quæ rara. quæ difficilia, plurimisque incognita, excutienda proposuit: Nullam materiam disputandam suscepit, quam non contra omnia antagonistarum tela ad miraculum usq; acutè defenderit: Omnium oculi in illum erant defixi: omnium animi suspensi, & ad novi aliquid discendum erecti. Neque tantum auditores Philosophiæ & Medicinæ summo hoc duce ac Magistro suo vehementer exultabant, sed plurimi etiam ab exteris nationibus, ad quas Clarissima SONERI fama pervenerat, in hanc Academiam advolabant, diuque sæpè ut avidum suum exquisitæ doctrinæ animum ex hujus viri penu saturarent, apud nos commorabantur.

bantur. Assiduo namque & indefesso studio tàm familiares sibi partes omnes Philosophiæ reddiderat, ut non immeritò, quemadmodum vulgò, ubi Imperator, ibi & Roma esse dicitur: Sic ubi SONERUS fuit, eodem in loco Philosophiam habitasse dici potuerit. De Eloquentia ipsius quid addam? Ipsimet eum sæpè ex hoc ipso loco de rebus gravissimis eleganti sermonis genere disserentem cum admiratione audivistis: ita ut nemo satis mirari possit singularem DEI Opt. Max. in viro hoc ornando Liberalitatem, cui ut non modò multa ex se præclarè inveniret, sed ut etiam decenti oratione eadem convestiret, & rationibus bonis & doctis firmaret ac tueretur, eâdem operâ concessit. Præterea nón incomitatam hanc tàm insignem doctrinam in Academiam & cathedram adduxit, sed pulcherrimarum virtutum choro cinctam atque stipatam. Etenim fieri non potest, ut animus humanus tantam assequatur sapientiam, tamq; excellentem sibi comparet eruditionem, nisi per virtutes prius suæ efficiatur spontis, ab omniq; vitiorum fæditate liber sit & immunis. Itaque non eruditionis tantum, sed humanæ etiam felicitatis terminum SONERUS assequutus fuisse videri potest. Ampliss. Senatus Norimbergensis, prudentissimorumque Academiæ hujus Curatorum, quàm diu vixit, observantissimus fuit: Clarissimorum Dominorum Collegarum suorum amantissimus, quibus cum sincero & aperto pectore conversatus est: linguæ cordisq; dissidium ignoravit, & tanquam Erebi portas dissimulationum genus omne perpetuò execratus est: eosdem debito honore & humanitatis officijs omnibus, qua potuit, prævenit, nec quicquam, quod ab illis in se desiderari jure posset, omisit. Quod verò ad fidem in docendo, & erga auditores humanitatem attinet, nemo unquam ipsi dubiam palmam fecit: dum enim incommodis atque utilitati eorundem inserviret, nihil non operis & quotidiani laboris suscipiebat. Bis Aristotelis Organum sive Logicam, ut appellant, in horum gratiam privatim interpretatus est. Admirandum quoque illud & mysticum Metaphysicorum opus summis sæpè Viris frustra tentatum, rogantibus Generosis quibusdam è primariâ Nobilitate Polonicâ juvenibus, quibus ad epulum istud Philosophicum velut umbræ alij postea accesserunt, eodem studio explicare aggressus est: nec tantum aggressus est, sed ad finem cum multorum admiratione commentarium perduxit. In quo divino Aristotelis opere, quantum

ille supra interpretum vulgus persecerit, non meum est, qui vix primis labris scientiam istam degustavi. judicium, sed Vestrum, Viri in Philosophia exercitatissimi, arbitrium. Hoc tamen citra assentationem ullam, de eodem ipsius commentario affirmare ausim, plures Philosophorum nobiles plerisque incognitas quæstiones ibi esse pertractatas, quàm ab ullo alio interpretum aut tactas aut motas: id quod è multis pauca capita illa de primi Optimique Entis essentiâ, vitâ, & operatione: de Beatarum mentium qualitatibus & ἐσίᾳ: de Animæ item humanæ post mortem conditione, aliisque pluribus Philosophorum mysterijs testatum facere possunt. Sed temporis me ratio ad reliquas SONERI virtutes absolvendas vocat: ubi de humanitate & φιλανθρωπίᾳ ipsius hoc prius subjecero, à nemine eum domi unquam conventum esse, quem non singulari quadam alacritate exceperit. Sed hoc levius existimari potest: illud gloriosius est, quod nemo ejus vel in erudiendo operam, vel in medendo opem, vel in aliâ quacunque re consilium expetivit, quem ille non aut doctiorem, aut saniorem, aut certè meliorem à se dimiserit: tristis ab ipso nemo discessit, sed omnes animo atque fronte hilariori, tanquam jam tum compotes voti effecti. De eadem supra quoque monuimus, eam non nudam & fluxam, sed gravitate mixtam fuisse, ita quidem, ut & à contemtu, qui ferè ex nimia familiaritate oritur, facilè se vindicaret, nec tamen ad fines fastus & superbiæ unquam accederet, quæ societas ut rarior, ita admirabilior est.

Cæteras ipsius virtutes, Temperantiam, Liberalitatem, in adversis fortunæ casibus Constantiam, in secundis animi moderationem, & alias, si ordine heic percensere vellem, dies multi me citius quàm oratio deficerent: quum nemo unquam intemperans tanto studio voluptates corporis consectatus sit, quanto ille eas perpetuò repudiavit: nemo avarus tantum operæ in coacervandis thesauris posuerit, quàm diligenter ille egenis subvenire studuit: nemo etiam vel in prosperis rerum successibus animum tàm elatum, vel in adversis tam abjectum habuerit, quàm constans ille in utraq; fortunâ eodem semper vultu perseveravit. De Pietate, quæ fundamentum est cæterarum virtutum, & sine qua jam laudatę consistere nequeunt, hoc ad extremum breviter subjungere lubet, ipsius sincerum semper cultorem SONERUM extitisse, quod omnes, quorum à pectore calumnia & ob-

& obtrectatio procul est, de ipso unà mecum testabuntur. Nam & totum illud tempus, quod meditationi lectionum quotidianarum non impendit, sacrarum literarum lectioni tribuit, & ad eam quàm diligentissimè vitam suam conformavit: sedulo quoq; totam familiam & domesticos omnes ad iter illud, quod ad Beatitudinem æternam per Christum nobis partam ducit, alacriter capessendum quotidie exhortabatur, proprio exemplo quemque animans atque incendens. Apicem religionis nostræ non rerum profundarum scientiam, non sublimem arcanorum cognitionem, sed piam & inculpatam vitam, sed impigram mandatorum DEI observantiam esse statuit: hanc ursit, hanc omnibus inculcavit, hanc solam, si cum vera in Christum Salvatorem nostrum fide esset conjuncta, veram ad cœlestem patriam ducentem viam existimavit.

Atque his virtutibus Doctor SONERUS excultus, ea quoque, quam supra adumbravimus (ad vivum enim depingere ne Apelles quidem vel Zeuxis possit) ingenii doctrina ac eruditione ornatus, integrum ferè septennium Philosophiam ac Medicinam in hac Academia publicè singulari cum laude docuit, illamque plus quàm humanis ingenii sui dotibus illustriorem reddidit. Sed nec ingratam eam expertus est, quam tot laboribus demeritus est, Academiam: Ea namque, quod summum habuit præmium, nostro persolvit, eique ante sexennium Rectoratum Scholæ hujus in annum integrum commendavit. In quo graviter & prudenter administrando ita versatus est, ut quum aliis rebus alios antè superasset, in Magistratu isto se ipsum superarit & vicerit, qua de re cuilibet fidem facere possemus, nisi de nobilissima hac vitæ ipsius particula tacere præstaret, quàm pauca dicere. Verùm quemadmodum omnia, quæ in hoc mundo summum sui fastigium attigerunt, ad exitum propè sunt, nec diu perfectione sua frui possunt: (perfectum quippe in imperfecto possideri haud potest) ita SONERUS quoque, post quam ad summum humanæ sapientiæ culmen pervenit, terram hanc tantæ perfectionis incapacem deserere, vel potius stationem mutare, supremo Imperatore ita jubente, coactus est: eo tempore, quo maximè ipsius ope atque prudentia omnes indigerent. Nam quum superioris anni mense Septembri ob peccata nostra morbo epidemico ad vitam corrigendam à DEO admoneremur, inque SONERUM præcipuè intueremur, singulari

ipſius fide atque peritiâ in arte Medicâ freti: Ecce ſubito hæc omnium ſpes decollavit, & in maximis tempeſtatis fluctibus ipſe navis gubernator præter omniũ expectationem velut maligno quodam ſidere percuſſus concidit. Fuit hoc apoſtematis genus, non quidem peſtilens, quod falsò quidam crediderunt, ſed ipſi tamen, ſicut eventus docuit, exitialis: anthracem vocant: Cujusmodi ille tria ulcera diverſis antea vicibus in corpore ſuo eodem ſucceſſu, quo aliorum morbos & infirmitates curaverat: quod non tantum illi, qui inviſendi cauſa acceſſerant, viri auctoritate atq; fide præſtantes, ſed ipſe etiam, cujus operâ ingraveſcente morbo utebatur, Medicus experientiſſ. omni aſſeveratione comprobavit. Ita tamen continuò malum hoc omnes ipſius vires attrivit ac labefactavit, ut brevi inevitabilem ei ex hac vitâ migrandi neceſſitatem attulerit. Nec hoc eum latuit, qui mortis quoq; & diem & horam adſtantibus prædixit, & hoſtem, à quo opprimendus erat, ſine ulla timoris ſignificatione magnâ mentis præſentiâ ad conſtitutum veluti opperiebatur. Quod ipſi non Stoica aliqua opinio mortis & cruciatuum contemtrix, ſed perpetuum divinarum literarum ſtudium, & firma in Filium DEI fides contulerunt, ut in glorioſiſſimâ ipſius de morte victoriâ animum defixum habens, vivens & ſpirans adhuc cum eodem triumpharet, & mortem ſe in lucro ponere cum D. Paulo palàm profiteretur. Huic igitur SOTERI unico, quum præeunte verba Theologo primario in Academiâ hac Spiritum & animam ſuam commendaſſet, eam ſine ullo horrore aut inſigni mutatione placidè depoſuit, & ſic vitam per annos novem & triginta laudabiliter actam, laudabili fine concluſit. Sed ô acerbum nobis diem, qui jacentem nobis demonſtraſti eum, per quem, ſi vis aliqua morbi inopina nos proſtraviſſet, erigi ſperabamus: qui mortis telo transfixum oſtendiſti, à quo nos omnes vitæ ſubſidia poſt divinum auxilium expectabamus! O inimicum ſtudijs & ſcientijs tempus, quod eum, qui in docendâ ſapientiâ humanâ omnibus, præterquam ſibi, ſatisfecit, nobis tam citò eripuiſti: illum, qui omnibus veram ad virtutem viam ſuo exemplo ſignabat, tàm ſubitò abſtuliſti! Meritò nunc lugemus: meritò intempeſtivum hujus viri obitum deploramus: meritò quoq; non nos modò ſenſu præditi, ſed ipſi Scholæ hujus parietes & pulpita ipſa luctus & deſiderij ſigna præferunt & oſtentant.

Deceſſit, deceſſit proh dolor! nec priore amplius ad nos vultu

vultu redibit Philosophus incomparabilis, Medicus præstantiss. Doctor quondam noster ac benefactor unicus: decessit, inquam, & sempiternum sui in animis bonorum desiderium reliquit. Verùm quemadmodum mors hæc inopinata, luctuosa nobis atque præmatura accidit: ita nihil in eâ defunctum mali passum esse credi debet: quippe qui vitam hanc, velut jactationis ac periculi plenissimam navigationem tandem aliquando absolvit, in æternam piorum requiem, & inenarrabilem Beatorum lætitiam, tanquam in portum desideratissimum translatus.

Quare Salve, ERNESTE beatissime: Salve anima immortalitatis jam pridem cupidissima: Salve præceptor ac parens optimè, Salve, ave, & æternùm vale. Quod si ulla adhuc tuorum in Te cura est reliqua, si ullum cogitationum humanarum relictum vestigium, postrumum hoc munus, quod summâ cum vitæ meæ acerbitate, maximo cum mœrore animi atque gemitu Tibi offero, à me benignè accipe: atque sic in ipso æternitatis sinu, quam diu desiderasti, in omnem æternitatem conquiesce. Ego, dum Spiritus hos reget artus, dum mentis cogitata hæc proferet lingua, Tui, Tuorumq; plus quàm paternorum in me meritorum gratâ mente recordabor, eaque, donec tecum & cum ipsâ æternitate conjungar, posteritati narrabo. Atque hac defuncti beatitudine confirmati, hoc, quod de felicitate ipsius audivimus, solatio erecti, Nos quoq;. Auditores Optimi, luctum nostrum deponamus: & quum amissum revocare non liceat, ad Amplissimos, Nobilissimosq; Academiæ hujus curatores confugiamus, quos de viro præclaro & celebri in locum defuncti substituendo diu jam deliberasse, dubitari non oportet. Horum verò consilium, ut Tu, summe ac benignissime DEUS pro ineffabili tuâ erga Scholam hanc bonitate regere, & ad finem bonum dirigere digneris, nos Te universi ac singuli supplices veneramur, spe certâ freti fore, ut Te nostris precibus votisq; annuente, Academia nostra, hac & alijs calamitatibus anno superiore nonnihil dejecta, animum & colorem cum Doctore novo recipiat, Teq; porrò benedicente, ad utilitatem plurimorum, Tui verò præcipuè Nominis gloriam & honorem vigeat, ac quàm diutissimè floreat.

DIXI.

P. M.

Viri CL. & Excellentissimi,

D. ERNESTI SONERI,

Medici & Philosophi celeberrimi.

UT dictum est verè: *Parcas rapere Optima quæq;*
Et cladem immeritam præcipitare bonis:
Dum vitam extendit sic pondus inutile terræ,
Dum augificant numeros deteriora suos.
En cecidit noster melioribus integer annis
SONERUS, *Parcis præda jacetq; feris.*
Ecce jacet cassus vitai lumine Præses
Ille Machaonii Pieriiq; Chori.
SCHERBIADÆ *ingenium,* TAURELLI *occumbit acu-(men,*
Quin & ARISTOTELIS *mens genuina perit.*
Pæonia squallent arteis, SOPHIÆ *adflet alumno,*
Amisso hos torpet muta SUADA *viro.*
Publica deserta testantur damna cathedra,
Et SCHOLA *tam clari luminis orba gemit.*
Me miserum, quanto mihi vulnere corda fatiscunt,
Quam fissum tanto funere pectus hiat.
Dum recolo virideis annos primamq; juventam,
Dum vetus intueor mente sodalitium,
Quando, quos dixi, dependebamus ab ore
Doctorum, studio incensus uterq; pari.
Quando viros iterum sociavit cura SENATUS
NORIACI, *chara provida cura Scholæ,*
Vt percepta ab iis & nobis tradita rectè
Rursum alii à nobis tradita perciperent,
O horæ dulceis, ô dulcia tempora, quam sunt
De subito in vacuos omnia labsa Notos.
O hominum incertas spes, ô casusq; vicesq;,
Vna vide ut sepelit gaudia nostra dies,
Nondum dena tibi, nisi fallor, Olympias acta est,
Stamina cum Parca dissecuere tibi,
Sed virtus tua, judicium, Doctrina Senilis
Persuasit Parcis te, reor, esse Senem,
Aut cum mente Deus fieres, terramq; lutumq; hoc
Calcares animi sæpè vigore tui.
Indignata sui contemtum ferre negavit,
Terra ultrà & cœlum jussit adire tuum,

Nec

Nec superi renuere Dii, jam Spiritus astris
Iunctus in haec vertit inferiora oculos.
Despectatq; hominum liber casusq; vicesq;
Cumq; pio in coelis agmine laetus ovat.
Illustris Salveto anima aeternumq; Valeto,
Abdita jam rerum momina mente vides.
Nunc caussas propius divina in luce tueris,
Quas nox in tenebris temporis ista tenet.
Salve inquam & SONERE vale, veterisq; Sodalis,
Si qua manet Coelis, esto memor, pietas.
Me interea internus desertum luctus habebit
Et desiderium flebile, crede, tui.

Collegae conjunctissimo & multis nominibus
optimè de me merito, contra votum F.

MICHAEL PICCARTUS Fr. Prof. &
p.t. Rector Acad. Norimb.

IN EJUSDEM TUMULUM.

QUod claudi tumulo potest, Viator
Ad Coeli patrios profectus orbes
Vir exsangue cadaver heic reliquit,
Qui vitae fuit aureum probatae
Exemplar modò, lima veritatis,
Humanae scopus eruditionis,
Æsculapius unus, & Stagirae
Jam spes altera, gemma Gratiarum,
Amor maximus omnium bonorum,
Nec idem scopulus minor malorum.
Sensistine, quis ille sit? vel est &
SONERUM Tibi farier necesse?
Scire quem poteras notis ab illis,
Ut scis nomine jam notas ab isto,
Nunc tu manibus optimè precare,
Si nulli malè vivus ille fecit.
Id jubet pietas, nec est decorum
Barbam vellere mortuo leoni.

MARTINUS RUARUS Holsat.

SCRIPTA.

Epistolae quaedam Medicae extant cum cista Medica Johannis Hornungi: *Noribergae* 1625. in 4.
Oratio de insomniis: *Altorphij* 1610. in 4.

Oratio de vita contemplativa: *ibid.* 1610. in 4.
Oratio de Theophrasto Paracelso ejusque perniciosa Medicina: *ibid* in 4.
Commentar. in Metaphys. Aristotelis. *Ienæ* -- in 4.
Disputat. ejus extant in Philosophia Altorphina per Joh. Paulum Felwingerum edita, nimirum duæ de materia prima: De Motu: De Iride cœlesti: Problemata Miscellanea, & Basileæ de Melancholia disputavit.

FUNUS
Perillustris & Excellentissimi Viri,
D. HIERONYMI FABRICII AB AQUAPENDENTE,
Medicinæ Doct. Equitis D. Marci, & in celeberrimo Gymnasio Patavino Anatomiæ & Chirurgiæ Professoris Supraordinarij,
Die 23. Maji, Anno Epoches Christianæ M DC XIX.
In augusto templo S. Francisci,
Acerbo omnium luctu, celebratum
à
JOANNE THUILIO, MARIÆMONTANO,
Phil. & Med. D.

LAcrymæ ubi estis? Cur cessatis gemitus? quid retardamini suspiria? Et vos oculi quid agitis? an sicci funestum hunc casum, gravem hanc jacturam intueri potestis? Cecidit, heu cecidit HIERON FABRICIUS AB AQUAPENDENTE, Patriæ suæ decus, Medicinæ lumen, Anatomiæ restaurator, Chirurgiæ parens, Gymnasij Patavini gloria, imò universæ rei litterariæ commune bonum. Una dies, una hora, unum temporis momentum abstulit, quod sæcula non resarcient: præreptus est nobis ille Vir, quem qui æquent, ne dum superent, communi omni judicio vix reperiuntur. Lugeant igitur hunc casum cõmuniter omnes, defleant hanc miseriam cives & peregrini, hunc interitum nemo non luctu & planctu prosequatur, & præstantissimũ hunc

hunc virum hic jacentem conspiciens nullus non effundat uberrima lacrymarum flumina. Equidem, Auditores mœstissimi, cùm mihi onus impositum sit, ut perillustris viri funus oratione exornẽ, certè multò minus affero facultatis ad dicendum, quàm tersæ aures vestræ, & rei dignitas postulat: apud eos enim dicendum est, quibus nihil nisi subtili excogitatum ingenio, accurata elaboratum industria satisfecerit; quid igitur jejuna & arida vobis polliceatur oratio? De ea autem re dicendum est, quæ etsi penè infinitam suppeditet orationis materiam, tamen recenti acerbissimi vulneris memoria omnem & mei, & vestri ardorem animi sese erigere conantis, tanquam flumine obruit & extinguit, adeo ut etiam ab animo promptissimo profecta oratio in tanto luctu squalere quodammodo, & aspectum hominũ, ac omnino lucem formidare videretur. Nihilominus vestra benevolentia & audiendi patientia fretus, & autoritate eorum, qui pro jure suo mihi id imperant, fultus, vires juveniles experiar & quantum temporis angustia admittit, tanti viri præcipuas laudes brevi oratione perstringam, præteriturus plurima, quæ cuivis vestrum obvia esse possunt.

Hieronymum Fabricium, Auditores, nobis progenuit Aquapendens, civitas Thusciæ inter Phaliscos non ignobilis, quippe quam Ptolomæus sub nomine Aquulæ designat, si Volaterrano fides debetur. Hanc verò multò celebriorem reddidit, & famæ immortali consecravit noster Fabricius, ita ut illa proprium nomen in eundem suum alumnũ & civem, ceu grati animi tesseram, transfudisse videatur. Majores habuit mediocrium quidem fortunarũ, honestos tamen & integræ famæ cives; ex quibus avus paternus, qui eodem Hieronymi gaudebat nomine, pro sua civitate, honorifica ad Summ. Pontif. legatione functus est. Sic autem fieri oportebat, ut ab humiliori enasceretur prosapia, quo amplior ipsi ad gloriã pateret campus, siquidem ab eo exordienda fuit familiæ suæ nobilitas, ut illam non hereditaria successione acceptam, non majorum virtute partam, sed propria industria acquisitam possideret: nam *quæ non fecimus ipsi vix ea nostra voco.* Hanc ergo ille in tantum extulit, tanta claritate illustravit, ut suam ex fratre neptem, gloriæ & bonorum ex asse hæredem, in Illustrissimam Delphinorum famil. matrimonio copulandam destinaverit, in familiam nempe illam, quę cum antiquissimis Venetæ nobilitatis stirpibus avita generositate certat, quæ Principes, purpuratos Cardinales, tot

Episcopos & Antistites, virtute & doctrina insignes, longa serie enumerat, ut in hac illustri familia virtutum chorum fixam sedem dicas posuisse. Unde Amplissimus Senatus nihil dubitavit, eandem inter primariæ nobilitatis matronas adsciscere, ejusque posteritatem successiva nobilitate condecorare. Honestè itaque à suis educatus hic noster, sub primo statim adolescentiæ exordio bonis avibus, huc Patavium, tanquam ad mercaturam bonarum artium appulit, atque ad sanam Medicinam excolendam se applicuit: ubi quantum animo conniti potuit, quantum labore contendere, tantum effecit, ne committeret Scholæ & Magistrorum autoritatem dedecorari. Eos enim in Philosophia & Medicina progressus fecit, ut non modò condiscipulos, sed ipsos tandem præceptores Cleanteis vigilijs sic à tergo reliquerit, ut verum esse faterentur, quod veteri proverbio dici consuevit: Plures discipulos præstantiores magistris. Etenim cum esset doctrinæ perinde ac virtutis cupidus, arbitratus est & ad suam laudem, & ad patriæ ornamentum pertinere, si ut Aristoteles Platonem, Demosthenes Isæum, Cicero Philonem & Posidonium præceptores suos doctrina superarunt, ita ipse Gabrielem Fallopium, illius temporis Æsculapium, arte anteverteret. Quod eò facilius ipsi fuit, quò pluribus adminiculis ad eam rem juvabatur. Fuit enim ipsi vivida memoriæ vis, ingenium tam acutum, tam solers, tam in numerato; judicium tam acre, tam maturum, tam sincerum, motus animi tam celeres, tam prompti & expediti, ut nihil in arte sua fuerit tam arduum, tam abstrusum & reconditum, quod labore non vestigaret, non erueret, non assequeretur. Hinc factum est, ut decedente Fallopio, nullus dignior, nullus aptior judicatus sit, qui hanc provinciam cum laude publica posset administrare. Professor ergo Anatomiæ & Chirurgiæ electus, in hoc unum toto pectore incubuit, ut spartam, quam nactus esset, pro virili ornaret. Quare hoc publico docendi munere quinquaginta continuis annis cum summa gloria perfunctus, dici non potest, quàm frequenti auditorum concursu fuerit auditus, quos tanquam filios vel fratres unicè diligebat, nominatim salutabat, & ad præclara studia amantissimè hortabatur: quantam autoritatem apud suos auditores habuerit, quem spectabant, cujus ab ore omnium ora pendebant: quantas eorum assensiones, quantas admirationes, quantos applausus reportaverit, ut quemadmodum

dum

dum apud Pythagoreos contra quamlibet firmiſſimam rationem plurimum valebat illud, *Ipſe dixit*: ita ipſi omnes Hieronymum Fabricium tanquam Pythagoram colerent. Suo proinde labore, ſua diligentia, ſua aſſiduitate & indefeſſo ſtudio, brevi tempore tantum peperit ſibi nomen, ut inter Celeberrimos Anatomicos facile primas obtineret. Fuerunt noſtra & Patrum memoria Viri in hac arte clariſſimi: In Gallia Fernelius, Silvius, Laurentius, Riolanus: In Germania Platerus & Bauhinus: In Belgio Veſalius; nulla tamen talium virorum fæcundior regio fuit quàm Italia, nam ut prætercam Curtium, Euſtachium, Mundinum, Varolium, Vidium, celebris eſt Verona ſuo Zerbiſio, Cremona Columbo, Roma Piccolomineo, Felſina Arantio, Mutina Fallapio, Placentie Caſerio, quos omnes multis paraſangis præit, & palmam præripit Aquapendens cum ſuo Fabricio. Quis enim tot novis, ijsque utiliſſimis inventis Anatomiam locupletavit? Hieronym. Fabricius ab Aquapendente. Qvis à Sereniſſima Republica Veneta mille Coronatorum annuo ſtipendio docuit? Hieronymus Fabricius ab Aquapendente. Qvis titulum Supraordinarij noſtro tempore ſua doctrina promeruit? Idem Fabricius ab Aquapendente. Hoc ipſo nemo alius majori felicitate & facilitate Anatomiam & Chirurgiam explicavit, adeò ut ſæpe ſubſellia auditorum multitudine, parietes applauſibus, aures acclamationibus rumpi viderentur. Deſideratis eximiæ hujus doctrinæ teſtimonium? Habetis teſtes locupletiſſimos, præclara, quæ poſteris reliquit, monumenta, quorum quædam publici juris facta, in exteris quoque regionibus iterata impreſſione edita, nunc omnium manibus teruntur; quædam verò adhuc inter privatos parietes latitant, quæ propediem lucem aſpectura ſperamus, in ejus ſiquidem devenerunt manus, qui tantum bonum publicæ utilitati non invidebit, quod ut faciat, communis Apollinea turba ſummis precibus contendit. Hinc quod Ovidius poſt decantatas Metamorphoſeon gerras ſibi arrogavit, cur poſt tot, tamque admirabiles non dico libros, ſed theſauros, non idem ſibi jure optimo vendicet Fabricius?

Cum volet illa dies, quæ nil niſi corporis hujus
Ius habet, incerti ſpacium mihi finiat ævi,
Parte tamen meliore mei ſemper alta perennis
Aſtra ferar, nomenq; erit indelebile noſtrum.

Ore legar populi, perq; omnia sæcula fama,
Si quid habent veri vatum præsagia, vivam.

Hæc siquidem scripta doctrinis obscuris lucem, scriptoribus mortuis vitam, Medic. candidatis maximũ ad discendũ adjumentum attulerunt. Vira autem ejus vox hem quam mirificè Patavium excitavit & exornavit? Ut cristatus ales resurgentis solis exortum repetitis cantibus annunciat; & mortales ad laborem & opus instigat: sic noster Fabricius renascentem & è tenebris emergentem Anatomiam clara voce divulgavit, & ad eam amplectendam omnes invitavit & incitavit. Quæ enim Europæ Natio non huc hodie studiorum causa convolat? Quis populus hoc Gymnasium non spectat? in eodem auditorio Germanum, Gallum, Italum cognoscas, ut quos habitus, cultus, lingua, mores, regna distinguunt, hos disciplina & institutio, & arctissima Musarum fœdera communi humani generis benevolentia devinciant. Cujus fœderis fæcialem fuisse Fabricium quis non intelligit? Primus enim ille Anatomiam in scenam produxit, primus theatrum Anatomicum, quod unum in hac Academiarum Academia desiderari videbatur, magnifico sumptu & mirabili opere excitare fecit, primus in eodem corpora maximo spectatorum applausu dissecuit. Nec inferiora in Chirurgia tum facienda, tum docenda præstitit, nam quod priscorum crudelitas & sævitia à Chirurgia relegata sit, Fabricio acceptum debemus. Quod novis rarisque observationibus Chirurgiam illustratam habeamus, Fabricio acceptum debemus. Quod novis instrumentis, & facillimis compendijs plurimas operationes perficiamus, uni acceptum referendum Fabricio. Verùm non dibuet, imò non potuit tanta Virtus latitare, tantus splendor non erumpere, sed in remotissimas regiones diffusus, summorum Regum & Principum favorem & gratiam ipsi conciliavit, qui non modò vitæ suæ incolumitatem Fabricio, tanquam præsenti alicui Numini, commiserunt, sed etiam frequentissimè ipsum in deploratis casibus prece & precio accersiverunt. Ex plurimis unum exemplum mea dicta confirmet, potentissimi Regis Poloniæ, qui non modo humanissimis litteris eum appellare, sed jam ætate lassatum & lecto decumbentem regio munere, effigie nimirum sua auro impressa, condecorare dignatus est. Magnatum itaque liberalitas cum propria industria conjuncta

tantas

tantas ipsi peperit opes, ut ne Mydæ cuidam vel Cræso cederet; imo tot facultates & munera ipsi cumulavit neglectum lucrum, quod alius quivis vix data opera sibi acquirere posset. Nec opibus solùm & divitijs crevit, sed honoribus insuper & dignitatibus amplissimis auctus est, utpote quem Senatus Venetus præter titulum Supraordinarij, etiam equestri dignitate ornandum censuit: quem ordinem non à Principe, ut fieri solet, sed ab ipsomet Senatu suscepit. Quod mihi revocat in memoriam illud, quod Plinius de Fabio Maximo Cunctatore graminea corona donato refert: Cæteras omnes coronas singuli, & duces ipsi, imperatoresq; militibus, aut aliquando collegis dederunt, sola graminea ipsius imperij manibus imposita est, & quod peculiare ei fuit, sola à tota Italia data. Non secus Venerabili nostro Seni, ut qui non unum Hannibalem, sed mille morborum monstra ex Italia profligaverit, & cives patriæ reservaverit, equestris dignitas ab ipso Senatu, & à tota quasi Italia decernenda & domanda fuit. Quid? quod ipsum Collegium Patavinum eundem, tanquam præclarè de se meritum, collegam sibi sociare, & ipsi præter morem aditum ad se facere sustinuit.

Maxima sunt hæc, fateor, & maximopere commendanda, sed longè commendabilius, quod hisce disciplinis ita Virtutes annexuit, ut quantum nominis & gloriæ medicæ artes ipsi conciliarint, tantum decoris & ornamenti ab omnium virtutum choro sit ei comparatum. Siquidem ea fuit in victu frugalitate, in cultu corporis neglectione, in gestu moderatione, in colloquio circumspectione, in congressu comitate, in consilio dando facilitate, in subeundis laboribus constantia, in administranda domo prudentia, in publicis lectionibus assiduitate, in sublevandis infirmis benignitate, ea denique in omni vita æquabilitate, ut stupendum videri possit, Fabricij Romani, Curij, Lælij, Socratis, singulorumque virorum illustrium Virtutes in uno nostro Fabricio eminuisse. Ad hoc pulcherrimarum Virtutum agmen accedit singularis nostri Fabricij continentia, quippe qui ne vaga & inconcessa libidine nomini & famæ notam inureret, sibi sacrosancto connubij fœdere junxit castissimam Matronam Violantam, ex spectabili Vitalium familia oriundam, cum qua constanti fide & sociali amore ad decrepitam usque ætatem convixit: Vitalis profectò uterque, illa corpore & no-

& nomine, hic corpore & fama. Nec silentio prætereunda ea Virtus, quæ agmen ducit, Pietas scilicet in DEUM, quæ quæ sanè in nostro Sene tanta fuit, quanta in quovis alio. Testis est sacra illa ædicula domesticis septa parietibus, ibi quando senilis imbecillitas, aut tempestatis injuria exitum præcluderent, rem divinam obibat. Testis est tota Patavina civitas, quæ eum concionibus & officijs Quadragesimalibus, non obstante summa frigoris inclementia, quæ aliàs senibus inimica, assiduò præsentem spectavit. Testes denique sunt tot ad pias causas liberalia legata, sacella vel instaurata vel restaurata, altare in hoc augustissimo templo sumptu magnifico exstruendum institutum. Et hunc tantum Heroem non morum candor, non vitæ probitas, non Medicinæ fastigium ab interitu vindicare potuit? O duram necessitatis legem! O funestum mortis imperium!

Talem itaque ætatem usque ad decrepitos annos innocenter produxit, atque octuagesimum quoque annum supergressus est, ut dubites, morbone an senio interierit: quod non parum ad lautissimi Medici encomium facere judico, quasi sepulchrum recipere eum formidaret, qui tot hominum myriades è Libitinæ manibus eripuisset; & diffideret eundem brevi spatio claudere, cujus famam vix universus orbis caperet. Postquam autem eò ætatis pertigisset, res suas prudenter disposuisset, & neptem, quæ sola cura ipsum hactenus angebat, nobilissimo sponso elocatam videret, annis tandem & laboribus fractus ultrò victas manus dedit; satis enim sibi, satis naturæ, satis gloriæ vixisse visus est, certè non satis vobis. Quare cum superioribus diebus febri acutissima corriperetur, unde assiduo vomitu & corporis lubricitate cibos & medicamenta ingesta regereret, paulatim sibi vires seniles vastari & prosterni sensit: itaque patientiæ virtute armatus forti animo & integris sensibus cum morte in arenam descendit; cujus virilis certaminis testes adhibuit viros pietate & religione insignes, qui ei usque ad extremum habitum astiterunt, donec tandem fessam animam in manus supremi Numinis commendatam constanti fide & indubia spe exhalavit. Quis mihi dabit aquas? quis fontem lacrymarum ministrabit? ô infelicis miseræq; vitæ ludibria, quæ cùm in manibus habere arbitramur, cum frui nos posse quàm diutissimè speramus, derepente avolant, & deserunt hiantes omnibus sensibus. Illane humanitas interijt? ille splendor exstinctus est? illa Virtus superata?

perata? illa tandem pendens aqua cecidit, sub cujus fœcundissimis doctrinæ stillicidijs tot selecta pectora, tot nobilia ingenia irrigata sunt? ille fons exaruit, à quo in universum orbem tam salutares producti rivuli? ô rem luctuosam & acerbam! ô miserum non hujus modò, sed universæ rei litterariæ casum! Utinam, ô mors, vel non esses oculis capta, vel non esses litterarum rudis, temperasses profectò ab eo, quo superstite tellus habuit, quo se cum cœlis auderet comparare, & mucronem in illos distrinxisses, quibus non fuit operæ precium nasci, cum nihil in vita memorabile factitent, quo se vixisse testificentur. At tu, æterne DEUS, quid paras? (dabis enim id dolori, ut apud te paulisper querar) quid inquam paras, Sanctissime Pater? Cur eripi nobis privarique luce illam gloriam, illam sapientiam, illam autoritatem passus es?. An eum sedibus illis beatissimis, quàm hoc calamitoso exilio judicasti digniorem? an nos indignos, qui tanti viri humanitate & doctrinâ frueremur? Ille quidem beatus, iterum atque iterum beatus, qui mortalitate exutus omnibus bonis affluentem immortalitatem adeptus est, & quæ molestiam afferre poterant, videre desijt, illa videt, semperque videbit, quibus perpetuò gaudeat & lætetur. Nos miseri, nos infelices, qui in hoc exilio relicti, illius subsidio spoliati sumus, cujus vel sola præsentia nostras ægritudines faciebat leviores. Veruntamen in hoc nos solari & reficere potest, quod ut quiete tandem frueretur, emeritum nostrum Fabricium mors rude donaverit, & è tenebris in lucem, ex turbulentissimis tempestatibus in tranquillum portum deduxerit. Finis miseriarum mors est, non vitæ; nascimur, ut moriamur. Non igitur ipsi erepta est, sed donata vita morte, si mors dicenda, vita brevi relicta ad æternam migratio: Aut si quis emori possit, cujus memoriam omnis tuebitur seculorum posteritas. Nunquam enim extinguitur lumen, quod virtus accendit vivaci flamma, pinqui succo nutritum crescentis gloriæ. Magnum solatium sit homini, propagandi nominis secundum merita prævisa spes, si superstes aliquid post ossa relinquat in terris, quod brevis tumulus non possit capere. Beatum hunc talem pronuncio, cujus mors ita cognita, ut vivere tùm primùm verè incipiat, cùm lapide sepulchrali pressus ex oculis in memoriam transiit honorifico spiranti præconio. Quis candelam in laterna ardentem tectam dixerit, dum circumfusam lucem rebus communicat? Tale sepulchrum erit nostri

Fabricij

Fabricij, opertum & ex abdito lucebit, marmor non capiet, quin exiliant & se diffundant honoris scintillæ. Nemo ergo eum obiisse, sed in cœlum abiisse prædicet, ubi tot virtutes ei triumphum pepererunt nobilissimum: Satis ornarat terras, cœlum restabat, quod magnificentius decoraret, quam vel Ursæ, vel Argo, vel Orion, vel reliquæ siderum figuræ, quæ ad Astrologorum arbitrium effinguntur; aliter ille, quem divina voluntas, mutari nescia, eò destinat.

Ad te nunc, ô celeberrima Patavina Universitas, mea declinat oratio, quam tanto Viro felicem aliquando & florentem spectabamus; at nunc hoc funere tantam accepisti plagam, quæ vix sanari posse videatur, unde in luctu & squalore jaces, nec mihi in eadem navi vecto quam dolori medicinam adhibeam succurrit. Plange, ô Patavium, & luctum tuum cum meo conjunge, tu studiorum Mater, quæ Fabricium juvenem enutrivisti, virum admirata es, senem omnibus obsequiis venerata es; te eadem sors manet, ut posthac in desperatis corporis malis omni spe destituaris. Tibi quoque, ô inclinata mea Natio Germanica, quam præ cæteris unicè amare & in sinu fovere, imo præclaro edito opere cohonestare tantus Vir visus est, tibi inquam, quæ nunc mens? quis animus? non enim video unde in posterum tot humanitatis officia, tot doctrinæ emolumenta, quæ tecum in patriam referas, repetenda sint. Tandem ad te, ô Venerande Senex, humanus me rapit affectus; te ultimum appello, si modo aliqua vox ad te mea pervenire potest, tibi extremum vale mœstus & squalidus paro. Hem ut totus elinguis & mutus jaces, cujus toties accipere & reddere voces mihi dulce fuit? ut obscura sunt depressa lumina? ut flaccescunt pallidæ genæ? ut squalet veneranda canities? ut rigent salutiferæ manus? heu quantum mutatus ab illo? Sed ne importuna oratio quietem interturbet, Vale, & quiete illa, quam in terris non invenisti, in cœlis perpetim fruere. Æternum vale & salve! ô longum & triste vale! DIXI.

EPIGRAMMA.

Martia Fabricio jactat se nomine Roma,
Pendula Fabricium tu quoq; gignis Aqua.
Nobile Fabricio genus, inclita Roma, dedisti;
Pendentem hic contra nobilitavit aquam.

EPITA-

EPITAPHIUM.

HOspes tolle gradum: namq; ossa senilia calcas,
Quæ pede nullius promeruere premi.

ALIUD.

Hic Celebris requiescit Aquapendentis alumnus.
Sat dixi: reliquum viva fama canit.

L.m.p.

JOANNES THVILIVS.

IN EJUSDEM OBITUM.

ECquid terra novo sibi vult effossa sepulcro,
Medoaci glaucas edita propter aquas?
Ille decus Patavi, Medicaq; superbia turbæ,
FABRICIUS, *canos clausit in orbe suos,*
Iamq; dedit solitis, quæ sunt mortalia, bustis
Pondera, laude vagas sed peragrante plagas.
Vix alius docta tractavit vulnera dextra
Rectiùs, aut facili depulit arte malum.
Humanos melius vix alter noverat artus,
Pace loquor Celsi, pace, Galene, tuâ.
Testantur multis contexta volumina chartis,
Scriptaq; pro medico non inhonora foro.
Quæ, licet in tenuem corpus transiverit umbram,
Authorem rapida morte perire vetant.
Exemplum, juvenes, quod laudibus incitet orsus,
Emeriti possunt suppeditare Senes.

J. P. LOTICHIUS, Hanonicus,
P. Cæs.

SCRIPTA.

Pentateuchos Chirurgicum distinctum à D. Joh. Hartmanno Beyero: *Francof.* 1594. 1604. in 8.

De Formato Fœtu: *Patavij* 1604. 1625. in fol.

De Venarum ostiolis: *ibid.* 1603. 1625. in fol.

De locutione & ejus instrum. *ibid.* 1603. 1625. in fol.

De Loquela Brutorum: *ibid.* 1603. 1625. in fol. & denuò hi quatuor tractatus editi sunt *Francof.* 1624. 1644. 1648. in fol.

De Visione, Voce & Auditu: *Venetiis* 1601. *Francof.* 1605. 1613. in fol.

Consilia Medica extant in eo opere, quod Josephus Lautenbachius collegit & edidit *Francof.* 1605. in 4.

(D) Tracta-

Tractatus de Motu locali Animalium ſecundum totum: *Venet.* 1610. 1618. in 4.

De Muſculi artificio & oſſium dearticulationibus: *Venet.* 1614. in 4.

De Reſpiratione & ejus Inſtrumentis libri duo: *Patavij* 1615. & *Venetiis* 1620. in 4.

Du Gula, Ventriculo & Inteſtinis tractatus: *ibid.* 1618. in 4.

De Integumentis totius animalis opuſculum: *Patav.* 1618. 1642. in 4.

Opera Chirurgica in duas partes diviſa: *Francof.* 1620. in 8. *Lugd.* 1628. in 8. 1641. in 4. Acceſſerunt Inſtrumentorum, quæ partim Autor, partim alij invenerunt, enumeratio. Item, de abuſu Cucurbitarum, in febribus putridis Diſſertatio: *Patavij* 1647. in fol. Germanicè *Norib.* 1672.

Medicina Practica, edita à Petro Bourdelotio: *Pariſiis* 1634. in 4.

De Gangræna & Sphaceto: *Oppenh.* 1617. in 4.

De Formatione Ovi & Pulli: *ibid.* 1621. in fol.

Opera Phyſico-Anatomica cum figuris æri inciſis: *Francof.* 1623. in fol. & *Patav.* 1625. in fol.

CURSUS ET EQUITES ISRAELIS,

Hoc eſt:

VITA ET MORS,

DN. D. CASPARI BARTOLINI,

Inſignis Philologi, celebris Philoſophi, Medici ſcriptis & praxi notiſſimi, Theologi magni, Academiæ Hafnienſis iteratò Rectoris magnifici, viri ad exemplum uſque probi & pij.

Publicâ oratione celebrata in Academia Regia Haſnienſi XXV. Iulij, Anno 1629.

CASPARO ERASMO BROCHMAND, SS. Theol. Doctore & Profeſſore ordinario, Acad. Hafn. p. t. Rectore.

De

DE Domino Doctore CASPARO BARTOLINO, Philologo insigni, Philosopho celebri, Medico scriptis & praxi satis noto, Theologo magno, Academiæ Hafniensis iterum Rectore Magnifico, viro ad miraculum usq; probo & pio, quam difficile sit & arduum verba facere, qui ignorant: aut operis magnitudinem digne non æstimarunt, aut tanto ingenio sunt, ut immensam ingenij BARTOLINI nostri capacitatem, singulari quodam & planè admirando DEI dono æquent. Non enim adeò, acutus sum videre ut possim, quomodo *Philologum* decenter laudare possit, qui maxima & minima, quæ in Critice sunt, non pervidit: nec satis intelligo, quâ felicitate celebrandum sibi sumat *Philosophum*, cui Philosophia Platonica, Aristotelica, Stoica non est cognitissima: nec ingenio adeò perspicaci sum capere ut queam, quo successu *Medicum* commendet, qui scripta Hippocratis, Galeni, Theophrasti, vigili oculo ac sagaci mente non lustravit: hebetior etiam sum, quàm comprehendam animo meo, quomodo justas *magni Theologi* laudes concinne enarret, qui Mosis, Prophetarum, Apostolorum scripta accuratè non perdidicit: nec capere possum, quâ decentiâ onerosum *Rectoris* magnifici munus describat, qui Rectoratum sæpius non gessit: non denique mente assequi possum meà, quomodo in *viro ad exemplum usq; probo & pio* laudando occupari feliciter possit, quem DEI spiritus eximiâ pietate & probitate non beavit. Unde de facili intelligitis, quàm non satis aptus sim, qui beatissimo BARTOLINO, Academiæ nostræ Rectori Magnifico, viro dum vixit maximo, non dico magnificè, sed vel tenuiter justa faciam. Teneor tamen onus, cui ferendo nullâ parte par sum, etiam cum quodam famæ meæ periculo, subire, idque solemnis promissi religione obstrictus. Convenerat enim inter Dn. Doctorem BARTOLINUM, animi plusquàm dimidium mei, & me; ut qui diem prior obiret, huic is, quem DEUS volebat superstitem, publicè parentaret. Quia verò Doctor BARTOLINUS, in his terris, proh dolor, mihi ampliùs non videndus, dignus fuit, qui DEUM, conditorem suum; JESUM, redemptorem suum; Spiritum sanctum, sanctificatorem suum, prior videret: ferendum mihi patienter est, quòd flebile parentationis officium mihi ex condicto incumbat. Ubi uberrima se offerret dicendi materies: modò mihi aut ingenium esset, tantis rebus comprehendendis par; aut facundia suppeteret, quæ

Tractatus de Motu locali Animalium secundum totum: *Venet.* 1610. 1618. in 4.

De Musculi artificio & ossium dearticulationibus: *Venet.* 1614. in 4.

De Respiratione & ejus Instrumentis libri duo: *Patavij* 1615. & *Venetiis* 1620. in 4.

Du Gula, Ventriculo & Intestinis tractatus: *ibid.* 1618. in 4.

De Integumentis totius animalis opusculum: *Patav.* 1618. 1642. in 4.

Opera Chirurgica in duas partes divisa: *Francof.* 1620. in 8. *Lugd.* 1628. in 8. 1641. in 4. Accesserunt Instrumentorum, quæ partim Autor, partim alij invenerunt, enumeratio. Item, de abusu Cucurbitarum, in febribus putridis Dissertatio: *Patavij* 1647. in fol. Germanicè *Norib.* 1672.

Medicina Practica, edita à Petro Bourdelotio: *Parisiis* 1634. in 4.

De Gangræna & Sphaceto: *Oppenh.* 1617. in 4.

De Formatione Ovi & Pulli: *ibid.* 1621. in fol.

Opera Physico-Anatomica cum figuris æri incisis: *Francof.* 1623. in fol. & *Patav.* 1625. in fol.

CURSUS ET EQUITES ISRAELIS,

Hoc est:

VITA ET MORS,

DN. D. CASPARI BARTOLINI,

Insignis Philologi, celebris Philosophi, Medici scriptis & praxi notissimi, Theologi magni, Academiæ Hafniensis iteratò Rectoris magnifici, viri ad exemplum usque probi & pij.

Publicâ oratione celebrata in Academia Regia Hasniensi XXV. Iulij, Anno 1629.

CASPARO ERASMO BROCHMAND, SS. Theol. Doctore & Professore ordinario, Acad. Hasn. p. t. Rectore.

De

DE Domino Doctore CASPARO BARTOLINO, Philologo insigni, Philosopho celebri, Medico scriptis & praxi satis noto, Theologo magno, Academiæ Hafniensis iterum Rectore Magnifico, viro ad miraculum usq; probo & pio, quam difficile sit & arduum verba facere, qui ignorant: aut operis magnitudinem digne non æstimarunt, aut tanto ingenio sunt, ut immensam ingenij BARTOLINI nostri capacitatem, singulari quodam & planè admirando DEI dono æquent. Non enim adeò, acutus sum videre ut possim, quomodo *Philologum* decenter laudare possit, qui maxima & minima, quæ in Critice sunt, non pervidit: nec satis intelligo, quâ felicitate celebrandum sibi sumat *Philosophum*, cui Philosophia Platonica, Aristotelica, Stoica non est cognitissima: nec ingenio adeò perspicaci sum capere ut queam, quo successu *Medicum* commendet, qui scripta Hippocratis, Galeni, Theophrasti, vigili oculo ac sagaci mente non lustravit: hebetior etiam sum, quàm comprehendam animo meo, quomodo justas *magni Theologi* laudes concinne enarret, qui Mosis, Prophetarum, Apostolorum scripta accuratè non perdidicit: nec capere possum, quâ decentiâ onerosum *Rectoris* magnifici munus describat, qui Rectoratum sæpius non gessit: non denique mente assequi possum meâ, quomodo in *viro ad exemplum usq; probo & pio* laudando occupari feliciter possit, quem DEI spiritus eximiâ pietate & probitate non beavit. Unde de facili intelligitis, quàm non satis aptus sim, qui beatissimo BARTOLINO, Academiæ nostræ Rectori Magnifico, viro dum vixit maximo, non dico magnificè, sed vel tenuiter justa faciam. Teneor tamen onus, cui ferendo nullâ parte par sum, etiam cum quodam famæ meæ periculo, subire, idque solemnis promissi religione obstrictus. Convenerat enim inter Dn. Doctorem BARTOLINUM, animi plusquàm dimidium mei, & me; ut qui diem prior obiret, huic is, quem DEUS volebat superstitem, publicè parentaret. Quia verò Doctor BARTOLINUS, in his terris, proh dolor, mihi ampliùs non videndus, dignus fuit, qui DEUM, conditorem suum; JESUM, redemptorem suum; Spiritum sanctum, sanctificatorem suum, prior videret: ferendum mihi patienter est, quòd flebile parentationis officium mihi ex condicto incumbat. Ubi uberrima se offerret dicendi materies: modò mihi aut ingenium esset, tantis rebus comprehendendis par; aut facundia suppeteret, quæ

vitæ Doctoris BARTOLINI non dico exornandæ, sed vel tenuiter enarrandæ sufficeret. Interim ingenij defectum & linguæ balbutiem facilè compensabit mea pietas & in demortuum religiosus animus: cui in solidum adscribetis, quòd has dicendi partes, quas nemo non vestrûm feliciùs me implere posset, mihi sumam. Volo enim tenui hac opellâ quam demortuo D. BARTOLINO commodo, publicè testari, quanti ipsum fecerim vivum. Nefas enim duco, ut quem colui vivum, hunc sine qualicunque μνημοσύνῳ dimittam mortuum. Quocirca à vobis omnibus & singulis, qui ad audiendum frequentes convenistis, quâ par est animi observantiâ peto, ut aurium animorumque operam benignam ad exigui temporis moram mihi commodetis: idque ut me interprete, sed parum facundo, intelligatis; *vixisse in Daniâ virum, quem qui norant, non potuerunt satis æstimare: qui non æstimarunt: nunquam satis cognoverant.*

Non persequar minutatim omnia, quæ huc facere poterunt: id enim nimis operosum foret, nec diei aut mensis unius opus. Ex uberrimâ & densissimâ, quæ se ad tractandum offert, materie, legam tantùm ea, & quidem parcâ manu, quę aut scitu digniora, aut aliorum exædificationi quàm maximè servire apta sunt.

Ordiamur à *Patria*, *Parentibus* & *pueritiâ*: Nam & hic occurrunt non pauca, quæ magnum illum BARTOLINUM non parùm commendent. Celeberrima Scaniæ Urbe *Malmogiâ* oriundus fuit, Anno 1585. XII. Februarij, Patre Reverendo & Cl. Viro, Dn. BARTOLINO CASPARO, in Urbe pariter ac arce Malmogiensi, Pastore vigilantissimo, è scriptis, Danica potissimùm lingua concinnatis & bono publico publicatis, satis noto, homine rarâ pietate, & antiqua planè virtute & fide: matre verò *Anna Erasmiâ, Dn. Erasmi Tenckelij*, præpositi Vehemenhojani filia, fœmina ad exemplum usque proba & pia: cujus avus maternus, *M. Petrus Tenckelius*, Evangelicorum Præpositorum in Scania primus fuit, officio isti solemniter admotus à *Francisco Vormardo*, Evangelicorum Episcoporum in Scania primo. Hæc igitur Sparta hunc terris Laconem dedit: hi parentes hunc Daniæ genuerunt filium: emicantibus in ipsa etiam pueritia singularis εὐφυΐας & admirandæ indolis radijs, etiam ad admirationem usque parentum & præceptorum. Nam natus tres annos, libellum, quem

quem vocant, alphabetarium, & præcipuas religionis Christianæ partes ambitu suo comprehendem, decursu XIV. dierum non tantùm accuratè legere didicit; sed etiam penitùs edidicit. Et quod magis mirere, cùm BARTOLINUS noster jam primùm fari inciperet, integro propè anno vocibus usus est diversissimis ab his, quas tenellis suis auribus aut à parentibus, aut à nutrice, aut ab ullo magistro hauserat. Cujus rei testes auriti sunt viri quidam docti & linguarum periti: qui etiam expensis diligentiùs vocibus, quibus BARTOLINUS adhuc puer utebatur, certò deprehenderunt, quòd vocum istarum non paucæ cum lingua Hebræa exactè convenirent. Disputent jam Platonici, hoc documento sive usi sive abusi, quòd linguæ scientiæque non tàm improbo labore acquirantur, quàm hominibus connascantur: prodeant quoque qui huic firmamento suam illam superstruant sententiam; homines sibi relictos, nec certa lingua ab ullo magistro imbutos, natura duce Hebraice loquuturos. Ego veluti cum his aut illis litigiosè contendere nolo: ita malo hanc admirandæ loquelæ afferre causam, placuisse DEO hoc testamine docere, BARTOLINUM futurum virum Reipublicæ Christianæ & domui DEI singulariter utilem. Notum enim est, quomodo DEUS, emissurus Apostolos in universum terrarum orbem ad prædicandum Evangelium, ad opus adeò singulare stupenda cognitione linguarum, quas non didicerant, ipsos admirabiliter præpararit.

Sed verò crescentibus annis, ignei istius ingenij stricturæ magis magisque emicuerunt. Nondum tredecennis orationem Latinam & Græcam eleganter condebat, istosque eâ ætate fecerat in arte dicendi progressus, ut de quovis argumento, etiam memoriter, peroraret. Logicam etiam hac ætatula probè callebat, adeò ut si vel quispiam ætate provectior litem ipsi intentaret de quæstionibus Logicis, etiam subtilioribus, adversarium inveniret, imberbem quidem, sed non imbellem. Uno verbo: Studia sua adeò calidè tractavit puer, ut non calcaribus, sed freno eguisse ipsum, parentes & præceptores judicarent. Et quanquam vix expletis tredecim annis, abundè maturus esset exercitiis Academicis: noluerunt tamen parentes, ut inter cives Academicos

nomen suum profiteretur, antequam septendecim annos explevisset. Non enim judicarunt consultum, ut tredecim annorum puer libertate gauderet, quam Privilegia Academica suis concedunt civibus.

Annum ergò agens decimum octavum, felici sydere adpulit ad *Academiam Hafniensem*: ac solennibus ritibus sacro studiosorum ordini inauguratus est, Rectore Reverendo admodùm & Cl. Viro, Dn. Doctore JOHANNE PAULO RESENIO, jam Sielandiæ Episcopo honoratissimo; Decano autem Philosophico, M. JONA VENUSINO. Et quia constitutiones Academiæ non concedunt, ut quisquam sine certo studiorum directore in Academia oberret, χειραγωγὴν seu manuductorem sibi delegit virum πολύγλωττον, Reverendum & Cl. Dn. Doctorem CUNRADUM ASLACHUM, linguæ Græcæ tùm temporis Professorem, postea Theologum, jam μακαρίτην.

Postquam verò in Academia patriâ aliquandiu vixisset, & admirandâ divini ingenij celeritate atque singulari morum facilitate & suavitate singularem in omnium animis de se spem excitasset: rectà ivit *Rostochium*, & quidem An. 1603. & inibi aliquantisper commoratus, docentes audivit *D. Bacmeisterum Seniorem*, *D. Frederum*, *D. Shaktium*, *D. Lobechium*, Theologos: *D. Pegelium*, Mathematicum: *D. Lubinum*, Poëtam: *Posselium*, Linguæ Græcæ Professorem. Hinc profectus est *Vitebergam*, fœcundum istud veræ religionis seminarium, inque Academiâ Vitebergensi integrum triennium tùm Philosophiæ, tùm Theologiæ discendæ insumpsit, & quidem tantâ adsiduitate, ut ante lucem semper surgeret, vix verò ante intempestam noctem unquam cubitum iret. Tantum fuit in homine juvene sapientiæ desiderium, tanta in præceptores reverentia, tantus zelus atque impetus pietatis, ut inter studiosos non pauci BARTOLINUM, ut vivum quoddam industriæ litterariæ & veræ pietatis exemplum sibi ad imitandum proponerent. Florebant tùm temporis in Academiâ Vitebergensi Theologi celeberrimi, Doct. *Georgius Mylius*, *D. Salomon Gesnerus*, *D. David Rungius*, *D. Leonhardus Hutterus*: in Philosophia verô eminebat, *D. Iacobus Martinus*, jam Theologus: in Mathesi, *Melchior Iostelius*: in litteraturâ Græcâ & Latinâ *Laurentius Rhodomannus*, *Fridericus Taubmannus*, *Adamus Siberus*. Hos omnes BARTOLINUS creberrimè audiebat docentes: ab horum ore pendebat; ab his rectè

sentiendi

ſentiendi & vivendi exemplum petebat. Et quoniam beatæ memoriæ D. CASPARUS BARTOLINUS, & diligentiſſimus & ingenioſiſſimus fuit, brevi in ſapientiâ Philoſophica & Theologicâ ita profecit, tantis inprimis uſus manuductoribus, ut dignus cenſeretur publicâ Senatus Academici auctoritate, qui juventutem Academicam ad adyta ſapientiæ Philoſophicæ feliciter manuducere, & prælectionibus diſputationibusque exercere poſſet. Quod munus, quò & tutiùs & honorificentiùs obiret, ſolemnibus Magiſterij Philoſophici honoribus ornatus eſt Vitebergæ Anno 1607. ætatis verò ſuæ vigeſimo: tantâ certè laude & tanto adplauſu, ut nemo non ſubactiſſimum juvenis viri judicium & expeditiſſimam linguam admiraretur.

Porrò veluti aquilæ gaudent motu, nec teſtudinum more & modo contentæ ſunt uno & ſtato domicilio: Ita præclaris & ad maxima quæque natis ingenijs quaſi innatum eſt, varia luſtrare loca, variarum nationum mores & inſtituta obſervare, viros ab eruditione rarâ & ſingulari pietate commendatos, ſed per diſſita regna ſparſos, adire, familiariter cum ipſis converſari. Id quod etiam uſu venit D. BARTOLINO: qui ut ſapientiæ & prudentiæ acceſſionem laudabilem compendio quodam faceret, meliorem orbis Europæi partem peragravit; & quidem ſine viatico, quod aut parentes aut amici ſubminiſtrarent. Non eſt ulla in *Germaniâ* urbs, ſaltem quantivis pretij, quam non viderit: vix ulla Academia, quam non luſtraverit: vix ulli inſigniores Philologi, Philoſophi, Medici, Theologi, in quorum familiaritatem non penetraverit. *Galliam* quoque accurate luſtravit, præcipua rei literariæ lumina vidit; Academias nobiliores adijt; tantamque de ſuccreſcentis BARTOLINI virtute ſpem conceperant *Galli*, ut dignum cenſerent, cui vacans in Academiâ Sedanenſi Profeſſio Græca, per Archiatrum Sereniſſ. Ducis Bullionij, Doct. *Moſen Quadratum*, ſolemniter offerretur. Nec *Angliam* reliquit intactam; Sed vetuſtas in eâ Academias ſagaci oculo inſpexit, viros celebriores convenit, nec quidquam prætermiſit, quod ad ſapientiam & prudentiam augendam facere potuit. *Belgium* etiam, ab arte & Marte commendatiſſimum, viſit & ita viſit, ut nullus propè in univerſo Belgio ſit locus, ſaltem celebris, quem non luſtraverit, perviderit. Fæcundam illam felicium ingeniorum matrem *Lovanium* intravit: magnum illum & toti orbi Europæo notum Philologum

Iustum Lipsium, non tantùm vidit, sed etiam familiarissimè cum ipso conversatus fuit. *Lugdunum* quoque *Batavorum* adijt, & inibi studium medicum, quod cum Philosophico conjungebat, non sine fructu & singulari profectu excoluit. Frequens ipsi cum *Iosepho Scaligero*, mundi miraculo, *Paulo Merula*, *Bonaventura Vulcanio*, *Petro Bertio*, *Scriverio*, *Rudolpho Snellio*, Philologis, Philosophis, Historicis, Geographis maximis, conversatio: *Pavio* autem, Botanico & Anatomico norissimo planè intimus fuit. Tandem Lugdunensem Academiam cum *Basiliensi* commutavit: in qua studium medicum, cui se tùm dederat totum, eximiè florebat. Hic commoratus est integrum annum, magnaque & planè memorabilis fuit ipsi cum medicis celeberrimis & summis, *D. Felice Platero*, *D. Casparo Bauhino*, *D. Iacobo Zvingero* familiaritas: dignusque judicatus fuit BARTOLINUS publica Academici Senatus censura, qui in disputationibus Philosophicis, & quidem pro gradu Magisterij institutis, publicè præsideret. Quinimò tanti fecerunt Academiæ Basiliensis Professores virtutem & doctrinam BARTOLINI, viri adhuc juvenis & nondum viginti duos annos nati, ut summos in Medicina honores, non nisi viris judicio & ætate maturis conferri solitos, solemniter ipsi detulerint: quos tamen, quæ ejus modestia erat, ut digniores quàm qui in istam ætatem conferri possent, tùm temporis recusavit. Animo BARTOLINI nostri insidebat illa mundi regina *Italia*. Hujus montes vitiferos & miraculis admirandos, vernantes silvas, sinus amplos & profundos, fidos portus, alta lataque flumina, lacus limpidos & vivos, inlimes & variarum virium fontes, urbes florentes, oppida clara & civibus numerosa, pagos prætorijs superbos, & præter innumera alia, miserandas veterum urbium structurarumque reliquias, & stupenda totius antiquitatis monumenta videre, BARTOLINO unicè curæ & cordi fuit. Inprimis verò hoc suo in Italiam itinere id spectabat, ut jucunda cum Medicis, quos Italia habebat celeberrimos, conversatione, in re medica tùm quà scientiam, tùm quà curandi felicitatem, quam plurimum proficeret. Pulcherrimam itaque terrarum Italiam ingressus Anno 1609. *Ferrariam* adijt: *Bononiam*, *Florentiam*, *Lucam*, *Pisas*, *Senam* lustravit. Orbis caput *Romam*, non semel, sed ter adspexit: nec tantùm adspexit, sed etiam diutulè inibi hæsit, partim ut admiran-

mirandarum antiquitatum oculatus testis esse posset, partim ut praxin medicam obiret: oblata medici exercitij commoditate insigni, per Doct. *Iohannem Fabrum*, ipsius Pontificis medicum, & D. *Marsilium Cognatum*; quibus, praxin medicam gnaviter exercentibus, BARTOLINUS se adjungebat. Et quoniam tùm temporis Romæ vivebat celeberrimi nominis Philosophus & Theologus Pontificius, *Benedictus Pererius*, & magnæ famæ Mathematicus, *Christophorus Clavius*: tàm illum quàm istum convenit. Inter commoda autem, quæ *Roma* ipsi attulerat, principe loco numerabat, quòd mysterium istud iniquitatis vidisset, & ita vidisset, ut quæ de Antichristo & Romana Antichristi curia vulgò memorantur, merissimas nugas esse diceret præ ijs, quæ ipse oculis suis lustrasset. *Neapolim* etiam vidit, & in ea *Iohannem Baptistam Portam, Ferdinandum Imperatum*, & *Latinum Tancredum*: inprimis verò familiaris fuit Doctori *Iulio Iasolino Siculo*, Professori Anatomico, seni oppido capulari: qui BARTOLINUM, ob singularia ingenij dona, ut filium amans, hoc unum egit & singulari solicitudine ursit, ut liberatus & levatus Professione Anatomica, eam in BARTOLINUM transferret. Quod etiam successisset, nisi BARTOLINUS omnia veræ religioni postponenda judicasset. Censuit enim non decere, ut qui de vera religione rectè institutus est, pedem ibi figat, ubi vera non viget religio. *Siciliam*, Insularum omnium Mediterranei maris amplissimam, hortatu Doctoris *Iasolini*, lustravit, non sine extremo vitæ discrimine, à piratis intentato.

Sed frustra sudo, ut omnia & singula loca, etiam celebria, sigillatim enarrem & enumerem, quæ BARTOLINUS noster pedibus suis calcavit, oculis lustravit. Plura enim sunt, quàm ut aut memoria mea comprehendi, aut brevi oratione constringi possint. Hoc tantum addam: Patavij diutilè ipsum vixisse, Academiæ Patavinæ Professoribus Medicis charissimum extitisse, juventutem Academicam in Philosophia & Medicina instituisse, in cadaverum humanorum dissectionibus laboriosè occupatum fuisse, tractatum Chirurgicum & Medicum de Cauterijs in frequentissimo auditorio prælegisse: & ut verbo me absolvam, Celeberrimis totius Italiæ Medicis, Botanicis, Anatomicis, Philosophis, Mathematicis, Geographis, *Aquapendenti*, *Casserio Placentino*, *Eustachio Rudio*;

Thoma Minadoo, Cæsari Cremonino, Galilæo de Galilæis, Sanctorio de Sanctoriis, Iulio Cæsari Claudino, Flaminio Rota, Iohanni Magino, aliisque notissimum fuisse.

Tot jam lustratis regionibus: tot visis Academijs: tantâ etiam factâ sapientiæ accessione, ut BARTOLINUS paucos in Philologia, Philosophia, Medicinâ haberet pares: præmia qualiacunque exantlatorum laborum reportaturus splendido Doctoris Medici titulo in illustri Academiâ Basiliensi decoratur Anno Christi 1610. suæ verò ætatis vigesimo quinto; honores istos solemniter conferente celeberrimi nominis Medico Doct. *Caspаro Bauhino*. Et ne BARTOLINUS, vulgarium ingeniorum censum ab ipsa pueritia longissimè transgressus, abire videretur à seipso in velitatione istâ, quæ recepto in Academijs more honoribus Doctoreis præmittenda fuit; honoratissimo Medicorum ordini oppugnanda proposuit CCXL. paradoxa, pathologica, simiotica, Ætiologica, therapeutica, Botanica, Anatomica, Chirurgica, Pharmaceutica, Chymica: partibusque suis ita functus fuit, ut subactum judicium & expeditum ingenium hominis Dani stuperent omnes. Venit dehinc *Vitebergam*, inque Academiâ istâ, sibi à teneris carâ, annum subsistens, felicem ægrotis operam locabat; meliorem juventutem in Philosophiâ & Medicinâ instituebat; nobiles quæstiones, Philosophicas & Medicas evulgabat; justum universæ Anatomiæ systema elaborabat; compendium Logicæ adornabat & publicis typis exscudi curabat.

Hac *Doctoris Bartolini* famâ excitatus septemtrionis Monarcha, CHRISTIANUS IV. exactum illud magni Regis exemplar, in mandatis dat Illustri Domino, *Christiano Friis*, Domino hæreditario de Borreby, Regiæ Maj. Cancellario magno, Regni Daniæ Senatori Principi, Acad. Regiæ conservatori supremo, jam μακαρίτῃ, ut D. BARTOLINUM, in patriam revocet, ac vacantem linguæ Latinæ Professionem ipsi demandet. Cui officio ubi jam admotus esset D. BARTOLINUS Anno Christi 1611. ætatis verò suæ vigesimo septimo, dici non potest, quanto numero ad ipsum audiendum concurrerint studiosi. Prælegebat scripta Philosophica, Ciceronis, & inter ea, *officia Ciceronis*: quæ commentationis suæ face ita illustravit, ut non modò mens sententiaq; Ciceronis in clara luce poneretur, sed etiam omnes & singulæ controversiæ Ethicæ, de quibus Platonici, Aristotelic,

telici, Stoici litigiosè disputant, singulari & planè admirandi judicij dexteritate deciderentur.

Ut verò à vitâ Doct. BARTOLINI publicâ ad privatam nonnihil deflectam, ita postulante annorum serie; animum ad vitam sociam adjiciens duxit An. 1612. lectissimam virginem, à singulari pietate & probitate commendatissimam, *Annam Finckiam*, Excellentiss. Viri, Doctoris *Thomæ Finckij*, Mathematici per universum propè orbem Europæum scriptis elaboratissimis notissimi, Medicinæ in regia hac Academiâ Professoris primarij, medicæque facultatis Decani perpetui, filiam primogenitam: fuitque conjugium non tantùm piâ & placidâ conversatione beatum, sed etiam felix & fecundum una filia & sex liberis masculis, divinum beati Patris ingenium laudabiliter æmulantibus, adeò ut *Bartolus*, filius natu maximus, nondum XIV. natus annos, Græcas orationes è cathedra publica, & quidem memoriter, habuerit, admirante universo auditorio.

Sed ut ex hoc vitæ privatæ diverticulo ad publicam revertar: vix annum cum dimidio ornarat Linguæ Latinæ Professionem, cum evocaretur ex hac vita Experientiss. vir, *Doctor Gellius Sascerides*, Medicinæ in Regia hac Academia Professor Ordinarius: cui auctoritate regia subrogatur Æsculapius noster, D. BARTOLINUS. Quam provinciam qua felicitate undecim propè annos administraverit morborum ille terror, BARTOLINUS: notius est, quàm ut mea opus sit cõmemoratione. Tanti certè medicam ipsius operam æstimavit aula regia, ut Sereniss. Rex & Electus Daniæ Princeps, CHRISTIANUS V. ea non raro sint usi. Taceo Duces, Comites, Barones, Nobiles, alios; quibus, in malis desperatis & morbis difficillimis, optatissimam locavit operam. Non attingam exteros Medicos, eosque celeberrimos, in casibus gravioribus consilium Doct. BARTOLINI crebrò exquisivisse; attestantibus literis longè plurimis, quæ in Bibliotheca Bartoliniana diligenter asservantur.

Ad honores verò *Rectoratus Academici* evectus An. Christi 1618. immanè quanta prudentia, quanto Academiæ bono, officio adeò arduo præfuerit. Adeatur *oratio Doct. Bartolini*, typis publicis exscripta, de ortu & incrementis Academiæ Hafniensis, quam Magistratu Academico abiturus habuit: in hac enim strictim annotatum invenies, quanta, ipso Rectore, facta sit Academiæ Hafniensi accessio. Privilegia pro

pro immunitate colonorum impetrata sunt: duæ habitationes, eæque satis splendidæ & amplæ, reliquis Professorum habitationibus sumptu publico adjectæ: numerus Professorum Professore Metaphysico adauctus.

Sed quàm celsum fuit *Doctori Bartolino* ingenium, & ad quævis cum laude obeunda expeditum: tàm imbecilli fuit corpore. Vigilatæ noctes, longæ & difficiles peregrinationes, tenuis victus, continuæ & concatenatæ lucubrationes, corpus adhuc juvenile ita exhauserant, ut postquam jam factus esset vir, perpetua ipsi cum pertinacibus morbis fuerit lucta. Dolor ischiaticus ipsum affligebat; catharri graviter urgebant; calculi exquisitos dolores excitabant. Et licet vix unquam immunis esset à morbis: attamen Anno 1623. mense Augusto, varij, ijq; contrarij morbi, tanto impetu ipsum adorti sunt, ut nemo non de vitâ ipsius desperarit. Arthritis molestiam gravem exhibebat; febris hectica corpus urebat; exquisitissimi in lumbis, dorso, scapulis dolores, vires prosternebant. Tanta morbi vis & valentia erat, tanta mali pertinacia, ut præstantissimi Medici *Doct. Finckius, Doct. Vormius, Doct. Fyrenius* frustrà hîc sudarent. Quocirca cùm in præsidijs medicis atque remedijs humanis nihil planè præsidij superesse intelligeret *Doctor* BARTOLINUS; ad archiatrum JESUM CHRISTUM, se toto corde convertit totum, ab ipso mali sui medelam petijt, CHRISTO & CHRISTI curæ se in solidum concredidit & commisit. Et quia experientia jam doctus erat, non esse quidquam, præter solius DEI verbum, quòd justam propugnationem & tutam consolationem præstet contra morbos & mortem: viribus exhaustus & in mortis colliminio constitutus D. BARTOLINUS, sanctè promisit DEO suo, quòd si vitam redderet & valetudinem, quicquid reliquum vitæ foret sacrosancto Theologiæ studio, isti secundum pietatem doctrinæ, impensurus esset. Votum verò impendiò placuisse DEO, eventus abundè comprobavit. Nam non modò vita redditur & profligato divinâ gratiâ morbo vires opinione citius admirabiliter redeunt; sed etiam paulò post, mortuo Reverendo & Cl. Viro, Dn. Doctore Cunrado Aslacho, SS. Theologiæ Professore, declaratur auctoritate Regia SS. Theol. Doctor & Professor; oratione inaugurali, publicâ luce dignissima, habita Anno 1624. XII. Martij. Qua autem felicitate, quo successu, quantâ melioris juventutis ædifi-

ædificatione, Theologi laudabilis partes adimpleverit, si prolixe explicare adgrederer, in re omnibus nimis notâ, inutili conatu occuparer. Humana inventa, de relligione ubi agebatur, alto animo contempsit: litigiosas Scholasticorum concertationes risit & explosit: intricatas disputatorum distinctiunculas, quas magno pietatis intertrimento in Theologiam invexêre, animositate planè divina damnavit. Mosen amavit: Prophetas æstimavit: Apostolis justum pretium statuit. Cum his sentire, cum his loqui, *Doctori* BARTOLINO unicè curæ cordique fuit. In publicis ipsius prælectionibus, nil nisi scripta Mosis & Prophetarum audiebatur. Ad hos fontes, planè illimes, palantem juventutem revocare, summo studio adlaboravit. In concionibus ad rudem plebem, quas rogatu amicorum subinde habebat, immane, quanto zelo, quanto impetu, vivam fidem, bonorum operum feracem & per charitatem efficacem, urserit. In publicis disputationibus, quas de articulis Christianæ Religionis instituebat, hoc spectabat, ut resectis spinosis quæstionibus, ea tantùm proponerentur, quæ ad vitam in JESU CHRISTO piè & beatè transigendam quàm maximè facerent. Quoniam verò veri Theologi est, non tantùm viva voce & scriptis auditores suos exædificare; sed inprimis requiritur, ut quod alijs faciendum præscribis & inculcas, hoc ipsum ipse re atque facto præstes: Doctor BARTOLINUS, officij quod gessit memor, vitam traduxit adeò innocuam, ut qui familiariùs ipsum nôrint, exactum piè vivendi exemplar jure justo vocare possint. Non jam memorabo, quantâ attentione sacras conciones frequens audierit; quanta devotione ad divinum JESU CHRISTI epulum crebrò accesserit; quàm liberalis in tenuioris sortis scholasticos extiterit: quàm ab omni contentione, ambitione, amore sui, & similibus vitijs, hodiè nimis frequentibus, alienus fuerit. Tacebo quantum templo, Scholæ, Pauperibus legaverit. Hoc tantùm dicam: exercitia pietatis in ipsius familiâ tantâ devotione viguisse, ut pacem præter spem admirabiliter restitutam, familiæ isti magna parte adscribam. Vix unquam ad ipsum ventitabam, quin Psalmos sacros in ipsius ædibus concini, Biblia Danica clara voce recitari, adhortationes ad pietatem urgeri, audirem. Et ubi maritus, occupationum publicarum mole à relligiosis istis exercitijs avocabatur; Uxor, relligiosissimi & sedatissimi

tiſſimi animi fœmina, partes mariti laudabiliter implebat; quippe in Biblijs ſacris verſatiſſima, & ad pietatem velut facta.

Pergerem in hac laudum tela pertexenda, niſi adeò langueret mærore ingenium, ut neque mens neque lingua amplius apta ſit, quæ officio ſuo decenter fungatur. Ad exitum ea propter properat oratio mea, ſed invita: Nam exitus orationis meæ *exitum Doctoris Bartolini ex hoc mundo* comprehendet. Qui quoties mihi in mentem venit, toties animo meo obverſatur vaſtiſſimum *Doctoris Bartolini* ingenium, immortalitate digniſſimum. Nullum ſtudij genus attigit, quod non penetraverit: nihil adgreſſus eſt, quod non abſolverit. Quicquid rei bonæ invenitur in *Organo Ariſtotelao*, quicquid ſucci boni in interpretibus Organi, Latinis & Græcis: id totum *D. Bartolinus Enchiridio Logico* ingenioſiſſimè & compendioſiſſimè incluſit. *Naturæ myſteria*, quæ *Ariſtoteles*, *Seneca*, *Plinius*, alij, immenſis voluminibus fusè & obſcurê tradiderunt: *D. Bartolinus elaboratiſſimo Phyſices ſyſtemate*, nuperè evulgato, brevitate tanta, perſpicuitate tanta, ordine adeò concinno pertractavit, ut ne ipſe quidem Momus, ad optima quæque rodenda aliàs nimis paratus & pronus, hîc inveniat, quod culpet, quod carpat. In *Oratoria* verò iſtam præſtitit *Bartolinus noſter* meliori juventuti operam, ut qui libros, quos de *Rhetorica* de *Oratoria* evulgarit, probè didicit, quicquid *Ariſtoteles*, quicquid *Hermogenes*, quicquid *Cicero*, quicquid *Quintilianus*, de hoc argumento utiliter ſcripſit, exactè didiciſſe, non injuria judicari poſſit. *Enchiridion* autem *Metaphyſicum D. Bartolini*, mole quidem paginarum exiguum, ſed pondere rerum prægnans, qui accuratè intelligit, compendio quodam intelligit, quicquid ſpiſſis ſcriptis de argutijs Metaphyſicis tradidere, qui hoc in genere excellere putantur, *Fonſeca* & *Franciſcus Suarez*. At *inſtitutiones Anatomicæ D. Bartolini* cui cognitiſſimæ, *Veſſalij* Anatomiam novit, *Andreæ Laurentij* Anatomiam novit: imò multò plura, quam hic aut ille tradidit, novit. Et ut concludam: *libros quinque, quos de ſacris Biblijs concinnavit D. Bartolinus, ſed nondum publicavit*, qui accuratè didicit, compendio quodam didicit, quicquid ambitu monumentorum ſacrorum continetur. Hæc & innumera alia D. BARTOLINI monumenta, partim publicata, partim ſi vixiſſet publicanda, immortalitatem tanto viro ſpondere videbantur.

Sed

Sed stat irrevocabilis DEI sententia: *Omnibus moriendum esse*. Quam etiam legem, de inevitabili moriendi necessitate, subijsse cum alijs *Doctorem* BARTOLINUM, iniquius ferrem, si mihi non esset persvasissimum, omnia DEI providentia regi, & ita quidem, ut omnia fiant insigni piorum bono & commodo.

Soram profecturus x. Julij, eò ut transferret filium natu maximum *Bartolum* & *Henricum Fyrenium*, in via cum Colico dolore conflictari cœpit: sed iter suum pertinaciter urgens, *Soram* venit xi. Julij, sed æger, humanissimè exceptus à veteri & fido amico, *Dn. Doctore Ioachimo Bursero*, in Regia & Equestri Academia Sorana Medic. Prof. Ordinario. Sequenti die, ubi dolor Colicus planè abierat, vehemens extremarum corporis partium æstus fuit, pulsus celer, frequens, inordinatus; aliqualis dexteræ coxæ dolor; sitis satis intensa. At tertio die, qui *Doctori* BARTOLINO emortualis fuit, acres catharri, qui semper ipsi solebant esse molesti, graviter recruduerunt; & ne quid, quod ad mortem accelerandam facere poterat, deesset, urinæ suppressio accessit. Invalescebat in singula momenta morbi vis, obnitente quidem & vires naturæ prolectante, quantum per artem & industriam fieri potuit, exercitatiss. Medico, *Doct. Bursero*: sed frustrà. Altiùs enim radices egerat malum, quam ut arte aut industria humana extirpari posset. Quocirca cum satis intelligeret D. BARTOLINUS fatalem illum & ultimum vitæ terminum imminere; eximium illum DEI servum, Dn. Doctorem JOHANNEM CLUVERUM, SS. Theol. in Regia Acad. Sorana Professorem celebrem & Pastorem primarium, advocari curavit: coram quo ingenuam peccatorum suorum confessionem tanta devotione edidit, ut qui vivus vivum rectè vivendi exemplum fuit, moriturus rectè moriendi exemplar reliquerit. Naturæ communis infirmitatem deflebat: fide indubitata in mortem meritaque JESU CHRISTI immotus recumbebat: pro se, pro Ecclesia, pro uxore, pro liberis, pro omnibus verè pijs ardentes ad DEUM preces concipiebat. Antequam verò corpus & sanguinem CHRISTI participaret, rogatus in præsentia non tantùm celeberrimorum Professorum; sed etiam Illustris Domini JUSTI HOGII, Domini hæreditarij de Giordslof, Regni Daniæ Senatoris honoratissimi, Regiæ & Equestris Academiæ Soranæ Directoris supremi, Viri in decus hujus seculi planè nati; an

quæ

quæ de DEO & rebus divinis, viva voce aut ſcripto, publicè privatimvè tradidiſſet, rata vellet: ſpiritu heroico, clara voce, corporeque ad devotionem, ſed cum quadam Majeſtate conjunctam, compoſito, reſpondet: Certum eſſe ſe, quod quicquid de DEO aut rebus regnum DEI attinentibus publicè privatimvè, viva voce aut ſcripto tradidiſſet, cum verbo divino exactè convenire: Paratum eſſe ſe cum hac ſua doctrina coram tribunali JESU CHRISTI, judicis vivorum & mortuorum, comparere. Salvifico igitur epulo refectus, ſtatim in JESU CHRISTO contra morbum, mortem, peccatum, Diabolum, triumphare incepit, & vix elapſo horæ quadrante, defunctus ſtrenuè omnibus Chriſtianæ militiæ ſtipendijs, conſummato curſu, decertato bono illo certamine, ſervata fide, animam ſuam, jam pertæſam curarum, jam ſaturam ærumnarum hujus mundi, jam exoptantem liberationem, jam vitæ æternæ gaudia prægustantem, jam ſervatorem JESUM cernentem, oculis in cœlum ſublatis, palmis ad ſydera tentis, placidè inter devotas eorum qui aderant preces, DEO conditori ſuo, JESU Redemptori ſuo, Spiritui Sancto ſanctificatori ſuo, reddidit, acclamantibus omnes: *Moriatur anima mea morte juſtorum*.

Corpus verò iſtud Spiritus Sancti habitaculum, Sora Hafniam translatum eſt, & in templo Academico, vel à ſola Regum Danicorum coronatione ſatis noto & commendato, in certam reſurrectionis ſpem, terræ gremio commiſſum: funere ab eminentiſſimis quibusdam Regni Daniæ proceribus, ab univerſo Academico & urbano ſenatu, ab honorato Paſtorum ordine, à frequentiſſimo ſtudioſorum & civium cætu, ad iſtam quietis ſedem, ſolemniter deducto.

Ita occidit iſte litterati ordinis ſol: Ita occubuit Danicus iſte Æſculapius: ita extincta eſt iſta humanæ pariter ac divinæ ſapientiæ fax lucidiſſima: ita mortuus eſt juſtus: ita ſublatus eſt tot Prophetarum pater: ita curru & equitibus Iſraëlis ſubvectus eſt in cœlum Doctor CASPARUS BARTOLINUS, quo mundus hic amplius non fuit dignus.

Tu verò, JESU CHRISTE, Eccleſiæ tuæ Paſtor & Præſes ſumme, tantum damnum ſarci & nos tecum & cum beatiſſimo CASPARO BARTOLINO, te

jam

jam in clarâ luce intuente & splendore suo stellas cœli longissimè superante, quàm maturrimè conjunge. Vos autem, quoties hoc pietatis Prytaneum, hoc sapientiæ domicilium ingrediminì: toties hujus locum rarâ pietate, singulari prudentiâ, admirandâ sapientiâ *Doctoris Bartolini* vacuum esse cogitate. DIXI.

EXSEQVIIS
Rectoris Regiæ Hafniensis Academiæ
Magnifici,
Viri Reverendi, Clarissimi, longoq; rerum usu exercitatissimi

DN. CASPARI BARTOLINI,

SS. Theologiæ, Medicinæ & Philosophiæ
Doctoris Excellentissimi,

Amici, Collegæ, Fratris & Affinis sui desideratissimi.

O Decus! O columen! O mens suprema Lycæi
Hafniaci! O nostri delicium generis!
Siccine jam linquis comitem gratumq; sodalem,
Quiq; animi quondam pars quotacunq; tui?
Rauraca nos junxit, fovit nos Danica tellus,
Fratres effecit Finckia casta Venus.
Artis Apollineæ, juncti tractavimus ambo
Per varios casus, mystica sacra, diu.
Italus est testis, Germanus, Gallus & acris
Britannus, fortis Belgaquè, sævus Iber.
Per mare, per terras, per tot discrimina rerum
Inter nos crevit intemeratus amor:
Quem nec livor edax, nec mentis sustulit unquam
Dissidium. Ad tumulos integer usq; tuos.
Heu mihi dum raptum, mœstus jam defleo, DONUM
DIVINUM, *ac lacrymis funera sæva fleo,*
Vxoris, Patris, gnatæ, dulcisq; Sororis;
Ecce tuas etiam cogor ad inferias.
Heu dolor! heu luctus! tantorum nonne malorum
Finis? Quo tandem, Mors inopina, ruis?

Siste gradum: aut Mortis sæva dominator JESU
Per mortem, mortis spicula tolle, tuam.
Inter funera & lacrymas plangebat
OLAVS VVORM D. Med.
Prof. P.

EPITAPHIUM.

M*Armorei titulum tumuli lecture Viator,*
Da lachrymas, ni des, tu quoq; marmor eris.
Ista perennantis superant monumenta laboris;
Hic amor, hic dolor est Portua cara tuus.
Sed benè, si vixit, situs hac sub mole sepulcri est.
Nomen at æternum fama superstes agit.
Sic manet ille quidem, neq; mortuus esse feretur
Qui post prima, nihil Fata secunda timet.
O nimium felix, qui sic abit, haud pote quisquam
Suavius extingui nobiliusq; tegi.

ETEOSTICHON.

Annum, mensem, diem & tempus obitus subindicans.

TEr DeCIes erat aCta DIes VIoLentIS IVLI:
HeI, nesCIt VItæ parCere parCa tVæ.
JO. MEIERUS.

D. O. M. S.
CASP. BARTOLINO MALMOG.
THEOL. MED. AC. PHILOS. DOCT.
REG. ACAD. HAFN. P. P. ET. ROSCH. CAP. CANON.
INGENIO. DIVINO. DISSERENDIQUE. ACUMINE.
PIETATE. PRUDENTIA. JUSTITIA.
INTEGRITATE.
SINGULISQUE. INSERVIENDI. VOLUNTATE.
NON. DOMI. MINUS. XVII. ANN. IN.
ARTIUM. HUMAN.
MED. AC. THEOL. PROFESS. REGNIQUE.
GYMNASIIS.
VEL. REGIO. JUSSU. DESTINATA. INDUSTRIA.
QUAM. FORIS. IN. MELIORE. ORBI.
EUROP. VARIIS.
OBITIS. PEREGRIN. ET. MONUM. EDITIS.
NOBILITATO.
EX. RECTURÆ. ACAD. ITERAT. ET.
HONORE. ET. ONERE.

IN.

IN. COELEST. PATRIAM. IMMAT. MORTE.
EVOCATO.

ANNA. FINCKIA.

CUM. VI. FIL. ET. I. FILIA. SUPERSTES.
AMORIS. FIDEIQUE. CONJUG. ET.
PEREN. DESIDERII. MONUM.
B.M.P.C.M.

SCRIPTA.

Threnologia in obitum Annæ Catharinæ Reginæ Danorum, &c. *Francof.* 1614. in 4.

Oratio de ortu, progressu & incrementiæ Hafniensis: *Hafn.* 1620. in 4. *VVitteb.* 1645. in 4.

Rhetorica major: *Argent. Lipsiæ, Hafn.* alibi sæpius in 12.

Rhetorica minor: *Hafniæ* 1630. in 8.

Oratoria major & minor: *ibid.* & alibi sæpius in 8. & 12.

Epigrammata extemporanea & carminum fasciculus: *ibid.* 1621. in 12.

Janitores Logici bini: *ibid.* & *Argent.* 1624. in 12.

Disputationes de genere Syllogismi, contra Scerbium, & de quæstionibus mixtis contra Keckermannum: *ib.* in 12.

Logica major locupletata: *ibid.* 1640. *Argent.* 1624. 1629. in 12. & 8.

Enchiridion Logicum: *ibid.* 1628. *Magdeb.* 1622. *VVitteb.* 1611. & 1614. *Argent.* 1628 in 12.

Metaphysica major: *Hafn.* & *Argent.* 1629. in 8. & 12.

Enchiridion Metaphysicum, ex Aristotelis optimorumque ejus interpretum monumentis adornatum: *Francof.* 1616. 1625. in 8. *Argent.* 1652. in 12.

Enchiridion Ethicum: *Hafn.* 1630. in 12.

Præcepta Physicæ generalis breviter explicata: *ibid.* 1621. in 12. & specialis *Rostoch.* 1630. in 12. & *Hafn.* in 8.

De Principijs rerum naturalium opusculum: *Hafn.* in 12.

De Natura opusculum: *ibid.* in 12.

De Mundo Tractatus: *VVitteb.* in 4. & *Hafn.* 1628. in 8. *Rostoch.* 1618. in 8.

Uranologia: *Hafn.* 1628. in 8.

Astrologia: *ibid.* 1616. in 8. & *VVitteb.* in 4. *Argent.* 1624. in 12.

De Elementis in genere, & in specie, de Terra, Aëre & Igni Institutio Physica: *Hafn.* in 8. & *Rostoch.* in 12.

De Aquis lib. duo: *Hafn.* in 8. *Francof.* 1621. in 12. *Rost.* in 12.
De Mixtione liber unus: *Hafn.* 1618. 1628. in 8. *Rost.* in 12.
De Meteoris libri IV. *ibid.* 1628. in 8.
De Rerum Naturalium perfecte mixtarum qualitatibus manifestis & occultis libri duo: *ibid.* 1628. in 8.
De corporibus perfectè mixtis inanimatis, seu Metallis, Lapidibus & Mineral. mediis liber: *ibid.* 1628. in 8.
De Anima: *VVitteb.* in 4. & *Hafn.* 1628. in 8.
De Lapide Nephritico opusculum, ubi simul de Amuletis omnibus præcipuis: *Hafn.* 1627. in 8.
De Unicorum opusculum: *ibid.* 1627. in 8.
De Pygmæis opusculum: *ibid.* 1628. in 8.
De Studio Medico inchoando & absolvendo Consilium: *ibid.* 1628. in 8.
Institutiones Anatomicæ: *VVitteb.* 1611. in 8. *Rostoch.* 1626. 1632 in 12. *Oxoniæ, Argent.* in 12 *Goslariæ* 1632. in 8. *Hagæ Com.* in 8. Auctæ à Filio, Thoma Bartholino, *Lugd. Bat.* 1641. 1645. in 8.
Controversiæ Anatomicæ: *Goslariæ* 1631. in 8.
Paradoxa Medica CCXL. *Basil.* in 4.
Problem. Philos. & Medic. Exercitat. decem, disputatæ in Academia Wittebergensi: *VVitteb.* 1611. in 4.
Disputationes Philos. & Medicæ decem in Acad. Hafniensi disputatæ: *Hafniæ* in 4.
Syntagma Medicum & Chirurgicum de cauterijs præsertim potestate agentibus seu Ruptorijs: *ibid.* 1624. in 4.
De Aëre Pestilenti corrigendo Consilium: *ibid.* in 8. & 4.
De Luthero Panegyricus: *ibid.* 1619 in 4.
De Cœna Domini brevis institutio: *ibid.* in 12.
Manuductio ad veram Psycholog ex sacris literis: *ibid.* in 8.
De Natura Theologiæ: *ibid.* in 4.
De Partitionibus Scripturæ Sacræ: *ibid.* in 4.
Consilium de Studio Theologico inchoando & continuando: *ibid.* 1628. in 8.
In Orationem Dominicam Meditationes: *ibid.* in 12.
De Natura utraque Christi: *ibid.* in 12.
De Bello: *ibid.* in 12.
De Visitatione Mariæ: *ibid.* in 12.
De Benedictione Aharonis: *ibid.* in 12.
Instit. Anatomicæ, das ist / Unterricht der Zerlegung Menschlichen Leibes: Kopenhagen 1648. in 8.

ORATIO FUNEBRIS,

Quâ

GREGORIO HORSTIO, ARCHIATRO ULMENSI.

Parentavit

JOHAN-DANIEL Dieterich/
Doctor Medicus.

ULMÆ, *in Auditorio Majori* XI. *Calend. Octobris Anno Christi* M DC XXXVI.

DE miserâ Vitæ hum. conditione, non tantùm Sancti DEI homines protestari sunt: verùm etiam saniorum Ethnicorum voces, in literas relatæ, supersunt, quæ misserrimam illam, & vel bestiarum sorte, (quod sano sensu acceperis) abjectiorem diffamant. Audiebat aliquando Socrates, Athenis in Theatro, Euripideum illud pronunciari, quod Latinè sic sonat:

Vox nulla tàm molesta proferri potest,
Nullus dolor, nullum à DEO invectum malum,
Cujus genus nostrum haud gravetur pondere.

Hâc sententiâ ita commotus est vir, vel Oraculo judicatus Sapientissimus, ut surgens, altâ voce histrionem inclamaret, versusque modò editos repetere juberet. Sunt sanè aurei verè, suoque autore dignissimi illi, & omninò βιωφελεῖς: quos communis experientia nunquam fefellisse convincit. In hominem omnia tenduntur fortunæ tela: excipit is omnes adversitatum ictus. Tum, ubi modò firmiùs, hilariusque incedere visus est, levi impulsu vestigio excidit: quódque solum plantâ modò presserat, jam toto trunco prostratus, anhelus; ad modulum corpusculi, lineis distinguit. Objicit nobis dictorum exemplum spectatissimum, Nobilis, Excellentissimus, consummatæque doctrinæ ac usus, Virtutis & humanitatis, Dn. GREGORIVS HORSTIVS, Medicinarum Doctor, Consiliarius Hassiacus, Reip. nostræ Physicus, Collegijque Med. Antistes meritissimus. Is enim posteaquam secunda, quæ vocant, explêsset

vota, (id quod proximè superioris anni Mense Junio peractum: jamque conjugalem lineam ex animi sententiâ duceret, amantissimè ab amantissima marita habitus, domiq; ac foris felix, optatâ *εὐσαρκίᾳ* gauderet: ecce! malo arthritico, quod multò antè non semel fortiter sustinendo repulerat, invaditur: nec defuit comitatus aliorum symptomatum, imprimis *ἀνορεξίας*. Unde naturalia paulatim, & vitalia deficere cœperunt. Cæterum, quas Animales dicunt vires, eas tam vegetas, tàm expeditas servavit: ut divinis & humanis cogitandis, enunciandisque, usq; ad ultimam vitæ incitam actus, sufficeret. Succubuit nihilominus tandem Medentũ alpha, inter Medentum curas, & ministeria, & placidissimè animam suam Conditori Summo, in æterno Beatorũ Concilio, fovendam reddidit. Hæc est Catastrophe Maximi Viri! Nam de reliquis vitæ actibus quæ exponenda hîc forent, plagulæ chartaceæ angustia non capit. Neque deerunt (sumus certissimi) digni præcones; quorum alius aliud curriculi illius membrum efferet: omnia unus vix poterit. Nempe duo de LX. annos exegit: quod satis quidem longum vivendi spatium videatur, si ultimæ hujus ætatis pensitaveris *ἀῤῥωστίαν*: veruntamen breve quis dixerit, ad immensitatem gloriæ, famæq; respiciens. Clarus quippe fuit natalium nomine: Ortus ex *Mysis Torgæ*, Patre cognomine, Senatore ibi ac Ædili: Matre *Bornitia* gentis, *Annâ*. Quod decus, ut & plurima alia HORSTIAS *Hebenstreittiana* studiosè depinxit. Studia literarum ac Pietatis *in patriâ* primum: inde *Halberstadij*: ulteriùs *Ilfeldæ* (ubi doctrina & virtus eminebat *Neandri:*) excoluit; Humanitatis illa, linguarum se. Poëseos, & dulcissimarum artium. Suscepit deinde pleno gradu pergentem, *Helmstadium*: post idea *VVitebergæ*: quibus in Lyceis cùm Philosophiæ sublimia, tùm Medicinæ oracula imbibit: *Laurum* verò *Philosophicam Doctoralem* specimina privatæ institutionis dexterrimę, ipsi in *Leucorea* pepererũt. Hinc Apodemicæ sese exposuit, & pulcerrimum circulum peragrando, nobilissimarũ regionum (nominatim *Austriæ*) Dynastis, populisque innotuit. Adivit etiam *Alsatiam*, & *Helvetios*, excurrens ad *Gebennenses* usque: Mox *Basileam* adiens, quod summum in vitâ exoptare poterat, vereq; *χρυσοῦν ἀνάδημα*, *DOCTVRÆ Medicæ* Insignib. ibid. exornatur: quod factum Anno cIↄ Iↄc VI. Protinus ab *Electore Saxon. VVitebergam* vocatus, functionem spectatissimam alij cedere non dubitavit. *Soltquellam* contrà migrare debuit: ivit;

Anno

Anno VII. *Giessam* concedere: eò venit. Anno VIII. Professoristic honoratissimus: in Magistratu etiam Magnificus. Anno IX. Principi suo familiarior, *Archiater* audit: illumq; quaquaversum fidus Minister sequitur. Interea & maritalem conditionem exosculatus, HEDWIGEN STAMMIAM, Virginem lectissimam confarreatione sibi sacrosanctâ copulat: idque Anno XV. Anno denique XXII. ab *Vlmâ* nostrâ ferventibus votis expetitus honestissimè excipitur, *Medicoq; Corpori Director* præficitur. Hîc eum se præstitit, ut intra Urbem summis & infimis: extra toti *Alemaniæ*, *Franconiæ*, *Bavariæ*, *Norico*, *Horstiano nomine* nihil prædicatum fuerit nobilius. De divinæ Artis dexteritate: de dulcissima ὁμιλίᾳ & conversatione, cujus sensus in nobis omnibus recentissimè palpitat: de placidissimâ, & planè ἠθικῇ morum compositione, omnis acerbitatis experte: de Consiliorum in durioribus & periculosis casibus εὐπορίᾳ, de alijs omnibus verè πεγαγώνυ Medici, Philosophi, Inquilini, Christiani, attributis verbosi esse, si synopticum hoc institutum permitteret, cur detrectaremus? cùm vix vici Urbis, ædes & conclavia decumbentium à suspirijs, & querulis vocibus sibi temperare posse videantur. Quid statuemus de defuncti *Liberis*, numero VI? de quibus tres filij inter Peregrinos hodie degunt: sed omnes parentum indolem referre partim satagent, partim jam hoc agunt. *Scripta* vero & monimenta aurea, alia edita, alia affecta, totius Germaniæ, neque non Italiæ, Galliæ, aliarumq; Christiani Orbis terrarum Ingenia consummata æstimabunt; quorũ omnium unum extabit suffragium: HORSTIUM Ulmanorum, fuisse ΜΙΜΗΜΑ ΔΑΙΜΟΝΙΟΝ. Tantum itaque decus amisimus; sed revera ad cœlos meliore sensu amisimus. Vivat ibi Animula, divin. & humanarum rerum cognitione apud nos abundantissima! Vestrum est, Corporis exuviis honorem habere ultimum. Deducite ergo deinceps, (horam, locumque habetis cognitum) summâ cum veneratione tantorum donorum diversorium, tàm πολυπρεπὲς χῆμα in literatorum coronâ: & humanæ memores ξυμφορᾶς RECTE VIVERE studete, Servi DEI, Ministri mortalium, veræ laudis, adminiculo καλοκαγαθίας inculpatæ, adipiscendæ cupientes. Ita vos cœlestis Prothymia, σκέυη ἐλέυς faciat: & tandem æternæ felicitatis participes! Amen.

P. P. XII Augusti, ANNO Ultimæ DEI μακροθυμίας clↄ. Iↄc. XXXVI.

DIRECTOR
&
CONSILIUM GYMNASII ULMENS.

LAudandi defunctos consuetudinem non tantùm gentes humanitate politiores probaverunt: verùm etiam barbaræ facto ipso asciverunt. De Ægyptijs consulenda est Diodori Bibliotheca, Græci tamen Romanis seriùs Encomia legitimis funeris ritibus addiderunt, si Dionysio credimus. Quòd si huic etiam in alia quadam re fidem habuerimus: profectò morem funebris laudationis apud istos prudentiùs, quàm apud illos constitutum deprehendemus. Attici quippè ex unicâ ferè virtute laudes Popularium metiebantur: si quis nimirum fortiter agendo, & patiendo, pro Patriâ occubuisset: Romam verò viris cùm togatâ, tùm bellicâ virtute, tùm etiam alijs in Rempubl. meritis insignibus, honorem postremum habebant. Quanquam non solùm in Exequijs præstantium Virorum facta, dictaque verbis ornabantur; verùm etiam ἐν τοῖς κάμοις, in convivijs; indeque nata Encomij vox. Res autem ipsa non Græcis solis, sed & populo DEI usurpata de illis apud Athenæum; de hoc in Davidicâ inprimis Historiâ claræ extant expositiones. Cur autem actus hujusmodi, curæque (τὰ κήδη,) susceptæ fuerint, quis, nisi fungus, ignorat? Concurrunt ad illas ratio Justitiæ διανεμητικῆς, tùm officij παραινετικοῦ, καὶ παραδειγματικοῦ; denique muneris τοῦ συμπαθητικοῦ. Quid enim justius, quàm laudare laudem meritos? quid dignius, quàm exemplis cùm universos, tùm inprimis juventutem constantibus corroborare? Quid tandem humanius, quàm mœstos solari, editâ significatione doloris communis? Et huic fini Hierarchia, inprimis Scholastica servire consuevit. Præter enim operam, etiam in vulgus notam, ejusque captui commodantem, qualis in Ecclesia adhiberi solet, polito insuper, adeoque literato hominum generi Imagines celebriores, adhuc proponere, non dubitavit. Id quod vel in nostro Ludo summâ religione observari vidimus: & observandum fuisse in PARENTATIONE HORSTIANA (proh! quantum indigitamus virum! quo de nihil tàm amplum, tàm eximium dici

dici poterit, quin idem virtute sit suâ supergressus:) pereleganter edocebit Præcellenti doctrinâ, virtute ac usu Spectatiss. Vir, Dn. JOH. DANIEL DIETERICUS, Medicus Doctor florentissimè eminens, amicus noster dilectus. Neque hoc officij Professioni, aut propinquitati tantùm existimavit præstandum: pietas virum hûc attraxit, studiumque Heroi Incomparabili postremi honoris justa exolvendi. Verba itaque faciet, quantum permiserit temporis, atque præsentium ratio, vel (ut ἐν ζωγράφιας πρόσωπα ex Polybio proponere liceat:) λέξει περὶ τετελευτηκότος τὰς ΑΡΕΤΑΣ, καὶ τὰς ἐπιτετευγμένας ἐν τῷ ζῆν ΠΡΑΞΕΙΣ. Nihil autem dubitationis habemus, quin, quotquot accesseritis ad μνημονικὴν nostram, vix audito Magni HORSTII nomine, videre visuri sitis Erectam Viri Medici & Philosophi τετράγωνον Figuram: in eandemq; intuentes, præconiumque simul auribus percipientes, exclamaturi: Vtinam conclamatus ad nos reverti posset! Verùm vota hæc à spe & usu humano aliena sunt. Magis est, ut conditionis communis memores, præterita ne negligamus: de præsentib. σωφρονοῦντες μᾶλλον, ἢ πολυπραγμονοῦντες futura autem nunquam ex oculis mentis dilabi sinamus. Hæc, ô benevoli LECTORVM, trutinantes, & HORSTIVM ipsum, & ejus Studiosiss. nervosumque Præconem; utrumque debito prosequemini officio: nos præterea beneficio; cui paria facere, ubi oportunitas fuerit data magno studio annitemur. Valete. P. P. Festo Matthæi, Anno R. O. cIↄ Iↄc XXXVI.

ORATIO FUNEBRIS.

DOmine DEUS, itâ tuâ deficimus, & fervente indignatione tuâ terremur: iniquitates nostras in conspectum collocasti tuum, occulta nostra in lumen faciei tuæ. Nam cuncti dies nostri te irascente dilabuntur, annos nostros finimus dicto citius. Sed quis novit potestatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare? *Liceat mihi*, Auditores omnium ordinum admodùm Rever. Magnifici, Nobilissimi, Venerandi, Consultissimi, Experientissimi, Humanissimi! *Liceat, inquam, mihi iisdem verbis judiciorum Divinorum admirari magnitudinem, quibus vir ille divinæ familiaritatis Moses, humanæ vitæ miseriã deplorabat, ex eò, quòd peccatis Populi lacessitus IEHOVAH, Israelitarum multas myriades è medio sustulerat. Quanquam enim hoc ipso decrepito nostro tempore, non tanta sævitia δείγματα præstò sunt; nec tam exiguo temporis cursu, tot millia eripiuntur: sævus tamen Mars à longo jam dulcissimam Patriam Germaniam perreptans, solùm ab Anno Millesimo Sexcentesimo octavo, ad Millesimum Sexcentissimum quartum & vicesimum, attestante Chronologo Alstedio, octoginta millia Militum atrocissimo suo acinace trucidavit. Nec minùs extra Militis jacturam ubiq;*

Mista Senum ac Juvenum densantur funera; nullum
Sæva caput Proserpina fugit.

Nec de face duntaxat hominum agmina fatis perfunguntur: sed Curia suos luget; huic siquidem Magistratui Vlmico, quis ingentes columnas, aliaq; florentia virentiaq; Germina hactenus derepta, & prostrata non vidit? mœret Ecclesia DEI: cujus verè militantis Fulcimenta, Theologos adhuc dùm vigentes, Deus benignissimè conservet. Tota Regiones & amplæ civitates confecta senio sunt. Et quid non præterea? Forum Medicum, optimum & fidissimum ἐπιστάτην GREGORIUM HORSTIUM, *virum quà Scripta, quà Practica beneficia de hac nostra Republicâ, ecquid dico de hac Republicâ? tota de Germania meritissimum, notissimum lamentatur. Quis itaq; cum Mose non jure exclamet?* Domine Deus, irâ tuâ deficimus, & fervente indignatione tuâ terremur: iniquitates nostras in conspectum tuum collocasti, occulta nostra in lumen faciei tuæ. Nam cuncti dies

dies nostri te irascente dilabuntur, annos nostros finimus dicto citius. Sed quis novit potestatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare?

Quandoquidem autem optimo veterum instituto obtinet, ut præcellentium atq; diviniori quâdam mente præditorum virorum funera, laudatione solenni cohonestentur: id in celebratissimi HORSTII nostri *funesto funere, in isto omnium laudandarum artium publico Athenæo neglectum iri, inhumanum, & penè nefas arbitrabar. Non, quod me, facundia vacuo, laudum præcone indigeat: siquidem superstes adhuc dum, communi omnium calculo Ennianum illud dicere de se poterat,*

Nemo me lachrymis decoret, neque funera fletu
Faxit: Cur? volito vivus per ora virûm:

Sed ne in Beatum Affinem meum, quem vivum, Medicæ familiæ Coryphæum veneratus sum, ingratus; neve populo Iudaïco à DEO illatam incurrere videar reprehensionem: Justus perit, neque quisquam hoc in corde reponit, homines benefici tolluntur, & nemo est qui expendat.

Si autem luctus vester, Auditores, vehementissimus, in quem vos HORSTII nostri *insperatus excessus præcipitavit, mollia & ad amussim exquisita verba desideraret; aut si deceret eos, quos summæ tristitiæ sensus occupavit, ad suavem aliquem sermonis adparatum mentes erigere: non ego me vobis ostensum, Cathedram hanc concendissem. Alia enim quæ tracto Studia, perrarò mihi in hæc amœniora digressum permittunt; nec me unquam ad cultum Eloquentiæ ursit conditio vitæ: adeoq;, ut si vos ex tristitiæ situ squaloreq; ex pergisceremini, mihi cum dedecore discedendum foret, qui jam vix cum rubore consisto. Verùm interim oro vos, obtestorq; Auditores per manes Defuncti nostri: ut cujus inaccessam nullus non admiratus est virtutem, ejus vitæ seriem & gloriæ curriculum æquo animo audiatis.*

Qui de arte dicendi præcipiunt, vetant eorum, quos laudandos suscepimus, patriam, & προγόνους præterire; quod Parentum Majorumq; virtus velut è fonte ducta, clarior auctiorq; ad Posteros emanet. Alij non parum momenti situm esse autumant in illo terræ sinu, in quo orti, in quem excepti sunt, ubi primùm hausere cœlum; cùm, ut Simonides dicebat, beatè perfectâ ratione victuro, ante alia Patriam conveniat esse gloriosam. Hanc tamen ego legem mihi insuper habendam duxi, quòd laudabilius

it/ diesen Bogen zwischen *pag.72. & 73.* einzuhefften.

videatur sibi ipsi parere, quam ab aliis per manus & quasi tralatitium accipere nominis splendorem, quem illi jactare solent magnificè, qui in aliena lucis objectu aut suas tenebras dissimulant, aut turpitudinem verentur. Cancrorum genus est minimorum, quos Pinnotheras Plinius vocat; isti, quò tutiores sint, inanium ostrearum testis se condunt, & cùm accreverint migrant in capaciores: Ita quidam majorum suorum titulis se tuentur, cùm suis propriis diffidant virtutibus, & à fortunâ petunt, quod circa se non inveniunt, quæ fatuo ut plurimum delectu in eum munificentior, qui improbior. Neq; id tamen à me propterea dici velim, quasi Defunctus noster ignobili Patriâ ortus, aut obscuro genere natus sit. Quid enim? an Saxoniam, illam Martialis populi altricem humum, an Misniam Germaniæ nostræ cellam penuariam, laudibus extollam? Defuncti Pater. *an de Iacobo* Nostri *Patruo dicam, Medico olim conjunctissimo, Professore Helmstadiensi celebratissimo? an Parentem Georgium laudabo, Senatorem & Ædilem olim Reipublicæ Torgensis meritissimum, hominem prisci illius ævi, sine cerussâ aut similagine hujus seculi? possem equidem, & quidem copiosè: cùm hic majorem se filium genuerit, Sed multo magis hominem æstimamus ab iis, quæ in ipso, quàm extra ipsum sunt: quæ in potestate nostra nec sunt nec fuerunt, ita plerumque cœco novercantis fortunæ arbitrio dispensantur. Quapropter suspensis his omnibus, Medicum nostrum censu suo divitem intueamur, & quam in hac vita fabula personam egerit, contemplemur.*

Nativit. *Bono itaque publico natus est* GREGORIUS HOR-
1578. STIUS, *Torgæ, amœno & pervetusto ad Albim oppido; quod Dagoberto incunabula & fundationem suam debet; Anno æræ Christianæ Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Octavo, ex*
Mater. *Matre (Patrem enim jam diximus:) de antiquâ* Bornitiorum *familia,* Jacobi Bornitij *p.m. civis Torgensis Primarij, filia.*
Educatio. *Vix autem crepundiis valedixerat, literarum tamen rudimentis, quarum capax tenella ætas esse solet, patrio in Ludo prius hau-*
1591. *stis, cùm illum parentes ad* Gymnasium Göttingense *ablegarunt, ut ejus ibi informes anni ulteriori literarum studio imbuerentur, primosq; humanitatis rivos delibarent: ubi biennio*
1593. *versatus, ad Scholam* Halberstadensem *mittitur, fideiq; sui Patrui, venerandi Senis p.m. concreditur, Hic præclari inge-*
Studia Adolescentiæ. *nij Adolescentulus, in disciplinarum incude positus, eos sub ductu Præceptorum fecit progressus, ut celeriter coætaneos suos ingenij*

ingenij gloria antecelleret, & sumto calidè Musæo pastu ad maturitatem judicij acceleraret, festinâq; & festivâ indole multorum vota præcurreret. Quare promotione & suasu modò dicti Patrui sui, sagacis ingeniorum æstimatoris, in illustre Ilfeldense Collegium cooptatur; ubi pari sedulitatis intentione ingenium magis magisq; excolens, primò omnium Linguarum usu principum, Græca, Latina, nec minus Poëseos hausit opes, & ad amussim meliores illius ævi exegit, & perpolivit. Hinc illius jam capax virtutis, quâ olim Romæ Toga Pura dari solebat, Anno Millesimo, Quingentesimo, Septimo & Nonagesimo in Academiam Juliam concessit: ubi cùm in primâ jam limaturâ Philosophiæ & Medicinæ positus esset, quadriennij spatio ferè elapso Wittebergam fausto pede adiit. Nam ut Plantæ interdum, si transferantur, felicius surgunt; ita Ingenia excelsa plerumque migrant cum fructu de Lyceo in Lyceum.

Excursus in Academias. Juliam, 1597. VVitebergam 1600.

In his verò Academiis ita versatus est, ut, quod olim in sacris, & ludis solemnibus populo acclamabatur: Hoc Age; sibi, qui sacris Musarum & ludo literario interesset, acclamari unicè crediderit. Cùm enim se, & Studia sua Divinæ Meditrinæ destinaret, noluit peccare quod ferè solent, peccatum, maxumo suo malo, ut illotis manibus sacratissimam illam Artem contrectaret; sed os prius linguis necessariis, pectusq; traditis Artium, & Philosophiæ ita instruxit, (adsit hic testimoniorum Cornu, Laurea Magisterij, Witteberga meritò lubenterq; sibi à Concilio Philosophorum collata; hanc mox subsequuta Collegia Philosophica, cum laude eximiâ ibidem actitata, in quibus incunabula futuri nominis gloriosi, Institutiones Logicas, postmodum typis exscriptas, posuit, & firmavit;) ut dein meliore auspicio eminentissimam illam Professionem adfectaret, feliciusq; deinceps in eadem versaretur. Feliciùs dico, quàm modernorum Iatrices Studiosorum plurimi, & amœniores literas & Philosophiæ cultum partim pro inutili omninò, neq; nebulæ cyatho redimenda curiositate habentes, quasi non sint de pane lucrando; Qui, ubi primùm de Hippocrate, & Galeno, Præceptoribus nostris communibus, κὴ τοῖς πάνυ, certiores facti sunt, credunt se jam in alium orbem delatos, imò cum superis nectar bibere: mox θεραπείας descriptiones varias, in quibus nescio quos aureos Picorum montes contineri Blenni & Bardi isti somniant, hinc indè corradunt, & ad unguem memoriæ infigunt quas dein, ut & Senis nostri Aphorismos, haud intellectos, fervidè uno spiritu

Laurus Philosophica.

 citant,

citant, & recitant, extemplò Doctoratus Medici βραβεῖον sitientes, ambientes, imò publicis in thesibus crudo ex judicio & Priscorum & Neotericorum Praeclariss. Medicorum sententias perstringentes & frigidè taxantes. Quo tandem id efficiunt, ut in immenso Iatrices illo Oceano miserè fluctuenit, & cum Petroniano piscatore sine spe praeda in scopulo morentur, ingloriamq́ gloriationem suam doctioribus deridendam exponant. Verùm è diverticulo in viam. Cùm in Academia illa VVittebergensi non tàm Philosophiae, quàm Medicinae studio usq; adeò incumberet, ut difficilima quaque in abstrusis rerum latibulis, & absconditis naturae recessibus demersa, curiosa Ingenii acritudine, felici sensus perspicaciâ, singulari mentis acie, versasset, Praxeos quoque nomine jam satis benè inclaruisset, ibidemq; satis diu mansisse sibi videretur, (Septennium enim ibi fermè exegit:) ad Peregrina-

ad Exteras Regiones 1604. *tiones animum adjiciens ulteriore Praxeos stimulo impulsus, VVittebergâ ad peregrinos excucurrit Lares; qui etiam illum superiori in Austria integrum ferè Biennium ambabus ulnis detinuerunt; nec minus apud Barones, Primates, Nobiles & Plebeios felicissimum & innotescentissimum Medicum Practicum ibidem viderunt, & foverunt.*

Scopus Peregrinat. *O felicem* HORSTIUM, *qui, quod in rem suam, inq; Rempublicam & Literariam & Civicam futurum esse, acquisivit, judicium firmavit, atque ita ex varia rerum notitia Praxin suam virentem rigare, ei aliquid ipse addere, famamq; suam monimentis hisce literariis per Orbem extendere voluit. Ex hâc itaq; peregrinatione id reportavit* Noster, *ut felicitate Praxeos velut indivisi Achatis, latus, excursionem continuando, utramq;* Austriam, tum Bavariam, Sueviam, Alsatiam, Helvetiam *transierit, harumq; Regionum moribus dextrè observatis* Genevam, (*hic exigua mora illius animum linguâ Gallicâ expoliverat;*) *tandemq; in pervetustam, & celebrem illam Rauracorum Academiam* Basileam *se reciperet; ubi cùm ingens divinae Artis Paeoniae spatium legitimè emensus, & secundo cursu in portum delatus esset, summos in eâ honores publico testimonio promeruit, retulitq;, quos sanè omnium studia, & affectus jam dudum illi tribuebant.*

Docturae Medicae Insignia. 1606. d. 28. Martij. *En Auditores, uberrimum peregrinationis bonis avibus institutae fructum! alienissimum profectò illum, à praesentis aevi Peregrinantium instituto, qui, etsi insanientem Bosphorum, & arentes arenas Assyrij Maris tentent, horum tamen morbus,*

palmaria

palmaria quaque ridens, nil præter olentes illas Antiquitates indagare solet, ubi locorum Apicij Culina? ubi Messalinæ Fornix? ubi Apollo Luculli? cujas equus Curtius? & quod innutritum quasi, Vinum Falernum chio sapidius? & talia tricarum & apinarum alia multa.

Sed quid inde GREGORIUS noster *celsioris Numinis compos factus? pergit ille coronâ Medicâ exsplendescens in Patriam; ubi Coronationis illius proprio virtutum stimulo partæ fulgorem, & mente & manu latius protendere, inq; posteritatem transferre pleno cursu anhelans festinat. Quod desiderium optimè etiam cessit. A Nativo enim receptus osculoq; exceptus solo, simul fuit: famæ* HORSTIANA *apud Saxones antepartæ, novari incipit; Ejusdem enim anni sub excursum, à Serenissimo Electore & Duce Saxoniæ* CHRISTIANO II. *Wittebergam in Professorum Medicorum numerum allectus est; quo in munere ita stetit, ut omnes labores Academicos, cum quadam voluptate & alacritate animi subiret, pensum suum probè accuraret, non modò pro Cathedrâ voce, sed domi etiam calamo callidè res suas exequeretur; cujus rei fidissimum pignus, Nobiles illius, de Natura Humana Exercitationes, ibidem primùm publici juris facti, largiuntur. Hic singularis in officio candor, judiciiq; vigor prosperè ipsi vertit, auresq; hominum & famæ patefecit. Incliti enim Proceres & Nobiles elapso annuo spatio, eum Soltquellam Veteris Marchiæ Brandenburgicæ, Medicum ordinarium expetierunt, quò etiam advolitans, ita præclarè provinciam sui muneris sustinuit, ut illam non subiisse, sed omnibus numeris implevisse meritò diceretur. Sed quid fit? Medicus noster hac suâ sorte contentus, ex arcanâ cœlestis providentiæ dispositione, ab* Illustrissimo Hassiæ Landgravio LUDOVICO (*quem consentiens famæ calculus Fidelitatis titulo decoravit.*) *non contemnendo salario proposito evocatur, in Academia Ludoviciana Medici* Professoris *titulo cohonestandus. Quod præ illustre* LUDOVICI *judicium egregiam meretur laudem, quam &* Noster, *quia merebatur, accepit, vicissimq; plenâ manu Conferenti bona sua reddidit, Academiam Novam & Musarum & Gratiarum suarum uberrimo proventu copiosiorem, illustriorem, & clariorem reddendo. Dubium esse non poterat, Illustrissimum* LUDOVICUM *plurimis virtutibus instar sideris coruscare, qui alienas raro exemplo inquireret ultrò, atq; ad se traheret Hic ergo* Medicus HORSTIUS *anteactos, & aliquà suspensos*

Reditus in Patriã 1606.

Munia Publica Prof. Medic. VVittebergæ 1606.

Medic. Soltquell. sub finẽ anni 1607.

Profess. Medic9 Giessæ. 1608.

Profes-

Professorios labores repetens, ampliorem materiam virtutum suarum ad posteritatem transmittere: hic ulterius trophæum de perfecta sua Iatrices eruditione statuere pergit (Hoc enim à tempore, quà voce, quà calamo, quà privatim, quà pro Cathedra, partes indefessi Medici Professoris executus est omnes, id operæ sibi unicè dari credens, ut fidem in officio erga Studiosam Iuventutem examussim demonstraret. Quam ipsam etiam adeò feliciter locavit, uti plurimi insigniores rivuli, medicâ scatentes arte, totam in Europam ab ipso tanquam perenni fonte derivati, atque velut proba materia probum attestati sunt artificem.) Longè ergò diversus hic à valetudinario illorum Professorum, qui præsentis nostri seculi Studentes neque fide, neque arte adjutos, cum logis fictis sesquipedalibus commentitiis, omni virtutum dote vacuos ad Parentes remittunt, modò interim illi hydropicas istorum reddiderint crumenas. Porrò Medicus noster Professor *de obscuris perspicuè, de dubiis accuratè disserebat, scribebat.*

Scripta *Versantur illius Libri, tunc equidem temporis scripti, in luce famæ publicæ, qui velut germana pignora, virtutem Authoris sui testantur. Edidit enim Anno 1609. accuratissimam universæ* Ἰατρικῆς *elaborationem, locis Galenicis & Hippocraticis illustratam (mox insequenti Anno) pernecessariam Centuriam problematum* θεραπευτικῶν; *his accessit An. 1612. nervosa* ἐξέτασις παθολογικὴ: *Libri item duo de Natura humana, denuò incudi redditi, quibus ut & aliis, paulò post recensendis, monumentis ad unguem factis, non tàm Rem literariam, quam Publicum optimum, sibi maximè obligavit. Vnum quippe hoc dies noctesq; intendit, ut Medicinam agendo, docendo, altioris famæ fastigium solidius constitueret. Vnde ut publicum lumen mundi Sol, cùm recenti manè radiis suis promicat, eorum luce angustissimas quasq; rimas trajicit: Ita* HORSTIANI *luminis fulgor non ad inferiores duntaxat, sed & intra laqueata* Principum *tecta lucis suæ radios immisit: qui cùm in oculos quoq; Illustrissimi* LUDOVICI *incurrerent, eum etiam non sine locuplete honoratæ virtutis puncto, Archiatrum suum Princeps Celsissimus constituit.*

Archiater Hassiacus audit: 1609. *Quantâ porrò apud Serenissima Hessorum lumina aliosq; Magnates, Satrapas, & Nobiles (qui omnes & singuli à consiliis ipsius medicis pendebant,) gratiâ polluerit, ex conferto numero illustrium & nobilium Curarum (quarum recensio Librum requireret, nedum*

1610. *horæ unius angustiam, cujus ego cancellis arctissimè sum circum-*
1611. *septus,) ex Itineribus item illustribus, Pragam, Coloniam,*

Erphor-

Ephordiam, ad Comitia Ratisbonensia, quo laudatissimus modò dictus LUDOVICUS *concessit, publica in operâ institutis, ubi tàm Medicus, quàm gratiosus & acceptatus comes fuit, liquidum existit. Non dicam jam de Numismatibus gratiosis variis, à Principibus & Magnatibus ipsi oblatis; quæ non nisi in benemerentes & gratiosos transferri novimus.* 1613.

Verum enim verò publicis hoc modo feliciter procuratis, Archiatro Nostro Hassiaco solitariæ vitæ pertæso, sibi privato quoque invigilare curatio fuit. Igitur vel tandem animum ad conjugium adpulit, exemploq; suo vetus illud Euripidis comprobavit, Fatalem viro fœminæq; torum esse. Itaque ex Academia cujus jam per Quinquennium Professor erat, sibi Conjugem elegit. Nimirum & morum & virtutum & formæ ornamentis conspicuam, lectissimamq; Virginem, HEDWIGEN, *Viri integritatis famâ præcellentissimi,* DANIELIS STAMMII, *p. m. Quæstoris Giessensis, Filiam: quod factum Anno 1615. d. Decemb. 4. quo ipso die ante ante annos Sexaginta Octo mortalitatem explevit, Iohan. Schneiduvein, fulgentissimum illud Iurisprudentiæ Sidus. Huic optimæ consorti suæ, dum fata Deusq; sinebant, ex veteri formula felicissimè convixit, & optimè cohabitavit. Quid autem hic Archiater noster gloriosus, concessit ne illorum in numerum, qui blandâ venere detenti, omnem Musis remittunt nuntium? Nullatenus, sed potiùs domesticis, privatisq; omnibus scitè adornatis, famæ suæ gloriam & calamo, & ore, & Praxi expandere, & diffundere satègit.* Sacra jugalia prima 1615.

Qui circa naturæ arcana occupantur, tradunt, non retibus, aut venabulis, sed speculo duntaxat Tigrides capi; quæ ita in medio viarum eriguntur, ut oriens ex adverso Sol, suos in ea radios projiciendo, alterum velut Solem producat. Ad hæc specula cùm maculosæ istæ adrepunt feræ, in iisq; solem alium, & seipsas juxtà intuentur, quasi illaqueatæ subsistunt, nulloq; negotio capiuntur. Non absimili modo studiosam juventutem medica in via deerrantem, laqueis medico rore madefactis irretire voluit Archiater, noster ille Venator scitissimus: cui Philosophiæ & Diis genitæ artis Machaoniæ speculum, ex magno Scriptorum suorum proventu concinnatum; perspectum dico Tractatum de tuenda sanitate studiosorum & literatorum, sæpius recusum objecit, qui non modò tironibus, sed & doctioribus provectioribusque viris apprimè saluti & voluptati esse poterit.

Exquisitas præterea Vngaricæ luis, Dysenteriæ, Variolarum & Morbillorum enodationes. Libellum de Scorbuto germanico idiomate scriptum. Conciliatoris porrò eruditam enucleationem. Dissertationes item insigniores Tres, de causis similitudinis & dissimilitudinis in fœtu: de Natura Amoris: de Natura Thermarum. Sic, inquam, studiosæ Iuventuti speculum hoc eruditum, nec minus paulò ante enumerata monumenta literaria, opposuit: in quo salutaris Iatrices illa solem, atque adeò seipsam per avia deerrantem contemplaretur: tum profectò è vestigio substitit velut incantata, nec minus impolitam mentem omni melli fluo succo inde emanante irrigavit, suasq; captatori victas & gratiosas manus porrexit. Cur igitur nostrum consummatæ eruditionis Professorem Medicum hoc nomine non admiremur? qui quos habebat dogmaticorum Consiliorum thesauros, tantâ fidelitate & dexteritate de promsit, idq; negotij unicè sibi dari credidit, ne quid his in dictis litterariis loqueretur quod tacere, aut quid taceret, quod loqui præstaret: Ludovicianam autem Academiam ita excultam redderet, ut publici boni ratio haberetur, nec Placentiam potiùs quam Veronam Studiosos ducere videretur.

Archiater Ulmensis. 1622. *Ex his itaque videmus, quam satis amplum gloriæ suæ theatrum* HORSTIUS noster *apud Hessos exstruxerit, cujus rumor cùm & ad hanc nostram* Rempublicam Ulmanam, *præcipuè ex ore venerandi Domini mei. Parentis delatus esset, factum est divinitus, ut Amplissimus Magistratus noster, ab Illustrissimo Hassiæ Landgravio* LUDOVICO, *Archiatrum Hassiacum sollicitaret in Vlmicum, quæ sollicitatio etiam ad nutum cedens, &* HORSTIO, *& Reipublicæ nostræ honoratissima, & utilissima extitit. Quandoquidem ipsissimo tùm temporis eoque severo Martis in tumultu, Excubiis Angelicis, promotione item Reverendissimorum Principum, Abbatis Fuldensis, & Episcopi Herbipolensis (quibus utrisq; erat à Consiliis Medicis) adjutus Noribergam, hinc pridie Calendarum Iulij Vlmam nostram tàm publico Magistratus, quàm privatorum cultu exceptus, feliciter cum suis appulit Archiater noster.*

Hæc est illa dies albo signanda lapillo!

Hæc dies, O Vlma, Perfectissimum, & admiraculum usq; doctum tibi attulit Medicum. Quid enim? antea quidem admirabaris Fuchsium, Rabus, Kuchelium, Verbezium, aliosq;

tùm

tùm florentes, nunc HORSTIUM *satis demirari nequis, sed attonita naturæ miraculum, & divinæ bonitatis argumentum deosculaeris.*

Attigit jam oratio mea illud tempus, quo Magnificus noster Archiater virtutis suæ gloriosæ aliud Trophæum nactus, agere partes suas pro authoritate, & eas naturæ dotes, quas gloriosè in Hassiâ effuderat, in lucem conspectumq; Reipublicæ Vlmanæ proferre paulatim cæpit: ubi tanta mihi dicendi seges, & materia enascitur, ut vix meditando dispicere possim, quid primùm, quid postremùm dicendum esse videatur. Quæ res tamen orationis cursum non sufflaminabit, sed quomodo & hic decurrerit, paucissimis porrò prosequemur. Vos, quæso, nihil remittite de aurâ vestræ benevolentiæ.

Tria à Sapientibus requiruntur in eo, qui circa Medicinam versatur, quæ qui habet, hoc nec major, nec nobilior, nec perfectior Medicus esse potest. Sunt autem Ea Virtus, Doctrina, Felicitas in Praxi; *quæ singula cùm in aliis divisa inveniantur, eadem* Archiater Noster *universa possedit. Ex universo autem Virtutum choro, nulla est comparanda cum animi vera & orthodoxâ pietate;* Pietas. *quam & noster ille à Parentibus acceptam, per omnem vitæ Spiritum, non solum Charissimam, arctissimamq; incorruptâ mente & voce custodiit: sed eandem pari fide & industriâ, æquabiliq; vitæ tenore comprobatam dedit, ut proin hujus verè Lemniscatam, ut Tullius ait, palmam habuerit. Ex hac ut principe cùm omnes cæteræ virtutes Sororio quodam vinculo erumpant, illarum age! pompam in brevi contemplemur, in illas non nil & inquiramus.* Bona Animi. *Viris in Medicis palmarem obtinet laudem* Humanitas, *quæ ut nonnunquam rara, ita præ reliquis clara meritò habetur. Hâc virtute* Noster *valdè eximius fuit: atque ab eadem profectò nunquam exorbitavit, sed eam ubiq; expeditam habuit, promtam ostendit, reapse exercuit. Neminem ille sermone, neminem congressu exclusit. Neminem non amabiliter exceptum lubentiorem reddidit, neminem non bona spe perfudit, neminem à se salutarium consiliorum expertem dimisit. Quo ipso non modò totam Civitatem nostram, sed imò Ileram, Lacum Acronicum, Lycum, totum ferè Danubij tractum, Franconiam, Ducatum VVürtembergicum, &c. sua ad Consilia Medica allexit: quod ipsum antehac,* Comitas.

 hacte-

hactenusq; sæpius commeans remeansq; Consultantium Turma, nulli non notissima, comprobatum dedit ; ubi promiscuè omnes prothymè admittens, & ædes & animum suum, consiliorumq; lætificorum verè thesaurum illis largiter aperuit, Hinc etiam factum, ut ab omnium Ordinum choro singulari hâc suâ affabilitate excultus, summâ in existimatione haberetur. Humanitatem hanc ut propriam noster *habuit , ita candorem animi in primore fronte gerebat , quem moribus cum maturitate suavibus , cum serietate amœnis egregiè miscuerat.* Candorem *dico non Calliditatem : quâ pars mortalium multò maxima , sub personâ civilis prudentiæ frontem aperit, mentem tegit : Vt vitiis nunc sæpissimè faveamus , & in virtutum nomen, quæ proximæ illis sunt , adoptemus. Sic temeritas interdum pro fortitudine colitur, & superbiam erectæ virilisque indolis titulo admiscemus , transitq; fœda humilitatis ingenium in humanitatis colorem. Vtq; margaritarum splendorem vitrum solerter imitari solet ; ita ingenuitati ad modum affinem se aliquando præbet simulatio. Quas artes etsi hæc labes temporum ut* sublimibus-natu dignas æstimat, *noster tamen ut fores Plutonias aversabatur. Hanc animi integritatem pulcherrimè exornavit veræ gloriæ seges*, Modestia. *Cùm enim nonnunquam fieri soleat , ut ,, quemadmodum egressa ad Solem corpora umbrarum sequitur opacitas , ostentationis periculum eruditionis conscientia adhæreat , quod vitium Tinea Sapientiæ appellatur : sanè Archiater noster illud non declinavit solùm , sed raro exemplo ab ambitione , quæ suprema homini tunica novissimè exuitur, liber agebat. Nimirum hoc ingenuitatis , hoc modestiæ est , à pudore sic deprimi , ut cùm plurimis præstes , nulli te anteponas. Ex hac matre soboles nascitur venustissima & amabilissima* Mansuetudo : *quam in eo virtutem adhuc hodie commendare illi sciunt , quos inter amaræ prælia linguæ nonnunquam suborta ipse arbiter scitissimè discrupit, & sopivit. Collegium insuper Medicum ex obitu ipsius tantum non sideratum se profitetur , cui in Directoris Officio, omni comitate & dexteritate præfuit. In Collegas scilicet dum vixit, vixit humanus , in alios facilis & benignus, sic lenis ut non videretur gravis, sic gravis ut non abiret in morosum.*

Integritas. Modestia. Lenitas

Venio

Venio ad alterum Medici requisitum, quod Doctrinam *esse dixi, quæ quin singularis, quin amussitata, quin admiranda in Defuncto nostro Archiatro fuerit, nisi me animus fallit, aut non dubitatis ipsi, aut ego vobis jam probavi. Vnde enim tot utilitatum eximiarum Rivuli, nisi à solidæ Eruditionis fonte? Istam igitur partem amplius non delibarem, ni adhuc uberior Scriptorum* Horstianorum *Vlmæ hic editorum fœtus, haud oblivionis in campo detinendus, animum lacesseret, Nimirum observationum Medicinalium Libri duo: Observationum item Pharmaceuticarum utilis Decas: At jam paulò ante obitum Problematum Medicorum* θεραπευτικὰ *recocta, cum annexo medicinalium consultationum accurato libro, ut & accessorium posthumum opus Physicum, Numinis alicujus cultu, quà Praxin, quà Theoriam expolitus.* Eruditio.

Sed ad tertium, quod haud omnibus perinde obvenit, sermonis mei vela dirigo, Felicitatem in Praxi. *Ea est Empiricorum, Thalmudicorum & Bullatorum Medicorum indoles & natura, ut mucosam suam praxin pro admiranda felicitate venditantes, sæpissimè animos Magnatum & Divitum (utpote hoc censu facile se defraudari patientium) à verò Medicorum vultu, & cultu abalienent, egregiam spem, & verè prodigiosæ suæ curæ (quippe illâ ipsâ excidium denunciant) expectationem concitando: quâ superstitiosâ, splendidisq; strophis suffultâ infelicissimâ felicitate Microcosmum argento simul, & sanguine emungere sceleratissimè norunt: quibus Plagiariis interim illud Poëtæ apprimè adaptari convenit,*

Es Medicus, simul Chirurgus,
Cur? mittis stygiam viros ad Orcum,
Et manu simul, & simul veneno:

Nequaquam autem hujusmodi felicitatis excessum in Defuncto nostro, *velut absoluto Practici Exemplo, quærimus: quin potius fortunam illius in Praxi integram & illibatam, cumulatissimo rationis & experientiæ instructu partam demirabimur: quandoquidem in forum practicum progressus, primùm notis suis Affectu, Affecti temperie probè cognitis, prognoseos ex fonte prudenter de eventu statuit, tem-* Prospe-rit. practica.

pestivè

pestivè convenientia egit, remq; sic totam gessit, ne quid committeret, quod officio boni Medici repugnare, cujusque non potissimum rationem dare possit domestico suo censori, & animæ pædagogo, conscientiæ. Hinc Accuratissimus hic & aurariâ quasi trutinâ ponderatus Praxeos Antecessor, Archiatrum nostrum *non tantùm ad arcem felicitatis practicæ evexit, atque in perpetuo illius cursu retinuit, verum etiam illam ipsi subjugavit, imo ipsam usque ad sandapilam individuo comitatu sequutus est: qua de re cùm ex innumerorum affectuum deploratorum, inveteratorum, desperatorum felicissimâ* HORSTIANA *curâ, nullibi non nota, locupletissimè æstimari liceat, diutius hic non morabor: ni adhuc paucis multa dicam.* Archiatrum nostrum *apud nos tanquam aliquem victorem, imo alterum Alcidem in hac arenâ ab omnibus habitum fuisse. Pedissequum illius, Consilia Medica, quorum frequens ille & singulare diribitorium fuit, si excutere velimus: ita dilucidè, ita sapienter atque ornatè dixit, scripsitq;, ut illa multis ac mirabilibus sapientiæ luminibus & aptissimis rerum coloribus, secretioris diviniorisq; Medicinæ thesauris longè lateq; illustraret, quasiq; ex Delphici Oraculi responsis, aut cujuspiam alterius divi numinis afflatu, rem egisse, omnium judicio videretur: propterea, illum in consultandi munere, in auxiliorum delectu, in Morborum occursu plurimis aliis præstitisse meritò existimabimus. Hunc publicæ felicitatis Solem, nullæ domesticæ nubes, sive eas discordia, sive sterilitas inducere solet, obscurarunt. Ex lectissima*

Soboles. *enim Conjuge superius dictâ, quatuor Filios, duos Hessos totidem Suevos: & duas Filias, unam Giessæ, alteram hic Vlmæ, omnes adhuc superstites, suscepit. Quando autem factum ut Anno 1634. Suavissimam hanc ipsius tori sociam maligna febris deartuaret, in hoc infelix fuit, quod sævam illam declinare nesciens, mense Novembri miseram viduitatem colere fuerit coactus: quâ in cum sex Libero-*

Sacra jugalia secunda 1635. *rum Pater & occupatissimo functionis muneri & molestissimæ rei familiaris curæ vix non succumberet, divinâ adlucente gratiâ, ad vota secunda accedens, Præclarissimi Medici* Fingerlini *p. m. relictæ viduæ, matrimonialem addixit fidem, hoc ipso iterum titulo felicitatis privatæ redonatus, quod hæc castissimis illius amoribus mirâ morum amabilitate respondebat: ita ut charitate Conjugem, seduli-*

tate

iate Ministram præstaret: assiduè cum votis suis luctata, ut viri vota officiis & obsequij alacritate præverteret, ac jugi quodam sinceri affectus certamine pacem & concordiam domus firmaret: quam mentem ab accensa nuptiali face ad funebrem usque tædam, sartam illibatamq; perduxit.

Devenio tandem, quò me vocari sentio, eheu ad lectulum Archiatri nostri, in quo se ad decretoriam illam & æternitatis Iudicem horam composuit: cùm vitam illius, dum vivere sibi videtur, mors per anteambulonem suum aggreditur morbum, Præterlapso enim Mensis Iulij d. 16. Gonagrâ, (quam nefandam sævitiem multò ante sæpius fortiter sustinendo repulerat) infestari cæpit: cujus materia peccans, per Exteriora membra, ex paulò antegresso Balnei usu roborata, exitu frustrata, ad interiora aufugit viscera, statim Anorexiam excitando; quæ initio quàmvis levior, illius tamen, ut & acrioris fastidij ad quidlibet, minimum etiam Medicamenti vim habens, accedentis, diuturnior mora, virium vacillationem inducere visa est. Hanc cum ipse, Prognoseos alter Parens, identidem crescere animadverteret, aliquoties spontaneus denunciator proprij fati auditus fuit; quia propter etiam omnes sortes suas in sinum Domini effundens, eò cogitatione sanctâ in duxit Animam, ut illa divinis epulis ante omnia reficeretur, quibus etsi non ita pridem ante decubitum, in facie Ecclesiæ, in cœtu inspectantis populi, usus fuisset, denuò tamen in vulnera Servatoris JESU *reclinatus, divinæ gratiæ efficacissimum sigillum, animo confessione expiato, in Dominica Cœna accepit. Quo à tempore, Natura cum Neutrum dictorum Malorum profugare sufficeret, (quandoquidem modò dicta extrema nausea omnem θεραπείας, nutrimentiq; usum suspendebat) imò planè nova lethiferaq; adversitatis spicula,* Insomnes noctes, dolor Nephriticus, Hæmonhagia, & per Nares & per vesicam conferta, *advolitarent, infirmitas jam imperium nacta, omnem spem vitæ, & Ægrotanti & Medicis præcidebat. Quid verò tum ille noster, cùm morti admodum propinquus? Hic virum ostendere possumus, ubi magni alias viri infantiliter tremuerunt; ubi plerique inter mortis metum & vitæ tormenta miseri fluctuant, pauci illam horam placidè expectant, cujus metus omnes alias inquietas*

Fatalis Morb.

Via Lethi.

facit

facit: paucissimi æquo animo animam deponunt, & ita è vitâ exeunt, tanquam modo intrassent. Ergo adversus Ultimum illum agona compositus, totus in DEUM revolutus, nil jam ulterius, nisi immensam illam in serenissimo sempiternæ tranquillitatis portu futuram possessionem flammeâ meditabatur fide: quâ & DEUM precatus, sibi lethiferis in luctibus versanti ad extremum usque vitæ halitum quietam & intelligentem ad Divina mentem daret. Sui amor & permanendi conservandiq; se insita voluntas, atque difficultas dissolutionis, quia videtur multa nobis bona eripere, & ex hâc, cui adsuevimus rerum copia educere, nequaquam à Desideratissimo æternitatis ambitu illum absterruerunt. Quin potius in insuperabili loco illius stat animus, quî externis valedicens, ante omnia DEI cultum avito testamento sibi commendatum Liberis suis præcetur hæreditarium. Quiq; DEUM suum complexus, in sinu summi amoris quietus, sanguine Divinô rigatus, Solatore Spiritu plenus, ritè ab omnibus vitæ inquinamentis piatus, eâ fronte mortem hujusq; noviter in se projecta tela excipiat, ut inter exitura jam jam, & ad suam libertatem properantis animæ contentionem sibi æternitatem destinaret: subvectam è terrenis animam & suo jam fonti penè refusam æternitati submittat; quam etiam à cœlitibus sibi porrectam gratiosissimo animæ vidit lumine. Quantâ fiducia arbitramini, Auditores, Beatissimum Archiatrum cùm morte congressum fuisse: qui nondum omni certamine defunctus sibi ipsi æternitatis præmium præstinavit. O si daretur nobis spectandus illius animus in agone mortis positus, in quo nexus DEO, superior morte, exitui proximus Salutis asylum acquirit. Videremus hospitem sancto DEI Spiritu plenum: Perciperemus sanctissima desideria, quæ digressurus ab inquieto hoc orbe pro ejus salute remittit. Videremus mentem in mortalitatis & æternitatis confinio positam, & DEO se plena fide Præsentaturam. Nihil vulgare, nihil vile, nihil ad humanas sordes recidivum, sed omnia summa, æterna, divina præberentur delibanda.

Agonizantis firmus in Deũ animus.

Sic igitur natum, sic virtutibus conspicuum, sic doctrinâ Clarum, sic fortunatum vidimus Magnificum nostrum Archiatrum, Medicum hoc ævo facilè-Principem, qui

qui d. 9. Mensis Augusti spiritum suum ad Quinquaginta Octo annos in hoc corporis diversorio tanquam præstantissimum hospitem commoratum, DEO *Creatori leniter transmisit. Qui etsi obitu suo non parvam & nostræ Reipublicæ, & toti foro Medico intulit stragem; satius tamen est illius bono immortali lætari, quàm rebus exemptum humanis, nil profuturis lachrymis deplorare. Quin potius, quibus multa reliquit, quæ collaudemus: innumera quæ imitemur, dotes ejus, quibus Ulmenses laborantes sæpe erexit, gratâ recordatione prosequamur: nec committamus, ut cujus superstitis honori, boni omnes favebant, de illius jam defuncti gloria in posterum aliquid decerpatur. Attribuamus igitur merito Defuncto nostro Archiatro, Plinii illud in Scipionis Exequiis usurpatum:* Ite, celebrate exequias: nunquam majoris Viri funus videbitis. *Aut, si fortè invidiosum hoc videbitur, saltèm hanc ejus memoriam servare, & audire liceat, cum æterno elogio.* Fuisse in hac nostrâ Republicâ Ulmensi Medicum Archiatrum, quem qui cognoverunt, non potuerunt satis æstimare: qui non æstimarunt, nunquam satis cognoverunt. Obitus.

IN

IN EFFIGIEM

GREGORII HORSTII,

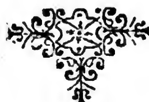
Torgenſis,

Philoſ. & Medic. D. Archiatri Haſſiaci, & Reipubl. Vlmenſis Phyſici Primarij.

HORSTIUS hîc frontis, quantum pote, monſtrat honorem,
Orbe modò geſtis Cognitus, atque libris.
Nil fermè ſupereſt quod perdas, Patria. Sed vos
Manes, Divorum, Suſpicitote, manus!

Mœſtiter-habens poneb. deb.

M. J. B. Hebenſtreit,
P. & P. P.

VITA

Der Buchbinder wird benach ri

VITA
Excellentissimi, Experientissimiq; Viri,

DN. DAVIDIS HERLICII,

Philos. & Medic. Doctoris, Astronomi, Historici, Poëtæ Celeberrimi, & Practici, dum vixit, felicissimi;

Qui,

Cùm de Republica literaria præclarè meritus, adeoq; immortalem nominis celebritatem consecutus esset, tandem senio confectus, post multas easq; arduas calamitates perpessas, Stargardiæ die XV. Aug. A. Christi cIↄ Iↄc XXXVI. *Ex hac vita piè ac placidè decessit, descripta in Epistola quadam*

à

LAURENTIO EICHSTADIO,
Med. Doct. & Stetin. Physico Ordin.

MIssus est in hanc lucem, DEI benignitate, D. HERLICIUS, anno Epoches Christi exeunte supra millesimum quingentesimum septimo & quinquagesimo, die 28. ultimi mensis Decembris, memoriæ Innocentium Infantum Sacro, seu V. ante Calendas Januarias anni instantis 1558. feria 3. media quinta pomeridiana ad tempus æstimatum, sicut hoc tempus à sua matre acceperat, & in *Ephemeridibus Petri Pitati* inscripserat. In Cizio autem non ignobili Misniæ civitate, aëre, Elystro flumine, situque peramæna genitus est, quam cap. 5. sui Tract. Geographici, Anno 1592. Gryphisvvaldiæ publicati, *Ceitzam patriam suam dulcissimam* appellat, & Latitud. 51. grad. 8 minut. circumscribit. Parentes: *Andreas Herlicius*, Senator & Camerarius olim ibidem. & *Susanna Hanemans*, cujus suæ matris loco præfato Tractatus Geographici patriam dicit *Salicetum*, oppidum in Voitlandia, per 28. minuta Cizio australius, sed sub eadem Longitudine & proinde ab eo 7. milliari distans.

Quum

Quum autem Aſtrologi & rationibus & experientiâ perſuaſi exiſtiment, ingenia ſumere impetus aliquos à cœleſtibus cauſis, volui etiam poſitum ſiderum ex Tabulis Tychonis Rudolphinis in Mercurio & in reliquis planetis ex Tabb. Aſtronomiæ Danicæ Tychonis ſupputatum in peculiarem chartam referre & Aſtrophilis ob oculos proponere:

Sic eſt in promtu cœli fulgentis imago,
Sub qua denatus naſcitur HERLICIVS.

Fuit horoſcopus 23. gradus Cancri, cujus Domina Luna in Ariete, domo Martis & Medio Cœli, eſt ſupra reliquos Planetas in configuratione Solis & Jovis ac Trigono Mercurij feliciter elevata: Et amica illa conjunctio Solis cum Jove non procul à cardine occidentis naturam moderatam, bonam valetudinem, vitamque longævam ſignificavit. Nec Sextilis ille Aſpectus Mercurij, Veneris & Martis ex domo Jovis ac Martis, & trigonus Saturni atque Mercurij efferam naturam, ſed docilem, diſciplinarum capacem & ad ſublimia ſtudia, Matheſin & Medicinam tractandam idoneam, ingeniumque alacre & acre oſtenderunt, bonitatemque temperamenti auxerunt. Plura periti Aſtrologiæ viderint.

Bonas literas cum pietatis fundamento à primis ſtatim annis in Schola patria hauſit, & quum pater plures liberos, opes non adeò amplas, haberet, agnati matris delectati præclarâ ejus indole eum Saliceti in Voitlandia liberaliter foverunt, ubi in ludo literario ibidem Grammaticalia pleniùs, & latinas græcasque literas imbibit, atque ſpontè ad Poëſin & Muſicam exercendam ſe dedit: à quo utroque ſtudio etiam poſtea in Academijs, quoties aliquâ inopiâ laborabat, fructus non pœnitendos percepit, eoque ſibi viros bonos & homines doctos patronos atque amicos conciliavit; ſicut & habuit duos alios fratres Stralſundi in Pomerania & Muſica Inſtrumentali & Vocali (quorum unus Cantorem Scholæ, alter Muſicum organicum in templo Nicolaitano inibi egit) celebres atque excellentes. Poſt deguſtatas autem ſcholaſticas diſciplinas, *VVittebergenſem Academiam* ſuam ſedem atque ſtudiorum alumnam elegit, eoque abijt ad audiendum Celeberrimum Profeſſorem, *Caſparum Peucerum*: Verùm quia ille paulò poſt ad carcerem fuit damnatus & abductus, atque ex hoc tunc Academia illa aliquam Eccliplim pati videbatur, non diu inibi loci ſub-

subſtitit, ſed Lipſiam conceſſit bonæ famæ φροιζτήελοι. Hîc magis captus ſtudiorũ amœnitate magnâ quadam vi ingenij per varia autorũ genera pervolitavit: Latinos, Græcos, Poëtas, Oratores, Philologos, Hiſtoricos, Philoſophos, Mathematicos, Medicos animo ſe complecti poſſe credebat. In Matheſi *Dn.* M. *Steinmetzium* (cujus in ſuis Scriptis honorificam ſubinde fecit mentionem) profitentem diligenter audivit: Aliquoties etiam publicè ſpecimen aliquod ſuorum profectuum declamando in cathedra & diſputando dedit, ita ut à Profeſſoribus omni benignitate fuerit habitus, & ad ſtudia porrò fideliter tractanda incitatus & adjutus. Et quia cum Philologico ſtudio etiam Philoſophicum seriò conjungebat, per Phyſicam atque cognitionem rei herbariæ & anatomicæ ad excolendam quoq; Medicinam fuit ductus. Rediens autem domum D. HERLICIVS ad proſpiciendum rebus ſuis domeſticis, defuncto jam parente, invenit matrem ſuam doloribus dentium graviter laborantem, cui pilulas ex ſemine apij, hyoſcyami & opij pauxillo aceto ſubactas paravit, unamque earum in cavitate dentium detineri juſſit, quo felici εὐπορίςῳ & experimento ſtatim ab immenſo dentium cruciatu liberata eſt, & D. HERLICIVS egregium ſpecimen ſuorum profectuum in Medicina dedit. Mater quoque ſtudio ejus Medico optatum ſucceſſum à DEO precata eſt: quod votum benedictionemque maternam non de nihilo fuiſſe ſæpe narrare ſolebat. Supervixit ea ad V. uſque Idus Novemb. anni 1601. ubi placidè in Domino obdormivit & pius hic filius funus ejus honorifico Epicedio, quod reperitur in volumine primo ſuorum carminum, proſecutus eſt. Porrò ad ſtudiorum delicias & divitias ulteriùs quærendas *Roſtochium* ſe contulit: ibi etiam Profeſſores ſibi propitios ob morum elegantiam & ſingularem doctrinam expertus eſt: quorum ope impetravit in magna Studioſorum frequentia privatim docendi licentiam, & titulum etiam Magiſtri in Philoſophia publicâ inauguratione ſumendi. Hoc gradu ornatus, & alios in Poëſi, Humanioribus literis, Philoſophia & Matheſi erudiendo ſibi ipſi & ſumtibus, qui ob obitum Patris ſui à Matre parciùs jam ſuppeditabantur, conſuluit. Et quum induſtria & diligentia ejus in docendo paſſim innoteſceret, ab Illuſtriſſimo Duce Megapolit. &c. VLRICO, anno octogeſimo ad Con-Rectorem Scholæ Guſtrovienſis ex Academia evocatus eſt, quum Spartam etiam

etiam per biennium summâ curâ ornavit, & quicquid temporis extraordinarij lucrari potuit, Astrol. studio, constructioni & judicio geniturarum tribuit, & insuper ad Medicinam factitandam se applicuit. Elapsò bienniò oblata est ei conditio obeundi Physicatum Primislaviensem in Marchiâ, quâ rursus per bienne spatium saltim fideliter functus est: Nam alia vocatio eum anno 1583. ad Physicatum Anclamensem pertraxit, ubi medicinam faciendo ægris inservivit, & anno 1584. primum suum Calendarium & Prognosticon de mutationibus auræ & tempestatum in hoc Physicatu publicavit, quod magno hominum applausu statim exceptum fuit. Hinc quum singularis ejus peritia in Mathematicis disciplinis per Pomeraniam clarere inciperet, autoritate Celsissimi Principis Pomeranorum Wolgastiensis, &c. ERNESTI LUDOVICI, laudatiss. Memoriæ, defuncto Mathem. in Gryphisvvaldensi Academia, accedentibus Dominorum Professorum ibidem suffragijs, anno 1585. mense Octobri successit. In hac Universitate plus quam antehac ocij nactus in flore ævi & ingenij, nec valetudine titubante, multa utilia, necessaria, jucunda in Mathematicis, in Physicis, in Logicis, in Poësi, in Latina & Græca lingua publicè docere & privatim scribere cæpit, præsertim *quum complures Studiosi tantâ aviditate & frequentiâ* (sunt verba ejus in prima libri 2. orationum sub finem) *ad eum audiendum confluerent, ut gaudens cathedram insilierit sæpius. Hinc & se laboribus nocturnis atque diurnis, in usum & commodum eorum, quibus studia videbat esse cordi, fregit. Illic enim per tredecim annos integros* (sunt rursus verba ejus ex Præfatione libri primi Orationum) *juventutem studiosam erudijt, ac subinde orationes varias de rebus non inutilibus publicè ad Collegas & Scholasticos habuit, & librum unum Orationum nec non alios doctissimos libellos in Physica, Medicina, Mathematicis, Poesi, Historiis* suo nomine dignos *emisit.*

Anno 1593. honestissimam Virginem *Reginam Hungers*, primarij civis Primislaviensis filiam, in matrimonium accepit, cum qua tamen non adeò concorditer (causam novit DEUS) vixit & sine fructu matrimonij per 17. annos. Quamvis autem nihil magis optasset, quàm si ita DEO visum fuisset, in Academijs consenescere: tamen supremo Numini, omnium actionum nostrarum moderatori, aliter placuit, quod eum Anno 1598 ordinariâ vocatione & liberali stipendio ad Physicatum Stargardiensem

ſem in Pomeraniam accerſivit. Sed proximo anno antequam Gryphisvvaldiâ abiret, Academicum Magnifici Rectoris munus ſuſtinuit, & ab Excellentiſſimis Medicis, *Dn. D. Chriſtiano Caleno* Promotore, & D. *Iacobo Seidelio*, Examinatore ſuo, peractis peragendis, autoritate publica ad ſummum honoris & dignitatis Scholaſticæ faſtigium in profeſſione praxique Medica evectus, & adhibitis debitis ſolennitatibus Medicinæ Doctor ibidem renunciatus eſt. Ubi Stargardiam ſe recepit, non ſolùm officio ſuo fideliter medendo ægris ac viſitando reformandoque Pharmacopolia diligenter per bis quatuor annos ritè præfuit: Sed & prognoſtica annua de Statu aëris, quæ jam per quatuor ad decem annos conſcripſerat, maximo labore, ſumma fide, indefeſſisque obſervationibus, in uſum Pomeraniæ & regionum regnorumque adjacentium quotannis per 52. annos continuavit.

Qui labor progreſſu annorum in tantam lucem venit, ut non tantùm à Germanis in ſuo idiomate expetitus, verùm etiam ab exteris in Latinam; Bohemicam, Polonicam, Danicam & denique Suecicam linguam translatus, mox hinc inde in vicina climata illatus atque **HERLICIUS** noſter tam utili anniverſario opere decus & ornamentum Pomeraniæ factus ſit. Hunc Doctorem & Mathematicum omnium ſermone celebratum etiam *Reſpublica Lubecenſis* an. 1606. ſuum Phyſicum communibus ſuffragijs elegit, & honeſtiſſimo propoſito ſalario ad hanc functionem invitavit. In cujus Reip. & DEI voluntate lubenter acquieſcens cum conjuge atque ſupellectile ſua eò conceſſit. Hîc homines benignos & beneficos reperit, & in ampla praxi Medica vixit, ita ut mihi aliquoties retulerit, ſe ſæpius ſub obſcuro mane ægros ſuos viſitatum extra ædes pedem extuliſſe, & uſque ad veſperam, ut numerum eorum in chartam relatum abſolveret, contentiùs per plateas ambulaſſe, demumque tenebris obortis domum reverſum eſſe. In tanta praxi multa experimenta medica & admiranda curandisq; morbis peridonea obſervavit ac collegit, quæ forſan etiam poſt obitum ſuum publicam lucem aſpexiſſent, nisi in Stargardienſi πανωλεθρίᾳ cum omnibus libris atque Manuſcriptis incendio periiſſent. Verùm enim verò in hac urbe aliquam duntaxat ſtationem octennio circiter, non portum, habuit: Nam ut defatigatus iſtic plurimis negotijs, curis,

turbis

turbis, honestum sibi otium quæreret, & DEO, suis Musis atque Affinibus vacare commodiùs posset, rursus valedicens Lubecæ anno 1614. cum universa sua familia rebus compositis Stargardiam Pomeranorum se contulit, ubi majore tranquillitate literariâ ad absolvendum & expoliendum opus illud magnum, quod de *triplici Kalendario*, *Ecclesiastico*, *Astronomico* & *Astrologico* conscribere inceperat, sed ante annum, proh dolor, in communi Civitatis Stargardensis flamma unà conflagravit, se frui posse sperabat. Ineunte anno 1611. etiam defunctâ priore conjuge, hoc in loco pudicissimam Virginem, *Vrsulam*, Reverendi nec non Clarissimi Viri *Iacobi Fuhrmanni*, Archi-Diaconi Stargardiensis b. m. filiam, relictam nunc Viduam, in secundi conjugij consuetudinem asciverat, quæ suum carissimum maritum, tanquam individua comes & socia, in itinere Lubecensi ac Stargardiensi per communia pericula secuta est. In ea deinceps civitate, ut ante quoque fecerat, doctrinam suam egregiam & peritiam in arte medica plurimis omnium ordinum hominibus, opem suam implorantibus, fide, industriâ & prudentia summa probavit domi non solùm, sed & foris: In rus enim & loca remotiora meditationum causâ evocatus sæpe longè latéque excurrit. Quin & universam suam vitam tum demum magis quàm ante magno consilio & deliberatione in timore DEI ita rexit, ut non voluptates, otium & tranquillitatem vitæ, aut artes quæstuosas, quibus rem saltim faceret, sectaretur; sed gloriæ DEI & hominum saluti deserviret. Natura quidem ejus libertatis atque otij erat avidior: sed quemadmodum otio, quum dabatur, lubens utebatur; ita quoties poscebat res, nemo mihi videbatur eo vigilantior & patientior. Ferunt nonnulli eum, quum ætas ferret, non abhorruisse à puellarum amoribus, id quod in genesi ejus conjunctio quoque Veneris cum Marte præ se ferre videtur. Quod si quis hinc eum fortè salacem, & hinc multas turbas in priore matrimonio ortas esse dixerit, ille sciat, D. HERLICIVM ex utraque sua conjuge nullos liberos vel *Herliciolum* suscepisse, sed illorum exortem fuisse atque in sterili agro (ut dicere solebat) laborasse, & proinde animo juvencularum mutuo potiùs, quàm coitu captum esse. *Hieron. Cardanus* quidem in judicio suæ genituræ se lascivum fuisse multitudine procreatorum liberorum probat. Qua quum D. HERLICIVS destitutus fuerit, contrarium magis inferre licet. Hominem & ideò

etiam

etiam peccatorem & humanis erratis obnoxium ſe noverat, hæc quoque ſeriò calidis lacrymis deplorabat, & in album Amicorum inſcribere ſolebat dictum D. Bernhardi ſerm. 64. ſuper Cantica: *Lacrymas peccatorum eſſe delicias Angelorum. Divinum enim eſt, quod labe caret: Hinc & quamlibet firmi, quamlibet fortes in fide neceſſe habent orare: Demitte nobis debita noſtra: Alioquin ſi dixerimus, quoniam peccatum non habemus, nos ipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* Idem Bernhardus ſerm. 6. in Vigil. Nativitatis Chriſti. Ego tamen hoc verè teſtari poſſum, & multi Stargardienſis id mecum, quod cum altera ſua conjuge, jam ſuperſtite vidua, ultra 25. annos, durante matrimonio, comiter ſuavitérque vixerit: ita ut vix ullus maritus à ſua tantum obſequij impetret imperio atque ſeveritate, quantum hic blanditijs jocisque ſolebat. Aſtiti enim ſæpè & hanc mutuam benivolentiam inter hoſce conjuges admiratus fui. Ante duodeviginti annos malus quidam rumor Stargardiæ ſpargebatur, ac ſi bonus D. HERLICIUS in itinere Stetinenſi, à Landtrachtingero Typographo Stetinenſi vectus, & curru delapſus crus fregiſſet. Mota eo rumore Uxor ejus, licet ægra, ſtatim Stetinum advolavit. At quum Dominum ſuum adhuc incolumem & commodè ambulantem conſpiceret, mirum, quàm hilari vultu, quàm dulci amplexu eum acceperit & tenuerit, me, alijsque amicis in ædibus quondam Conſultiſſimi Viri, Dn. Friderici Neodorpij, Advocati & Senatoris olim Stetinenſis ſpectatiſſimi, tunc præſentibus, idque non ſine admiratione tanti amoris ſpectantibus.

Venio quoq; ad ſtudiorum commemorationem, quæ me D. HERLICIO, mihique D. HERLICIUM conciliârunt. Quum enim videret ex primo meo Calendario & Prognoſtico Aſtrologico, an. Chriſti 1615. accommodato & foris dato, me cum Medica Mathematicam quoq; artem conjungere & excolere, mihi per Vitricum meum p. m. Dn. Tobiam Erdtmann, Mercatorem Stetinenſem, & dulciſſimam Materteram meam, civem ſuam Stargardienſem, quæ adhuc in vivis eſt, autor & ſuaſor extitit, ut ita pergerem. Proinde ad annum ſequentem 1616. iterum Prognoſticon de mutation. aëris unà cum calculo Eclipſis Lunaris ex lib. 1. Progymnaſmatum Aſtronomicorum Nobiliſſ. Tychonis Brahei (quorum lectione tunc valde delectabar) exaratum publicavi, Celeberrimo Mathematico & Ephemeridiſtæ *Dn. Origano* & Phi-

& Philoſopho *Dn. Iacobo Martini*, tunc hoſpiti meo, gratitudinis ergo dedicavi, unumque exemplar etiam D. HERLICIO obtuli. Hoc ex literis tunc ad me datis ſibi complacuiſſe teſtatus eſt, & propoſitis conſtruendi Thematis & directionis inſtituendæ exemplis ut quoque ea in parte Aſtronomiæ aliquod ſpecimen ederem, voluit. Hac in re, quum me facilem & obſequentem experiretur, meiq; profectus ei arriderent, exhibitis novis ſubinde paradigmarum documentis me exercuit atque magis magisque in ſuam familiaritatem non ſolùm admiſit, ſed & invitavit & pertraxit. Quanquam autem hæc epiſtola, Integerrime Affinis, mihi ſcribenti videtur non nihil prolixa: tamen quum grata noſtri communis Dn. Amici & Compatris, dum vivebat, HERLICII optima recordatio cum ſingulari ſuavitate ſit conjuncta, ideoque de conſuetudine exercitationeq; literaria in communi noſtra arte inter nos frequentata eâ, quâ fieri poterit brevitate, aliquid adhuc referam.

Diverſæ ſæpè nationes ad eum confluebant, & ob multa experimenta nominisque celebritatem judicium de ſuis genituris ab eo poſcebant Germani & Exteri, præſertim Bohemi & Poloni, quorum liberalitatem præ reliquis prædicabat. Et quia in ſua ingraveſcente ætate parcere oculis & ad plures annos eorum uſum reſervare volebat, haud raro à me petijt, ut ſibi ad calculum geniturarum perficiendum & aliquod breve judicium de ijs ferendum ſubvenirem, cui lubens annui. Ille meum qualemcunque laborem vel aliquo utili libro Medico aut Mathematico, vel Inſtrumentis Aſtronomicis e.g. Baculo Jacobi, Annulo Aſtronomico, Cylindro & Conſpicillis, vel denique aureo dono remunerari ſolebat. Nunquam autem illis γενεθλιακὸν ſuum adornare volebat, qui ſine cognita nativitatis hora ad eum accedebant; maluitque dignitati Artis quàm pecuniæ turpiq; lucro conſulere. Sobriè quoque hanc artem tractari volebat, hinc aliquando in ſuis literis ita ad me perſcripſit: *Vtinam amicis fortuna me intueretur oculis, ut ſine Aſtrologicis gerris ſenectuti meæ (quæ mihi cæcitatem minatur) proſpicere poſſem, nunquam γενέθλια calculo inquirerem. Interim quando multi plura inquirunt, & ſcire deſiderant, quàm Ars noſtra fert, aut patitur, aut habet, aut explicat, malo juxta conſcientiam agere, quàm Sanctam Vraniam noſtram deturpare & velut ſtuprare, eiq; nigrum ſalem vel atram notam aſpergere: Quum alias tot ſuperſtitionibus Chaldaicis noſtra Ars ſcateat, quas multi ex*

noſtratibus

nostratibus adhuc mordicus tenent. Multi ex me scire laborant, qui colores vestimentorum & equorum fortunati sibi sint futuri? Hac & alia monstra quaestionum sape albis dentibus rideo; sapè etiam detestor. Amo enim virginitatem nostra Artis, nec patiar eam ita nefario stupro pollui, ne Misastrologi hosce abusus in contemtum Astronomia nobis objicere possint. Hactenus verba D. HERLICII. Interea suas observationes Astrologicas publici juris facere decreverat: sæpe enim ad me scripsit, quod ultra mille & ducenta collegerit Themata, quæ suo tertio operi Calendariographico & Astrologico inserere, ijsque veritatem aliquot Aphorismorum Astrologicorum probare nitebatur: e. g. *Quod Planeta benefici, Iupiter & Venus conjuncti, inprimis in octava domo longam vitam & annos* (ultra 70.) *diuturnos polliceantur.* Item, *quod Fomabant, insignis stella asterismi Aquarij, in octava domo celebrem & gloriosum post mortem faciat.* Item, *quod Cauda Draconis in prima domo Cœli vel altero oculo carentem vel gibbosum fore minetur.* Ut complures alios taceam. At hæc cum reliqua sua instructissima Bibliotheca (cujus similem vix privatus alius tota nostra in Pomerania quoad Mathematicos, Historicos & Medicos libros possedit.) in communi Stargardiensi excidio flammis conflagrarunt. Horum librorum (quorum Catalogus adhuc penes me est) jacturam cotidiè ferè adhuc doleo. Sed *irreparabilium felix oblivio rerum.*

Chiromantiam parvi æstimabat. Nam lineis & frontis & maximè manuum nihil incertius & mutabilius, quasdam enim obliterari, deleri, prolongari, decurtari, item profundiores, interdum altiores vel eminentiores; multas quoque novas figuras (ut cruces, circulos, stellulas, puncta) in manibus existere longa experientia didicerat.

Vanitatem quoque hujus studij exemplo Medico-Astrologi aulam Wolgastensem olim sectantis (qui inepta Chiromantiæ tractatione omnem suam autoritatem amiserat, adeò ut tandem ob multas vexationes aulâ excedere coactus fuerit) ostendebat. At hoc mihi in literis affirmavit, se ex directionibus exquisitarum Genituarum sæpè tempus obitus Illustrium personarum præcisè fuisse assecutum, & in Calendarijs suis annuis (quæ jam per 52. annos evulgavit) expressisse, id quod etiam in Illustrissimis Pomeraniæ Principibus factum fuisse nonnulli Veteres Aulici adhuc meminerunt: In Joh. Friderico, Philippo Julio & Ulrico, augustæ memoriæ Ducibus Pomer. &c.

De rebus Medicis sæpe quoque mecum contulit, & præ reliquis Medicinæ Doctoribus, *Montani*, *Mercurialis & Fernelij praxis atque consilia ei perplacebant, eò quod formulis medicamentorum uterentur exquisitissimis & brevibus, non amplâ, aut longâ ingredientium serie* (sunt verba ipsius ex quadam ad me Epistola excerpta) *& farragine conflatis, sicut multi solent, ac sæpè quidem per ostentationem, ut crumenis pharmacopolarum consulant; non attendentes tot simplicibus & compositis remediis indifferenter mistis naturam corporis in errorem agi, ut ignoret, quid manibus, quid natibus attrahendum sit.* Deinde ideò quoque hosce Autores præferebat, *quod Physiologicis & Pathologicis aphorismis quasi manu & juniores & seniores Medicos ad fundamentum practicum methodumq; legitimè medendi deducant.* Sciscitanti mihi aliquando ex eo judicium suum de Virtute celebratæ *Panaceæ Anvvaldinæ*; recitabat per literas unam atque alteram observationem in sua praxi occurrentem, quæ quia rara est, ideoque & hîc apponam. *D. Rungius*, inquiens, *elegantissimus quondam Medicus Stetinensis, jussu Nobilissimi Francisci à Borcken jam demortui, ad quem curandum millies vocatus fui, proprium tabellarium ad Sylvaticum Medicum* (ita Anvvaldum vocabat) *ablegaverat, & ab eo viginti doses numeratis viginti aureis Rhenanis impetraverat. Vnam dosin præfato Nobilissimo Viro in mea præsentia porrexit, à qua tot repentè angores ei moti sunt, ut de vita ejus uterq; desperaret: Et statim exhibitis cordialibus remediis vix symptomatum vehementiam angoresq; eos sedare potuimus. Voluit Dn. Ægrotus etiam experiri operationem reliquarum dosium in aliis corporibus, unde mihi tres dedit doses, qui duas exhibui uni atq; alteri quadrato rustico quartanâ laboranti. Vterq; quidem ope hujus pulveris à quartana liberatus est: At ambo tantos morsus in regione cordis persenserunt, atq; adeò ἄνω καὶ κάτω dejecerunt, ut vix animam retinuerint. Igitur basin hujus Panaceæ ex argento vivo aut Cinnabari inturpetum minerale aquis fortibus redactu constare arbitror, & ab eo tempore usum hujus Panaceæ repudiavi.* Hactenus audivisti verba D. HERLICII. Contra commendabat mihi *Aurum potabile Marsilij Ficini*, Medici Florentini, cujus descriptionem habet in grandi suo volumine fol. 518. & in lib. 2. de Studiosorum vita producenda & refocillanda cap. 10 quod & à *Luca Gaurico* Astrologo Tomo Tertio folio 1782. allegatur: Hoc enim se feliciter usum fuisse affirmabat.

Cæterùm

Cæterùm pietatis erat ſtudioſiſſimus, & precationibus, jejuniis, eleemoſynis, & conſimilibus operibus è fide & caritate profectis ſe bonum Chriſtianum probabat. Et de ſua confeſſione 1626. ita ad me perſcribebat: *Nihil mihi & cum Pontificiis & Calvinianis:* A LUTHERO *ſtabo confeſſione meâ uſque ad mortem.* Delectabatur etiam majuſculis literis & voce clarâ, quia ſe olim à Præceptoribus ſuis (qui Divi Lutheri fuiſſent auditores) in Schola triviali audiviſſe narrabat, huic Theologorum Heroi crebrò in ore fuiſſe hoc dictum: *Viro docto convenit habere craſſam vocem & craſſam manum.* Lentè & attentè ſolebat res ſuas peragere: dicebat enim canem ob nimiam in pariendo feſtinationem cæcos ejicere catulos. Pompoſos titulos e g. nomen *Excellentiæ & Celeberrimi Mathematici* planè averſabatur, ſéque ijs magis *onerari* quàm *ornari* ajebat: Et ſæpe dolebat, quod Aſtrologiæ abuſus nomen *Mathematici* non tam celebre, quàm infame *in Cod. juris textu de collatione veneni & gladij 1. Artem Geometriæ &c. & in Iure Canonico cauſa 26. decret. ſoc. c.6.* audiat, quando Genethliaci, Aſtrologi & Planetarij olim Mathematici habiti ſunt, quæ artes tantum veræ ac intemeratæ Matheſeos Scoriæ ac quiſquiliæ ſunt. *Nagelij* quoque *Aſtrologiam-Apocalypticam* rejiciebat, hominemque impudentem & profligatæ audaciæ dicebat.

In Conſultationibus medicis (ſicut in trienniali mea qualicunque praxi Stargardienſi expertus ſum) ſeſe ut Medicum eruditiſſimum, ſcientiſſimum & prudentiſſimum probabat, & charitate Chriſtianâ præditum; non avaritiæ, odio, ambitioni, invidiæ aut alijs vitijs deditum, ſed unicè ſalutem decumbentium ſibi propoſitam habentem.

Multis uſus eſt dulciſſimis Amicis Theologis, Juris-Conſultis, Medicis, Philoſophis & Aſtronomis in Academia Gryphisvvaldenſi, Roſtochienſi, Civitate Lubecenſi, Stetinenſi, Anclamenſi & alijs. Quum enim complures Viri Doctiſſimi diligentiam ejus ex publicis Scriptis agnoviſſent, certatim ad eum literas dederunt, cujus judicio multum tribuebant. Commercium literarium nominatim cum Mathematicis eximijs, M. *Davide Origano*; p. mem. (cum quo Stetini Anno 1620. in ædibus paternis me præſente familiariter congrediebatur) Mathemat. Francofurtenſi, M. *Petro Crügero*, Mathemat. Dantiſcano, Amico ejus ſummo, M. *Adriano Metio*, Mathematico Franequerenſi, D. *Antonio Helvico*, M. *Burmeiſtero*,

præclaris Astronomis, aliisque quorum Catalogum hic recensere nimis prolixum foret, diligenter frequentabat. Quin & plures Illustrissimarum Personarum ei per literas suum favorem & gratiam singularem sæpiuscule deferebant, & operam ejus consiliumque in rebus Astronomicis & Astrologicis requirebant, sicut Tomum Unum talium Epistolarum foris dare constituerat, si magnum illud opus Calendariographicum, cujus primus Tomus jam munditer descriptus erat, in publicum emanasset. Sed temporum injuria laudabile & utilissimum illud institutum remorabatur, & tandem accedente vi ignis irritum reddebat.

In ingravescente sua ætate nullum virium ingenij & corporis sensit detrimentum, nisi quod oculi fierent hebetiores; judicium autem eò erat acrius. *In potu temperantissimè vixit, & rarò præfato honore ac amore sui Amici poculum* φιλοτήσιον (ita cum Theognide loquebatur) *bibit*: Hinc & Symboli loco usurpare solebat: *Medicè vivere, est modicè bibere*. At in cibis paulò indulgentiùs palato servivit, ut invenio in literis, Anno 1627. ad me datis. DEUS quoque eum in pestilentissima lue Stargardiensi anno 1625. quæ multos cives abstulerat, benignè conservavit: Pro quo beneficio ei ex intimis sui cordis penetralibus maximas egit gratias, nec aliquid suæ arti, sed potiùs *omnia Cœlesti Artifici tribuit, qui est dierum nostrorum longitudo, & menses gressusq; nostros numerat, tanquam perfectissimus Arithmeticus*. Sic iterum verba ejus in quadam Epistola sonant.

Non nunquam etiam de iniquis nostris temporibus, in quæ reservati sumus, conqueri solebat. *Nam tot bellorum*, dicebat, *tumultus in Germania nostra facit, ut doctrina & Artificum opera lentè pereant, & in ipso quoq; Astronomico studio intercidant. Ad quos jam pertinet cura conservandi & illustrandi studia, hi ad bellum gerendum avocantur, ita ut in illa utilem operam ponere nequeant: Multa etiam ingenia tædium cogitandi & indefessum studium, quod in Astronomia requiritur, deterret. Quid de Nobilibus nostris dicam, qui non modò perire literas patiuntur, sed & votis exoptant? At hujus rei pulcerrima contemtus atq; odium brevi nos in profundum ignorantiæ demerget: Interim manent tempora*, pergebat, *fertilia curiosorum, audacium, polypragmonum. ô secula! ô mores!* Et quia sciebat tempus vitæ nostræ breve esse & incertum, ideoque cavit sibi bonus noster Senior, ne concessis vitæ hujus bonis abuteretur, cum sua pernicie, quæ vix umbra sunt verorum

bonorum, quæque facilè evanescunt, & possessorem suum deserunt. *Animus enim expeditus leviq; & contentus medico emicat & veluti vinculis liberatus in originem redit, atq; hoc habet argumentum divinitatis suæ, quod illum divina delectent*, ut ait Seneca lib. 1. quæstionum naturalium. Proinde una omnium spes HERLICIO fuit Spes vitæ æternæ, quam mente concepit & nunquam deposuit. Hinc & jacturam omnium suorum bonorum, quibus per publicum Stargardiæ incendium die 7. Octobris, fer. 4. anno 1635. brevi exutus fuit, eò facilius pertulit, & ab eo tempore cum majori desiderio ad vera & æterna bona, quæ in cœlis fidelibus parata sunt, aspiravit. Nam hæc ætas provecta & vita ei habebatur via ad æternam patriam, in qua viator HERLICIUS opibus magis se onerari, quàm levari sentiebat. Semper autem antehac in sua genesi Saturnum, ceu vitæ abscissorem, metuebat. Nam quum Luna Domina Horoscopi ad eum dirigeretur, se graviter decubuisse asserebat. Hinc me jubebat observare directionem Saturni ad oppositos radios Solis & Jovis, & ad ipsum gradum vitæ ascendentem. In annum igitur 1628. & mensem Octobris incidebat directio Saturni ad oppositionem Solis, ubi Stargardia peregrinis hostibus erat occupata, quorum favorem & promotionem initio quidem experiebatur, quia Soli Jupiter succedebat: Sed abeunte hac directione, Saturnoque Horoscopo appropinquante varijs casibus fuit jactatus, & Anno 1633. Stargardiam ad tempus deserere, menseque Octobri ad nos Stetinum versus cum alijs ob metum irruentium hostium fugere coactus est. Ab eo tempore virium defectum & levem quandam Paralysin sensit. Quemadmodum igitur viatores, qui varias gravesque itineris molestias sunt perpessi, se quieti sine strepitu tradunt; ita & optimus noster Senior, postquam tot peregrinationum & laborum molestijs fatigatus, curis confectus & Senio defessus erat, in cellam suam (ut Scriptura loquitur) sumta priùs Sacrosancta cœna Dominica εἰς ἀναστάσεως σου σύμβολον, monente eum Canone Concilij Niceni, se abscondit, & vitam hanc die 18. Cal. Sept. fer. 2. an. 1636. mane circiter quintam sine omni querela exuit & reliquit. Complevit annos ætatis octo & septuaginta, menses 7. dies 19. & Saturni directione ad ipsum Horoscopi gradum pervenit. Et tantùm de vita Beati Nostri HERLICII. *Funebris* eidem *Concio* habita fuit ex 2. Tim. 4, 7. 8. à M. *Friderico Crûgero*, Pastore Stargardiensi.

EPICEDIA.

MOrtuus HERLICIUS! proh aspera fata perennem
Vitam pro merito vita manere nequit?
Mirum! qui sanô medicamine sæpe moratus
Mortem, nunc mæstâ morte peremptus obit?
Syderis indicio rerum prædicere fata
Doctus, jam fatis succubuit propriis.
Ambiguum lucro num damno hæc fata putentur,
Iudico mæsta aliis; commoda in HERLICIUM.
Post Patriæ cineres durum superesse, benignis
Damnatum fatis corpus it in cineres.
Artis habet precium scrutarier astra peritus
Perpetuam vitam nunc super astra colens.
Hic animæ domus est; post ultima fata sub astris
Cum seclo & cyclo fama perennis erit.

DAVID MEVIUS J.U.D. & in Acad.
Gryphisvv. Prof. Ord.

HEu jacet Hippocrates, Polyhistor, Virgiliusq;
HERLICIUS, vetus & qui Ptolomæus erat.
Vranies, Sophies, Hygieæ, Palladis Artis
Atlas, Lux, Præses, gloria magna jacet.
Ingenij dotes, Prognostica, Carmina, libros
Italus & Gallus, Sarmata, Teuto tenent.
Hunc quivis meritò celebrat, commendat, honestat
Nomine, Carminibus, elogijsq; bonis.
Verùm ego quæ nequeo jam scribere, posthuma fama
Dicet ad Eoos, dicet ad Hesperios.

LAURENTIUS EICHSTADIUS, D.

EPITAPHIUM.

TV, qui vatidicâ prœcedis mente, parumper
Siste gradum, & quid sit vaticinare mihi.
Inclytus VRANOMETRA, peritusq; arte MACAON,
HISTORICUS, VATES, PHILOSOPHUSQ; bonus.
THEOLOGUS pius, & RHETOR facundus opaco
In tumulo hoc (dolor heu!) post sua fata jacent.
Septem hac claudit humus, verùm unâ mente, quis ergò
Septemplex ille est? NOSTER is HERLICIUS.

ELISA SCHACHTIUS.

SCRI-

SCRIPTA.

De Curationibus gravidarum puerperarum & infantium: *Ancklam* 1584. in 8. & emendat. 1602. in 4. Germanicè *Stetin*. 1618. in 8.

Discursus historico-Physicus, de Iride Lunari; *ibid*. 1609.

Tractatus Geographicus de distantijs locorum Arithmeticè supplendis, per calculum in exemplis 1071. propositus: *Gryphisvvaldiæ* 1592.

Oratio in funere Barnini XI Ducis Pomeraniæ.

Operis mirabilium Tomus primus: *Norimb*. 1614. in 4.

De extrahenda radice tractatus:

Exercitationum Philosophicarum liber I. de lacrymis, risu, saliva, pudore & sternutatione: in 4.

De Academiis totius mundi:

Carminum variorum volumen primum in libros IX. distinctum: *Stetini* 1606. in 8.

De Raptu Pauli in tertium cœlum, ex sententia variorum Philosophorum & Theologorum: in 4.

Libri septem Poëmatum; liber & regulæ de decoro poëtico: item commentarius in Horatium de arte Poëtica:

Orationes vel Declamationes in Acad. Gryphisvvaldensi scriptæ & recitatæ: *Gryphisvv*. in 8.

Bedencken von der Pest. Ancklam 1582. 1584. Franckfurt 1621. in 4.

Pestilentz-Ordnung. Stargard 1599. in 4.

Historische Stern-Glocke/ oder Tractatus Astronomistoricus, von der grossen Conjunction Saturni und Jovis im Schützen: 1603. in 4.

Erklärung von dem 13. Mondschein/ und deß Einkömmlings Ursprung.

De Maculis Lunæ, Warumb der Mond solche maculas oder Flecken in sich habe?

Speculatio Metaphysica de Dysenteria, von der rothen Ruhr und blutigen Bauchfluß.

Erklärung von den Sonnenfinsternissen / wie man sie ohne Verletzung der Augen observiren und ansehen könne.

Historische Erklärung/ auß der Stern-Kunst genommen/ von Veränderung der Regimenter in diesem 1600. Jahr.

Astronomische Tabel, von Auff- und Nidergang der Sonnen/ Tag und Nacht Länge/ durchs gantze Jahr/ auff die Statt Stargard. Astronomische und Historische Erklärung deß neuen Sterns oder Cometen / im Septemb. October und Novemb. deß 1604. Jahrs.

Vier Tomi Historici & Prognostici, von deß Türckischen Reichs Untergang und Verstörung. Stettin 1596. Wittenb. 1597. in 4.

Miles Anti-Turcicus, wie ein redlicher Kriegsmann wider den Türcken soll geartet und gerüstet seyn/ mit etlichen 100. Historien erkläret.

Discursus Physicus & Historicus de pluviis cruentis & prodigiosis variorum generum, vom Blut-Regen/ der sich in Pommern zugetragen.

De Fulmine & aliis Impressionibus, prodigiis & miraculis ignitis. Vom Blitz/ Donner und allerley Feuerzeichen und Wunderwercken.

Disticha & Tetrasticha Evangeliorum Latino-germanica.

Gebet-Buch wider die Feinde und Verfolger eines Christen/ auß den Psalmen Davids/ auff die 7. Tage in der Wochen zusammen getragen.

Prodromus gründlicher Widerlegung oder Refutation deß Neuen Päbstischen Calenders/ wider Michael Duntz. Alt-Stettin 1605. in 4.

Discurs vom Cometen An. 1618. gesehen: ib. 1619. in 4.

Hermetischer Rosen-Krantz außerlesener Chymischer Tractätlein: ibid. in 8.

ORATIO PANEGYRICA,

Memoriæ

VIRI INCOMPARABILIS,

DANIELIS SENNERTI, MEDICI,

Dicata ac dicta d. XXV. Julij A. cIↄ Iↄc XXXIIX.

In Academia VVittebergensi,

ab

AUGUSTO BUCHNERO.

VEtus religio est, natales non modò virorum ingentium colere; sed obitus quoque venerabiliter recordari. Ut

Ut nunquam non meditanda ad imitationem exempla egregia sunt: sic oportunè cumprimis repetimus animo, cum aut concessa terris fuerint, aut ijsdem erepta. Ibi testamur lætitiam nostram de partæ felicitatis copiâ; hîc desiderium doloremque ex clade acceptâ declaramus. Utrobique pij in illos sumus, quorum & vita commodo, & singulari exemplo mors fuit. Apud Virgilium, qui solus inter Poëtas nihil ineptè molitus est, Æneas, Anchisæ soboles, cùm redijsset in orbem annus, ex quo divinum parentem condiderat terrâ, festos honores indicit socijs, epulas apparat, victimas cædit; functusque religionibus & ceremonia Deorum, pompas instituit ac ludos: ut, ne cui tædio esset tristis solennitas, spectaculorum illecebris teneret. Ego verò cum DANIELIS SENNERTI manibus anniversarium solenne instituturus in præsenti sum, nec defatigabo præconem indicendis muneribus; nec vastitatem macello aut pecuarijs inferam, ut vel accumulem mensas dapibus, aut aras carnibus exstruam; & satis habebo, si cujus fortunam non licet assequi, æmuler tamen pietatem. Quâ quidem laude si non destituar planè, splendore ac magnificentia facilè carebo. Itaque cùm aliud haud possim, vel nudæ officium vocis tantum conferam. Ne cum SENNERTUS ipse audiri in præsente amplius ac cerni haud possit; pariter quoque & ejus memoria conticescat. Quam æternam ac immortalem præstare, ut relinquendum felicioribus ingenijs est; sic provocare illorum industriam, nec fraudi nobis, & operæ pretium erit. Neque enim silendum sibi sentient amplius, qui intellexerint, vix quicquam dignum Clarissimi Viri meritis nos protulisse. Quo magis in ipso aditu statim petenda à Vobis, AUDITORES, venia est: ne cum ingenio pariter, nos favor etiam vester relinquat. Qui magnos oratores ut facilè ultro ambit ac sequitur; ita minutis & proletarijs nunquam contingit, nisi materia ipsos commendet. Quæ maximè addit animos, verbaque facturi erigit spem: ut quam attentionem sibi dicentis conatus promittere vix potest, ejus celebritas ac virtus, de quo dicendum, mereatur. Qui vina commendare volunt, aut Rheni flumen, aut illa felicis temulentiæ juga, Gaurum, Falernum, Massicum, canunt. Alijs quoque mercibus ut pretium institores concilient, terrarum & gentium, unde advectæ, vocabula, non sine ambitione quadam inculcant. Magnos viros ut facit animus, ita necesse adeò

adeò non eſt, commemorare in illis, ubi, atque ex quibus nati. Sicut excellens atque egregia mens cœleſte donum eſt, atque à DEO cumprimis venit, ita contingere ubique poteſt. Non illam aut ſoli confert nobilitas; aut vilitas loci contrà excludit. Si patriæ ac incunabilis deberetur, non apud ſocordiſſimos Scythas Anacharſis natus eſſet ſapiens: nec apud Athenienſes catos, Meletides ſtultus. In rure, & inter raſtra ipſa adeò, non laquearia aurea tantum, ac aulæa purpurea, adolevere magnæ animæ; & qui ſcripſerunt leges populis, qui imperarunt latè ac dominati ſunt; de caſis etiam & gurguſtiolis prodierunt. Non reprehenderim tamen Simonidem temerè, qui inter cæteras felicitatis humanæ partes illuſtrem patriam etiam habuit. Ac gratulandum adeò Noſtro arbitror, quod in Elyſiis potius, nobiliſſimâ gente, quàm ad Boryſthenem Schythicum, aut inter deſerta Nomadum, hauſit lucem: clariſſimamque urbium Uratislaviam incunabula habuit pariter, & primam incudem morum, ac officinam. Manat quidem à DEO, tanquam ex ſole demiſſus radius, cœleſtis animi vis, quæ nos virtutis & maximarum artium capaces facit: ſed ut emicet illa, & adoleſcat quaſi, roburque ac vires accipiat, fomentis externis etiam indiget: nec excitanda ſolùm exemplis egregijs eſt, ſed moderanda etiam diſciplinis præclaris. Quarum rerum ut non ubique copia ſuppetit, ita illuſtribus civitatibus vix unquam deeſt. Nam neque eſſe tales, niſi per viros excellentes queunt: & hos, cum ſupra alios dignitas famaque poneret, virtus & ſapientia evexerat antè. Refert idcircò non nihil planè, ubi quis natus olim ſit; inter quos mores & diſciplinas increverit prima ætas & adoleverit. Quæ ut tenerrima eſt, & ceræ inſtar mollis ac ſequax, ita in quæ exempla incidit primùm, eorum formam accipit & tenet. Nunquam non Uratislavia Viris magnis, & omni laude excellentibus, aut incunabula præbuit, aut domum. Hîc DUDITHII, hîc MONAVII, CRATONES, BUCRETII, SCHOLTZII, & plura alia illuſtria nomina, aut patriam ſibi invenere, aut larem. Invitante quodam elegantiæ Genio, qui ſe ubique per urbem inſinuat, & luculentis indicijs paſſim prodit. Hîc ergo cùm lucem ac ſpiritum hauſiſſet noſter, ubi nihil propemodum, niſi eruditum ac cultum, & quovis animo liberali maximè dignum, videret; quid mirum, ſi literarum & honeſtiſſimarum artium amorem vel maturè induit animo, vel indole ipsâ ſtatim oſtendit?

dit?

dit: Patrem NICOLAUM habuit, non generosum illum quidem, sed virum bonum tamen. Quod unum nomen plus veræ ac solidæ laudis habet, quàm si in titulis ejus plurimas gentes recenseam, vel victas ac domitas, vel regnatas. Quod prærogativæ, ut vis & scelus invadit haud rarò; sic illud, nisi virtus & probitas mereri non potest. Quæ quia præclusa nemini, & omnibus patet; nec in SENNERTI patre Calcearium fastidivit amplecti. Atque ex eo duxisse genus, non magis fraudi esse nostro potest; quam Socrati fuit, quod pater ei marmorarius; aut & Euripidi, quod olitor contigisset. Nihilo secius enim uterque ad summam gloriam pervenit: & ille mortalium omnium sapientissimus, hic Poëtarum æstimatus. Prætermittenda nec mater est, CATHARINA HELMANIA; ac propter dotes egregias, vel singulari laude commemoranda. Nam quod concepit ac edidit tàm nobile pignus, tum naturæ, tum sortis, tum utriusque est: quod aluit, fovit, educavit; ac ita quidem, ne quid decederet deposito tam grandi; eumque se exhiberet SENNERTUS, quem olim natura formaverat, cùm summum Medicinæ vatem in ipso moliretur, prudentiæ fuit ac pietatis. Vix adolescentiæ spatia erat ingressus, vix ruditatem ætatis primis absterserat disciplinis, cùm necessitatis ultimæ lex patrem ipsi ademit. Quam ob rem non tam concussa hoc fulmine nutare videbatur adolescentium studiorum spes, quàm penitus fermè jacere prostrata. Erexit tamen illicò mater optima; & quod erexerat magno animo, prudenti firmavit. Parum existimans, genuisse manum ingenium, nisi educeret quoque: & quale conceperat, repræsentaret. Non illam sinistra quorundam adversus literas remorabatur interpretatio: non sumtuum ratio deterrebat: thesauri loco habebat filium: & eum ut tueretur, cætera facilè contemnebat. Quare nec detrectavit peregrè alere, quæ sustentarat vota hactenus domi: & ut in suum fastigium excitaretur præclara moles dedit operam; cujus fundamenta videbat tam egregiè jacta. Ex prodigalitatis pulcherrimæ genere & lucraturâ sibi pietatis gloriam, & ingens publico emolumentum. Quò omnia nostra referenda. Viginti annos confecerat, cùm Academicis studijs initiandus Leucori nostræ civem dedit: instructus commeatu uberrimo eruditi & cupidi perquam discendi animi, & bonæ mentis: cui rectores ac duces dederat, hinc temperantiam, inde pudorem. Neque enim nisi

nisi horum auspicijs assuetus animus egregij aliquid aut unquam concipere, aut gerere potest. Quare non ille Juvenum more, qui studiorum libertatem in lasciviam vertunt, referre segniter otium ad voluptates ac temulentias; sed hoc vacare magis disciplinis egregijs, quò aliarum curarum ipse liberior esset. Impetratam Philosophiæ laureâ Medicinæ studio se dedit. Non tàm suapte sponte; quam excitatus illorum vocibus, qui paulò benignius de ejus ingenio, quam ipse per modestiam poterat, sentiebant. Quæ ut egregias aliorum dotes æstimat liberaliter; ita vix unquam satis agnoscit suas; & dum prolixè alijs omnia tribuit, sibi plerumque maxima demit. Evenit facilè tamen quod DEO erat cordi: & quicquid de nostro destinaverat Numen, benignè provexit. Jam deformatus, jam lineis omnibus expressus descriptusque erat ille SENNERTUS, qui ingenij & admiratione doctrinarum, quibus instructus, non modò Witebergam nostram, aut Saxoniam; sed universam Germaniam, & omnem adeò conversurus in se Europæ orbem esset. Id tantum restabat, ut partes quædam tollerentur immisso lumine altiùs, aut exaturantiùs inducto colore luculentiùs paullò ostenderentur. Ne tanquam in Apellæâ aliquâ tabulâ deesset quippiam, tum consummandæ artificij gloriæ, tùm decori ac gratiæ conciliandæ. Hoc consilio Lipsiam, Jenam, Francofurtum ad Viadrum adit; congressusque cum prudentissimis ejus artis tandem Berolinum concedit. Urbem amplam & copiosam; nec tantum florentem civibus, sed alijs quoque laudibus præcipuè verò Serenissimorum Marchionum, penes quos Septemviratus Imperij dignitas est, comitatu illustrem. Hîc tanquam in splendidissimo aliquo theatro, exhibere se noster Roscius, artisque pericula facere, & exercendo adeò experimenta capere volebat, quantum discendo hactenus profecisset. Unum deerat, testimonium publicum, seu gradus, ut vocant: qui instar patroni hunc Candidatum deduceret in campum; aut quasi titulus ac index nobilissimam mercem commendaret. Quà in parte, ut sibi non modò, sed alijs quoque, quibus nuda virtus suspecta propemodum, ne deesset, Consilium petendæ dignitatis, & Basileam proficiscendi, capit. Sed cùm in adornando itinere esset, aliud ab amicis, præcipuè verò JOHANNE GEORGIO MAGNO Berolinens. Medico, quem intimum semper habuit, persuadetur. Et jã occulto ductu fati vis, quæ omni consilio valen-

valentior eſt, Wittebergam, ut novum decus ac ornamentum adderet, ipſum trahebat, oblata compendioſiore viâ, id, quod ſpectabat, conſequendi. Huc cùm veniſſet profectus, ut ſedulam formatricem ſtudiorum habuerat antè, ſic diſpenſatricem honorum benigniſſimam tunc eſt expertus. Fautricem verò usque adeò, ut poſt hoſpitium, quod comiter hactenus præbuerat, jam domum ipſam & certum larem prolixa humanitate offerret. Inſitum natura mortalibus, amare patriam: & quæ produxit nos tellus, miris illecebris aſſiduè trahit. Quid erat Ithaca aliud, quàm incultus merus mons ſaxumque aſperum; & ei Ulyſſes tamen beatos Alcinoi hortos poſthabet; nec tam tenere ejus animum Nympharum ſeceſſus molliſſimi, & illi ipſi divini poſſunt amplexus, ut non de patriæ tectis exilientem malit videre fumum, quàm vel delicatiſſimis delicijs, & ipſa immortalitate adeò ibi frui? Noſter, ut ſemper hactenus reſpexerat domum; ita tum patriam maximè cogitabat. Ratus, non vitam ipſam & ſpiritum tantùm; ſed eorundem fructum quoque atque uſuram ei deberi. Piè ſanè ac religiosè: niſi quod conſiliorum electio penes nos eſt; eventus omnis penes DEUM. Qui univerſo non modo providet, ſed ſingula membra etiam curat: nec magis rerum ac mundi ordinem temperat, quàm fata fortunasque hominum diſponit. Ceperat commodum ſub illud tempus vacare inter Medicos locus: in hunc ut digna virtus ſuccederet, non jam ſuffragijs tacitis legebatur SENNERTUS; ſed clarè atque palàm depoſcebatur. Qui pro ſe tamen ut vellet audere, quibus machinis erat expugnandus? Usque adeò premebat modeſtiæ ſuæ legem, & quicquam niti, non eruditionis fiduciam; ſed ambitionem interpretabatur. Suſcepit tamen eas partes, & deſignante Academiâ, & ipſo Principe Illuſtriſſimo, FRIDERICO WILHELMO, qui tutelari jure tum ſummam rerum adminiſtrabat, jubente; cui accuratè, atque ex meritis commendatus erat. Neſcio equidem, incertusque ſum, ecquid hòc loci potiſſimum mirer. An, quod vix ſuſtineret petere Noſter, ne morum proderet diſciplinam; ſingulari verecundiæ laude; an, quod vel offerendum cenſuerint Academiæ Proceres, quod tanta virtus merebatur, quæ ſumma ſapientia fuit? Nam reprehendendi vanitatem ſeculi noſtri dicam, an ſtoliditatem potius, quanta hîc ſeſe materia daret, cùm quò quis impudentior fermè in petendo atque audacior fuerit, hôc & in

in impetrando felicior esse consuevit? Multi, priusquam adipiscuntur honores, egregij habentur & digni maximis, cùm fallant postea, cum sunt adepti. Sive quod magnæ humanarum mentium latebræ sint, & callidissimis etiam imponi queat: sive quod in eundem haud semper cadat, & scire, & facere præclara. Nonnulli sic quoque comparant se, ut nihil nitendum ultrò putent, cùm semel in manibus terræ fuerint: munusque ac dignitatem, non tàm virtutis stimulum habeant, quàm præmium potiùs exhausti laboris, & portum quasi, ubi quiescant. Noster cum semel se addidisset in ea spacia, quæ designat ores legitimi aperuerant, eum se gessit, sic se exhibuit supra triginta ipsos annos (nam altero hujus seculi cooptatus in Medicorum Ordinem est) ut quanta ingredientis fuisset modestia, tanta & decurrentis vis atque strenuitas spectaretur. Ac nemo esset adeò, qui non SENNERTUM omnes & boni Medici, & Professoris numeros ita implere existimaret, ut anteferret ei neminem, paucissimos verò in isto genere poneret pares. Nam profitendo non tantum ac disserendo de cathedrâ; sed lucubrando etiam domi, condendoque monumenta æterna, & promovebat Medicinam quotidiè, & exornabat. Testes pulcherrimi, & omnis majores exceptione, tot missi ab eo in lucem libri. Quibus & suum præclarè erudijt seculum, & post venturas mirificè instruxit ætates. Quibus mansurâ non minùs famâ intererit, quàm suæ non defuit illustrandæ. Nempe sic comparare se decet viros doctos, quemadmodum boni Patresfamilias solent. Qui ita in fundis suis versantur, sic agros colunt & hortos, ut familiaribus inde non tantum prospiciant; verum ad alios quoque industriæ suæ porrigant fructus: atque vel posteris etiam provideant. Qualis Cæcilianus ille in fabulâ

Serit arbores, quæ alteri seculo prosint.

Eruditos quoque quàm procul esse ab invidiâ; tam dare operam par est, ut quicquid bonorum assiduo studio atque labore partum habent, de suis thesauris liberaliter promant; nec cum præsenti modò ætate vivâ voce; sed insequentibus etiam seculis perennitate literarum communicent. Quam sibi laudem adeò propriam fecit Noster; ut vix eorum aliquem, qui longè lateque nostrorum corporum curam agunt, aut post deinceps futurum autumem, qui non SENNERTO multum, vel jamnunc debeat, vel debiturus in posterum sit: eoque peritior habeatur Medicus, quo studiosior

diosior olim in versandis ac evolvendis ejus fuerit scriptis. Quorum cùm haud pauca edidit hactenus, tum omnia tantò majore applausu ac admiratione excepta publicè sunt, quò & absolutiora ipsa essent, & plus utilitatis promitterent. Quare hunc exantlati laboris fructum tulit, ut quod ab obitu demum alij decus vix sibi audent sperare, id vivus abstulerit; & nihilo seciùs nunc quoque à posteris exspectet. Qui vehent semper iisdem laudibus, quibus interfuit ipse olim. Nisi quod quæ defunctos gloria sequitur, augustior fermè magisque sincere esse soleat; dulcior ac delectabilior, quæ vivos manet. Interim tamen non eadem omnes fama amplectitur: nec pari gloriâ intelligentia scriptorum ac eruditio, & ipsa solertia operum celebratur. Illam & cogitationum subtilitas, & ingens optimarum rerum, quibus scientia constat, modus tuetur facilè, & admirabilem etiam facit: hæc, nisi acceperit explicandi vis atque facilitas, decoraque commendet oratio, ut intra faman non sit, at intra gloriam erit tamen? & quò ad gratiam, hoc quoque ad laudem habebit minus. Quicquid SENNERTUS monumentis victuris posteritati tradidit, ut omnes consummatæ doctrinæ numeros implet largiter; sic nulla alia laude caret, qua magni auctores legentium studia mereri solent. Nam neque docendi via ac ordine planius quicquam aut explicatius est; & dictio ipsa nec tortuosa atque difficilis, nec barbara etiam aut planè inculta. Quæ si fortasse in Rhetorum thronis haud tollat clamores, ac plausus, tamen in Philosophorum scholis maximè probatur. Quam apertam, perspicuam, candidam, plenam pudoris atque modestiæ; nec in elegantem & hispidam tamen, sed instar matronæ, quantum necesse ad honestatem, decenter ornatam, si esse contingit, vel absolutæ eloquentiæ laudem habet. Sed explicandi docendique virtutes noster ex Philosophiâ, cujus magnum in eo studium semper fuit, hauserat: nec ineptam & facilem dicendi ac enarrandi copiam literarum humanitati debuit, & mansuetioribus istis Musis. Quas sicut amare puer ceperat, sic nunquam fastidivit senex, & usque dilexit. Quâ in re duo consecutus est: ut vigiliæ ejus ac lucubrationes non doctis modò satisfacerent, sed elegantioribus quoque ne tædio essent. Et demereri utrosque, perfectæ laudis statuebat. Quare & fama gloriaque ejus hôc evagata latius, omnemque complexa est eruditum orbem, quò funda-

mentis solidioribus opera pluribusque subsidijs innitebantur. Ac factum adeò, ut non Germania tantum mater, quacunque patet, SENNERTI nomen: sed tradux etiam atque vicina Belgarum natio, &, alius orbis vetustis seculis, Oceano undique circumfusa Britannia canat. De humanissimâ autem Gallorum gente, quid dicam? Quæ amat colitque haud tantum, sed gnava in recudendis Nostri scriptis tueri etiam studet? Quid de Italiâ, magistrâ elegantiarum veteri, & omnis propemodum humanæ sapientiæ lare? Quæ adhuc memor magnitudinis pristinæ, & quiddam altius spirans, ut restauratarum sibi non modò artium ac disciplinarum decus: verum ingenij atque acuminis etiam laudem, avida gloriæ, vindicet: SENNERTUM tamen maximè admiratur, & ejus nomini nunquam non libentissimè assurgit. Nec nunc agendum nobis judiciorum, opinor, more, testibusque ac tabulis dictorum fulcienda est fides. In laude versamur, quam æquus quisque ac bonus ultrò, & sine juratore admittere consuevit, non verò in lite & controversiâ. Cùm quia negat alius, & alius ait, qui viderint, audiverint, deprehenderint, produci oportet, quoties rerum veritas solius ingenij industria investigari haud potest. Aliàs infinita hujusmodi se darent ad manum operta scriniorum rimanti, & si quid literarum conditum ibi, excutienti. Quæ omnia si vellem proferre accedere, non horæ unius, sed verò diei integri aqua postulanda esset. Id unum commemorare exempli gratia interest, Illustriss. Dominum NICOLAUM SAPIAM, Codeni Comitem, & Magni Ducatus Lituanici Vexilliferum Supremum, Patavinorum Medicorum consilio, quorum magna per universum Europam semper auctoritas gloriaq; fuit; inprimis autem Clarissimi Viri, JOHANNIS PREVOTI, adductum, ex Septentrione ultimo penè, curandæ valetudinis caussa tot, millibus passuum, tot difficultatibus itinerum superatis, huc advolasse, seque commisisse SENNERTO. In quo profectò ei id penè accidit, quod T. Livio, Illustri Romanarum rerum auctori, evenisse legimus. Ad quem visendum ac venerandum ex ipsis Gadibus, quas finem rerum habuere antiqui, profectus nescio quis Romam est, eloquentiæ atque ingenij gloria, qua inclaruerat scriptor nobilis, evocatus. Ac multum quidem reverentiæ inde ac nominis crevisse Livio, persuadeor facilè, ut credam; illi tamen, qui in Italiam tantum terrarum magisque emensus

emensus venerat, quis tam longinqui itineris fructus constare potuerit, cognosse difficile est. Nam multò luculentiùs veriusque in Scriptis suis Livium videre poterat & contemplari. Quæ ipsam mentis ingenijque pulchritudinem, & hodieque durantem, exhibebant qua homo maximè præcipuèque æstimandus. Gaditano itaque felicior Polonus fuit: qui non vidit tantum atque coram admiratus SENNERTUM est, sed mactus ingenti beneficio etiam, cùm vidisset, discessit. Ut intelligeret, nil supra verum narrasse famam: & pauciora propemodum retulisse: expertus novissimè opitulatorem felicissimum; quem Medicæ eruditionis principem salutaverat antè. Subit autem mirari, cur qui in tanta admiratione extra Germaniam positus, in sola patria invenerit, cui videretur nauci; & qui vocare in dubium vellet unus suffragijs gentium probatam virtutem. Morbi genus est: imaginosum abs re Latini appellant. Quòd observari species variæ hôc ægrotantibus soleant: quas turbidus, ac sua de sede errans animus sibi exstruit ipse ac fingit. Simile quiddam & eruditi quandoque patimur: ac quæ sunt nusquam, videmur videre. Si intra modum se malum continet, nihil suavius est, nec ludos ullos præ illo velis spectare. Sed si augescit improbè, & in professam tandem insaniam erumpit, tum melius certè non tangere est. Ni Hippocratis vinculis stringendum putaveris; aut admovendum cucurbitas, quò atram bilem ægrotus deponat. Non nostra est ratio, libenter de alijs ferre censuram. Nescio tamen, utrumnè hôc intemperiarum genere correpti fuerint, qui hactenus ingeniosi in Scriptis SENNERTI esse voluerunt. Quicquid sit, seu aliorum tueri adversus ipsum, seu suam firmare opinionem, ipsius instituerunt elidere, multò ni fallor, fecissent prudentiùs, si paullò majorem habuissent modestiæ curam; nec debacchati in eum tot atrocissimis essent convicijs, qui nemini hactenus inclementer dixisset. Non diffitemur: dissentit Noster à multis sæpius: nec junioribus duntaxat, sed ipsis antiquis. At petulantia omnis atque malignitas abest: securusque de reliquis, soli intentus est veritati. Hanc unam quærit, hanc intuetur unam atque spectat: ratus, hoc literatorum nemini unquam fraudi; gloriæ potius ac laudi semper esse. Non in tyrannide vivimus: nec in Republ. nostrâ locum habet, quod Agamemnon olim Achivis dixit, REX UNICUS ESTO. Æquali omnes cen-

ſemur jure: & ut ſit ordo aliquis; eadem tamen poteſtas eſt veritatis quærendæ. Cenſet Plato: dicit ſententiam Ariſtoteles: Hippocrates atque Galenus audiuntur: non cæteris tamen ideò ſilendi incumbit neceſſitas. Et in ſuffragiis, non tam quis dixerit, quàm quid quis dixerit, æſtimandum. Latet altiſſimè demerſa veritas. Excuſſa veteribus plura ſunt: non pauciora minorum diligentiam manent. Aperit viam alius, quâ itur ad verum, alius ipſum invenit. Cum ſuus cuique interim debetur honor: nec tantum effectio nobilium operum, ſed & voluntas egregia præmium habet. Contendere & diſceptare negotium anceps, tam non illicitum eſt; quàm in Senatu ac Curiâ ſententias committere, quæ in diverſa feruntur. Sed abſtinendum ab omni verborum amarulentia, & procul habere caninam illam facundiam oportet: alienam eruditorum congreſſibus, & mulierculis relinquendam, quæ vendunt olera, aut furnos ac balnea calefaciunt. Quæ omnia adeò ſemper præſtitit Noſter, ut eruditiſſimi non modò ſcriptoris, ſed ſapientiſſimi etiam ferre laudem abundè queat. Explicate quæſo librorum volumina: obſervate, ſi lubet, diſputantis mores: num faſtus, num ſupercilium, num juvenilis ferocia ullibi notantur? Quàm nihil cum bile, nihil cum ſtomacho unquam dicitur? Quàm placida atque tranquilla omnia ſunt? ut docere, non præliari videatur. Nec ſapientis profectò eſt, erumpere in turbas, ac impotente tumultu miſcere omnia. Aliter provinciarum quies aſſeritur: aliter veritas propugnatur. Quæ modeſtiſſimum quemque maximè ſequitur: intemperantes ac turbidos, dum altercantur, ut ad alia dilapſos, fermè relinquit. Sæpè ne nominat quidem, quibuscum ipſi negotium eſt: & ſi quos nominat, vix unquam ſine prolixâ laude dimittit. Modeſtus pariter, nec malignus. Eſt, cum & Socratis artificio utitur plane: & nec affirmat quicquam, nec negat: contentus in partem utramvis verſaſſe rem, & judicandi ſuppeditaſſe materiam, dum nihil interim ipſe decernat. Quam divinam modeſtiam cùm nusquam non ſervet, & liberaliter præſtet omnibus, dignus profectò videbatur, ut non aliis, quàm ſuis moribus, cum ipſo ageretur. Nunc tota plauſtra conviciorum in ejus exonerantur caput, & quicquid exulcerata mens, ac impotentia furoris acta in præceps, dictare cuiquam atque ſubjicere virulenti poteſt, id omne in ipſum evomere, præclarum atque magnificum

gnificum habetur. Scilicet tuenda majestas veterum est: nec committendum, ut convellantur à quoquam fundamenta temerè immotæ hactenus veritatis. Esto: labi ac falli quandoque Nostrum contigerit. Homines sumus, non Dij. At flagris & scutica redigere in viam, à qua quis fortè, nec sua sponte declinasset, num come erit atq; humanum? In formosissimis corporibus etiam apparent nævuli. Cœli ipsius nunquam tam suda serenaque facies est, quin aliqua nubecula tenuis offuscet. Nec ideò tamen in aspectantium odium veniunt: & multos his ipsis rebus magis delectant. Viderint itaque SENNERTI æmuli, ne fortè in ipsos congruat, quod apud scriptorem veterem legitur: *Invenitur*, inquit, *& istud hominum genus, qui obtrectare bonos, quàm imitari malint; & quorum similitudinem desperent, eorum affectent simultatem.* Scripsit doctissimus Chæronensis librum inter plures alios, quo vincere conatur, Herodotum non satis candido atque benevolo animo historiam scripsisse. Quàm verè & rectè, nunc non disputo. Et memini isthoc negotium agitatum jam olim inter doctos. Hoc nemo negabit, has notas sapientissimum scriptorem maligni atque malevoli hominis pinxisse ibi, ut nullus Apelles aut Protogenes teterrimi vitij imaginem complecti expressiùs potuisset. Hanc itaque normam si adhibere aliquis, atque ad eam exigere eorum scripta, quibus togatum hoc bellum cum nostro hactenus agere libuit, velit; vereor equidem, ut candoris ac liberalitatis laudem tueri queant. Sed illud non agam. *Qui vitia odit, homines odit*, dicebat Thrasea. Et satius est officium pro sua virili facere, quàm secus commissa ab aliis exaggerare. Chymiæ studium primus in Academia ista excitavit Noster. Ne nobilissima per se & præstantissima, si rectè tractetur, Philosophiæ ac Medicinæ portio diutius, non sine aliorum convicio, jaceret contemta. Quam eò diligentius excoluit, quò plures abuti non ignorabat. Ne aut invidiæ, aut noxæ esset, unde tot impetrari commoda possent, si quis scienter atque perite in ea versetur. Sed commendabat maximè, probabatque commentum nobile, qua medicinas morborum; non item, qua thesauros ac opes & tantùm non regina ipsa pollicetur. Non quòd non posset efficere, quod hîc promittat; sed quòd abstruserit tanto opere, &, ut subduceret profanorum oculis penitùs tàm grande arcanum, tot mira flexuum implicaverit circà, ut satiùs sit, vel Labyrinthum in-

gredi, quàm ſemel tentare has tantas ambages: quas ſuperare atque emergere pauciſſimis datum; &, niſi Diis geniti, nulli potuere. In exercendâ Medicinâ tàm felix erat, quàm gnarus aliàs peritusque artis. Neque enim audaces magis fortuna, quod verbo veteri dicitur, quàm prudentes ac doctos ſequi ſolet. Quam inde Appius ſuis cujusque moribus fingi, pronunciavit. Cum nullum ægritudinis genus, nulla affectio ullius morbi nihil eorum, quæ intervenire ut plurimum atque accidere ſolent, ipſum fugeret, cùm omnes medendi artes ac vias haberet cognitas, non temere unquam fefellit eventus. Quem prævidere Medicus prudens; præſtare ex voto, nec feliciſſimus ſemper poteſt. Atque id adeò ſupra Medicum eſt, quàm Imperatorem ſuprâ, vincere ſemper. Interim tamen uterque functus officio, & ſuâ laude habetur dignus; ſi neque hic ignoravit morbi exitum, & imminentia cladium iſte prædixit. Neutrum enim ſua decepit ars: nec tam ſcientia ipſis defuit, quam ſucceſſus. Qui â fortunâ ac fato; ſive, ut Chriſtianè magis loquar, à DEO maximè expectandus. Quid Imperatori conſilium, quid ſua ratio Medico prodeſt, ſi immodeſtos ille milites ac parum audientes dicto habeat; & iſte ægrotum, non niſi malæ libidini ſuæ indulgentem? Jam ſine præſidiis neceſſariis nec benè ſuſcipi res, nec adminiſtrari feliciter poteſt, ſi oportunitates temporum abſint. Quæ omnia, ut extra nos ſunt, ſic neuter eorum præſtare hæc ſibi, & ut reſpondeant planè, ſolus DEUS efficere poteſt. Inſiſtam imagini: & quoniam ſemel cum Imperatore contendere Medicum cæpimus, videamus & porrò, ecquid ad demonſtrandas Noſtri virtutes, ab ejus laudibus peti commodè queat. Habet uterque quibuscum confligat: hoſtium copias concidit alter, alter morbos profligat ac delet. Ille, ut ſecuritatem periclitantibus: iſte, ſalutem jacentibus ut reddat. Multa ac magna in bellis per occaſiones ſe præbent. Quas operiri captareque, ut ejus eſt, qui moretur cautè; ſic, uti ſe dederint in ipſo invadere articulo, feſtinantis prudenter eſt. Tamen celeritate ſæpius, quæ inimica conſilio; quàm morâ peccatur. Quæ & conſtantiæ propior, & optimas quasque rationes invaleſcere facit. Quare cum duæ maximæ Imperatorum artes ſint, nunc quieſcendo rem gerere, nunc faciendo ſtrenuè urgendoque; tamen majores ſemper habiti, qui cauta & tardiora, ne provocarent caſus; quàm præcipitia ac immatura,

tura, ut tentarent fortunam, fuerunt amplexi. Juxta temeritatem habetur velocitas: sapientiæ assidere cunctatio putatur. Noster quoque, etsi nunquam temporibus deerat, & callidissimè inserviebat; in curandis ægrotis tamen cautior semper, quàm festinatior fuit. Quod nescio quàm meticulositatem imperiti ac vani, sapientissimi quique prudentiam summam, & rationem maximam interpretabantur. Quibus SENNERTUS non alio animo languentium exercere videbatur curas, quàm optimi quique ac perfectissimi Imperatorum bella gerere. Quorum mentibus intimis perpetuò velut hæc cantilena Tragici insonat:

Qui magna moliuntur, cunctari solent.

Et noster subinde recogitabat, quod apud Euripidem Jocasta, prudentissima princeps, juveniliter festinanti filio subjicit:

Consilia tarda providum excudunt opus.

DEI effigies pariter ac domicilium homo est: creaturarum nobilissima, & quoddam compendium universi. Idcirco ejus vitæ illudere, ejus salutem contemtam habere ac vilem, magna impietas videbatur. Quarè quò circumspectior cautiorque in ea tuenda ac protegenda Noster exstitit, eò majorem laudem ac gloriam auferre etiam debet. Obruor dicendi materia, AUDITORES, & dum ad alia propero, nondum me istis sentio absolutum. Nam injicit manum bonitas: & commemoratâ medendi prudentiâ, ipsa non minus amat exponi. Nec certè sileri citra culpam potest. Nobiles illi de Porticu Sapientes finem hominis, juvare hominem; & nasci ea quemque de caussa statuebant, ut alter alteri prodesset. Non certè omninò dixerunt nihil: & ea lege, ut se cepisse Noster olim existimabat; ita in factitandis medicinis haud aliter sibi versandum, habebat persuasum. Patebat omnibus: audiebat omnes: consilium nemini, nemini opem denegabat. Ac ut impleret officij partes, & suum assequeretur finem, non conditionem in homine atque fortunam, sed genus ipsum ortumque communem intuebatur. Hac ratione cum omnibus se facilem præbuisse: ac bonum, maximum virtutis fructum in conscientia collocabat. Nam ut mercedem exigeret, tantum aberat, ut sæpe reddiderit oblatam: & vix acceperit unquam, nisi cunctanter. Exprobrare cuiquam tenuitatem munusculi, tam alienum ejus moribus, ut offerentium pudori ipse prospiceret maximè, prolixa humanitate solicitudinem excusan-

tium prævertens. Ex quo constare potest, quàm liberalis atque ingenuus animus, nulla attaminatus avaritia, nec immoderata divitiarum libidine corrptus, ei contigerit. Quas conculcare penitus, & omnem earum curam hobere procul, dementis & parum providi; admittere ita, ut præstò essent virtuti, & citra cujusquam injuriam querelamque inculpatissimis rationibus partæ constarent, sapientis putabat. Decem ipsi anni sunt, quod, cùm tot aliis saluti fuisset, & ejus quoque apponi valetudini ceptus est, in cujus vitâ ac incolumitate tum nostra omnium salus, tum Republ. ipsius spiritus vertitur. Ita enim existimabat Serenissimus Princeps, non tam SENNERTI interesse laudium, si suis allegeretur Medicis; quàm pertinere ad decus aulæ, si is accederet qui gloriâ nominis tot gentes ac populos implevisset. Quin ad exemplum facere etiam: ne ignorari putaretur tanta virtus, ubi notam cumprimis & honoratam esse oportebat. Atque auspicium nobile honori novo explicitus morbo ejus potissimùm ope ac operâ Elector ipsemet dedit. Ut simul & ingrederetur aulam Noster, & ibi esset magnus. Cujus accessionem tamen ac partem summus Ducum hac ratione esse voluit; ut Academiæ pariter suum in eo constaret decus: cœtibusque discentium ne subtraheretur, quò Præceptore atque Magistro proficere possent maximè, qui arti medendi attendere vellent. Cavens scilicet, ne sui studio publicis commodis deesset. Collegij Medici summam Decanus per vices administravit sæpius: Academiæ fasces designatus Rector sexies, quod nemini ante contigisse meminimus, gessit. Tantâ integritate, fide ac circumspectione, quanta esse, cum summa est, solet. Sed & quoties aliàs Academiæ tractaret negotia, nihil agebat curabatque magis, quàm ne decederet aliquid, aut studiorum honori, aut dignitati profitentium, aut publico omnium bono. Quæ conservare non modò ac tueri; sed amplificare etiam atque ornare perpetuò semper contendebat. Cum invenisset ordinem ac domum, jam de familiâ cogitabat. Et hanc ut conderet, dispicienda præcipuè conjux. Quæ custodiret parta ac tegeret, & inde prospiceret familiaribus, & fulcimenta daret generi, patriæ cives: denique solatio juxta ac levamento viro esset in omni fortunæ colore. Cæterum eo fato ingressus matrimonium est, ut ruptum semel ac iterum, tertiò esset instaurandum. Primam omnium, MARGARETAM SCHATONIAM

NIAM, ANDREÆ SCHATONIS, Viri Clarissimi, qui Medicam artem in Academiâ istâ summâ laude aliquam multos professus annos, filiam, adolescentulam, cum vix ingressus esset virilem ætatem; reliquas duas, HELENAM BURENIAM, & MARGARETAM CRAMERIAM grandiore natu, & viduas, ipse aut jam iturus in senium, aut senex, duxit. Vetustissimi præcepti memor, quo congruentes ducere jubemur. Nec ignorabat admirandum illum Samium, connubia quoque, sicut alia, ad concinentes aptè numeros, & quandam harmoniæ legem, revocasse: eaque, ut felicia existerent, modulata præcipuè voluisse. Has ut ex æquo amarit omnes, in singulis tamen invenit quippiam, quod peculiari illecebrâ, & propriâ quadam Venere duceret animum ac moraretur. Non sine fatorum benevolentia: ut ex diversis uxorum dotibus intelligeret, quæ ornamenta miscenda in unum, quæ constipandæ cumprimis laudes, ut absolutum matronæ exhiberetur exemplum. Id autem SCHATONIA præ cæteris maximum & peculiare habuit, quod fecit patrem: septies quidem, & eâ sobole, quam genuisse pœnitere nunquam posset. Non dicam de filiarum alterâ à non de duobus etiam filiis, quos aut parvos extulit, aut vix dum adolescentiæ propinquos. De DANIELE tacebo etiam, quem omnium natu maximum, in ipso flore ætatis, Patavii, in illustrissimâ Venetorum Academiâ, ubi tum medicinæ navabat operam, inclytæ Nationis Germanicæ, quam Artisticam vocant, Consiliarius, amisit extinctum, acri & capacissimâ indole juvenem. De ANDREA autem & MICHAELE superstitibus, quid non eximij atque præclari sperandum nobis? Quorum ille, Collegij Philosophorum Adjunctus, eâ sacrarum literarum scientiâ ac eruditione instructus est, ut jamdum inservire Ecclesiæ cum singulari commodo possit: & iste junior Medicæ arti diligentissimè incumbit. Facili augurio, si æquare paternæ laudis gloriam haud possit, eâ haud tamen degenerare. Nec MARGARETA tacenda est: quæ Viro Amplissimo, LAURENTIO PABST, Serenissimi Electoris Saxoniæ Archiatro, feliciter nupta, mereri & ipsa de bono publico potest egregiè, edendo prolem; si non SENNERTI nomen & genus, at indolem tamen, avitasque virtutes repræsentantem. Contigit Nostro justi habitus corpus, firmum, nervosum, temperie optima & valetudine, ne in maligna & ruinosa domo habitaret animus,

qui longè pulcherrimus ei contigerat, & tot ingentibus dotibus ornatus. Erat quippe in eo prompta perquam & velox intelligendi vis, excellens ingenium, memoria incredibilis: cui parare subsidia ab arte quoque, si esset opus, noverat, quam ille Chius Simonides aut condidit primus, aut invenit. His cùm judicij acrimonia & gravitas singularis accederet, quid defuisse ipsi existimabimus horum, quæ naturam humanam in summum fastiguum adducere solent? Nec mirum ideò est, tot literas, tot disciplinas ac artes in unius ingenio hominis effloruisse, qui tanta naturæ bonitate præstaret. De Medicina cum alibi dictum sit, nihil nunc repetendum hoc loci est. Quantus in Philosophia fuerit, tum alia ostendunt, tum vincunt maximè libri illi, quibus naturam rerum non ita magno ambitu, sed subtilissimè tamen executus est. Scientias Mathematicas mirè semper amavit, olim & diligenter excoluit. Senior Optice delectatus imprimis: & inde ejus de umbra adhuc in scriniis conditus, & nondum editus liber insignis. Attigit & Poëticen: nec legit libenter Poëtas tantum, sed meditandis carminibus & ipse quoque non rarò expertus ingenium est: vel ludum honestum daturus animo, vel ut ostenderet, quàm amicorum honori ipse faveret. Habebat & hoc in more positum, ut nihil unquam susciperet operis, cujus auspicia non carmine aliquo dedicaret. Musarum delicias pro instrumento juxta habens, & voluptatis innocuæ, & pietatis. Quæ ut est prima sapientiæ ac maxima pars, sic aliena visa haud est, quæ exerceret id artis genus, quæ antiquissima contubernalis sapientiæ credita esset. Atque Poëtice sanè, priusquam tota propemodum detruderetur in theatra ac scenas, & obolarij scorti instar improborum cujusque prostitueretur libidini, nusquam libentiùs, quàm inter Numinum aras & penates sacrorum conversata est: ut vel commendaret Diis orantium desideria, vel pro jam impetratis votis redderet gratias, ac caneret laudes. Præter Latinam, & Græcam Linguam haud vulgariter calluit. Ebrææ etiam peritus: neque ignarus Gallici atque Italici sermonis. Otium atque desidiam summoperè semper detestatus est: gnavus, industrius, & si quis alius laborum patiens, ut frugi homines solent cumprimis. Manè surgebat in tempore: deinde legebat, commentabatur, mandabat literis cogitationes, differebat, visitabat ægrotos, docebat. Vacare ac otiari vix unquam vidisses SENNERTUM: qui

& re-

& remiſſioni dicata tempora ita locabat, ut vel ipſe utilitatis inde aliquid, vel illi caperent, quibus cum eſſet. Quas tantas laudes probitas vitæ & innocentia, & illa quibusvis patens humanitas, mirificè commendabant. Pietatis ſtudium tam curæ ſemper habuit, ut cætera omnia poſtponere longè videretur. Cujus rationem ut accuratè erat complexus animo, ſic vitâ ipsâ exprimere nunquam non ſedulò laboravit. Ne tam ſermone ac verbo, quàm ipſa re eſſet Chriſtianus. Cujus officium non in ſciendis decretis magis, quàm exercendis operibus Chriſtianis conſiſtere, planè erat perſuaſus. In quo ut rectiùs verſaretur, Chriſtianum non-Chriſtianum ſanè quàm praphicè delineaverat. Nam quò exactius noſſet vitium, hôc ſeſe melius conſtantiusque repræſentaturum virtutem exiſtimabat. Enimverò & Lacedæmonij ut ſobrietatem commendarent pueris: in ebriorum turpitudines intueri jubebant. Et pictor ille, cum ſimulaturus equum eſſet, aſinum ſibi propoſuit. Ut intelligeret, quod in imagine ſuà deberet ſequi maximè, cùm quid vitandum inprimis, coram ſpectaret. Nec aliò pertinet, qui eſt jamdudum ab ipſo editus de rectè vivendi & benè moriendi arte ſapientiſſimus libellus. Nam mori benè, nec poterit temere, qui malè vixerit ante, atque vix vivet unquam rectè, qui aut ignoret rationem veram, aut hanc aſſiduè non meditetur. Nam quô intercidunt plura per vitam, quæ avocent animum, abducantque pernitioſis illecebris, ac quaſi venenis quibusdam excantent; eò curandus diligentiùs, & excitandus crebriùs eſt, ne ſomnum ſibi patiatur obrepere in multò triſtiſſimam ac immortalem quandam mortem continuandum. Evecti per omnem vitam noſtri ſumus: non ut in minutiſſimis occuparemur, ſed ne quid tranſiremus ejus, quod luce dignum præcipuè eſſet. Suprema reſtant: quæ ipſa quoque juvabit exponere. Sicut fluminum non capita tantum decurſusque, ſed exitus quoque inquirimus, ita in viris ingentibus poſt ortum, & quæ cum eo connexa hærent, finem quoque ac obitum non ſine peculiari voluptate conſideramus. Acquievit d. XXI. Julij, anno proximo; cum nondum IV. decubuiſſet dies: appetenti fatali termino, qui ut deſcriptus depactusque ſemel erat, ita nullâ ratione humanâ moveri poterat atque proferri. Morbus qui ipſum peregit, ex contagione manarat ſeu lue, quæ vehementer tum graſſabatur. Hôc plus offundens formidinis, quod ipſa præſidia quoque

quoque jam occuparet. Delicati hominis est, eligere atque optare morbi quo finiatur, genus: Sapientis & Christiani, nullum quod venerit deprecari. Si nihil in morte ipsa vitij sit, num quid in caussa inesse potest? Non felicitatem, quæ manet pios in cœlo: non laudem ac gloriam, quæ magnas virtutes in terris sequitur, aut potest donare ulla febris, aut adimere pestilentia. Nihil idcircò interest, quo exigatur instrumento spiritus, quò avolet ille feraturque, hoc refert. Nec est plebejum, & populare penitus, ex peste mori: solet & sceptris ipsis incumbere, ac post pannorum centones sordidos, & ostrum ac purpuram venenare. Tot maximos autem Medicos & ante nostrum sustulit, ut sit difficile numerum inire. Hac GESNERI, hac CAPEVACCII, & illi HERCULEI SAXONIÆ, ne cæteros nominem, mortalium cœtibus exempti sunt. Ac tantum abest, quicquam eorum id detrahat gloriæ, ut augeat penè, atque amplificet. Quasi alio morbi genere magni antistites vitæ nequierint perimi, ni perniciſſimus omniũ, & qui plus aliquid, quàm morbus, supervenisset. Natus est Anno cIↄ. Iↄ. LXXII. D. XXV. Novembr. sub occasum solis. Itaque omnis ejus vita hactenus in quinque & sexaginta annos, si paucos menses eximas, patuit. Non contemnendum spatium, ni multò amplius sibi aperuisset viri gloria, cui nec tempus nec meta posita est, & finis haud alius veniet, nisi qui literis & omnis generis sapientiæ erit communis. Ego verò, AUDITORES, ut intempestivas lacrymas, quæ fluant post annum; & quàm inania, tàm quoque inepta lugendi officia censeam, quæ serò suscipiuntur, non possum tamen sine dolore quodam animi hoc tantum vulnus recordari. Nascuntur quotidiè, qui literis studiisque animum applicent: & qui morborum promittant auxilia, passim reperiuntur: SENNERTOS, aut invenire in præsenti, aut expectare in posterum, næ arduum multò ac lubricum est. Tot uno in viro amisimus res, quot plures rarò possident. Quæ evehunt singula alios, & vel in summa ponunt laude, hæc maximam partem conjuncta habuit Noster, & unus, ut ita dicam, pro populo penè fuit ac turbâ. Magna ingeniorum vanitas hodiè, nec minor seculi infelicitas est. Quæ matri scientiarum Græciæ olim, quæ artium omnium Genio, Italiæ tempestates bellorum quondam invexisse novimus, & nostram manere Germaniam possunt. Non Africæ uni, atque

Hispaniæ

Hispaniæ humanitatem literarum Gotthicus furor, & sapientiæ studia excussit. Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest: & tam incerta futurorum mortalitas misera est, ut nefas sit scire, quid serus afferat vesper. Non possunt doceri sine stipendiis literæ, non absque impensa ac sumptibus disci. At quotusquisque est, cui de fortunis suis tantum reliqui fecerit armorum furor, unde alere prolem in sapientiæ studia, & digno seculo nomen possit, aut si quis sit, qui non præcipitet vota: vel aliò vertat, unde majoris emolumenti ac nominis spes fulget? Nempe non circumscribuntur bonæ artes tantum, & committuntur cum inopiâ consumtis præmiis; calcantur etiam, &, quod calamitosos sequitur, contemtui sunt. Hoc magis, quò minus posse in bellis existimantur, quæ sola nunc regnant. Adimitur itaque omne pretium literis: & cùm Doctores liberalium hunc fermè ex suis vigiliis fructum ferant, ut egeant acriter, & miserè contabescant fame: nemo sequendum sibi temerè putet, quod præter derisum atque miseriam vix quicquam promittat. Quid nunc de ratione studiorum perversa memorem? Quæ tanta inolevit dudum, ut nihil auspicati ac læti literas augurari liceat. Non ordo servatur, non gradus fiunt. Confusè geritur res: nec tam pervadimus plerique studia, quàm persultamus. Ruunt in disciplinas, qui primis vix literis initiati sunt: & has, ut olim de Nilo canes feruntur bibere, transeundo delibant. Nam Græca aut & Latina eruditione quotusquisque paullò uberiùs se implet? Quæ tamen claves ipsæ sunt, quibus humanæ juxta atque divinæ sapientiæ adyta reserantur. Deus avertat omen, ac irritum faciat, quicquid hac cogitatione defixus animus timet: sed videor tamen imminentem videre immensam quandam noctem literis: quæ, nisi maturè eatur obviam, & sapientiæ studia è situ, è squalore ac sordibus, quibus oppressa, & fastidita ab aliis, ab aliis conculcata jacent, vindicentur, novum chaos importabit terris, & instar vastæ voraginis humanitatem omnem hauriet ac absorbebit. Nam de Religione, AUDITORES, quid dicam, maximo humani generis bono? Quæ licet innixa opibus propriis, externis præsidiis nihil indigeat: sic delectata semper est tamen comitatu Musarum ac ministerio, ut destituta his satellitibus, pulsa regno: nec tantum honorem ac decus, sed ingenuitatem ipsam propè, captivi mancipii instar, perdidisse Domina rerum videretur. Convenite memorias veteres, relegite tempora lapsa

lapſa retrò, quando, aut ſtetit Veritas, niſi cum literis, aut concidit quoque, niſi iiſdem prolapſis? Ut inſtituit eam in terris condiditque ac ſanxit, æterni Patris ſermo æternus ac ratio, & Sapientia, quæ nihil ignorat, & unde noſtra omnis fluit; ſic, quibus digrediens mundo mandavit vices, quod non didicerant ſub ſtudiorum incude poſiti, monſtrante ſpiritu, qui mentibus eorum illabebatur, acceperunt illicò, & diſſeruerunt linguis totidem Sacramenta cœleſtia, quot univerſus orbis propemodum loqueretur. Ac his qui ſucceſſerunt deinceps, qua eruditione, qua incredibili doctrina plerique omnes fuerunt? Jam cum Baſilij, cum Nazianzeni, cum aurei illi Chryſoſtomi ac Athanaſij (ut reliquos Græcorum taceam) cùm Cypriani, atque Ambroſij, & Hieronymi, ac Auguſtini tenerent ſuggeſtum, quanta, per immortalem DEUM, Eccleſia luce ſplenduit? In quod faſtigium arx pietatis fuit educta? Nunquam profectò eorum monumenta divina & tero manibus, & oculis luſtro, quin hæream tacitus, & quodam defigar ſtupore, incertus, divinorumne oraculorum ſcientiam ſummam, cum incomparabili morum ſanctitate conjunctam: an eruditionem literarum in illis, tam variam, tam infinitam ac inuſitatam demirer magis: Ita omni ſcientiarum genere, omnium artium ac diſciplinarum inſtrumento locupletaſſe animum; ac nihil fermè non tenuiſſe eorum videntur, quibus humani ingenij cultus ac eruditio ſolet attolli. Poſteà verò, cùm tam recederent ab innocentiâ veterum ac ſanctimoniâ ſacrorum præſules, quàm ſapientiâ copiâque doctrinæ iidem conceſſiſſent dudum; nec præter potentiam ac opes, aut quærerent quicquam, aut mirarentur; factum per faſtum eorum atque inſcitiam eſt, ut contaminaretur illicò religionis puritas, & neſcio quibus interpolaretur fucis, donec potitâ rerum undique barbarie obliteraretur penitùs, & plusquam Egyptiæ tenebræ in univerſam Eccleſiam, quaſi vaſta illuvies, inundarent. Quæ dira & illætabilis nox non antè evanuit, quàm vindicari à ſitu literæ, & obruteſcenti orbi magis ac magis indies humanitas artium ac literarum reddi cepiſſet. A qua quò alienior quiſque erat, ac magis rudis, hôc quidem ſecurius pro falſitate ſtabat in armis, & cum in lucem iterum niteretur veritas, eò infeſtiùs ei ſe opponebat. Nam neque cum luce convenit tenebris: & acerbiſſimum hoſtem ignorantiam peritia habet. Contra ea, qui non omninò abhorruiſſent Muſarum conſortio,

ſortio, & bonis literis impleſſent pectus, ſtudioſiùs fermè, & veſtigarunt verum latens, & porrexerunt denuò apparenti manus: certè, ſe non tàm duros ac implacabiles præbuerunt. Sed alibi rectiùs de noſtra infelicitate licebit conqueri: nunc parta tibi felicitas gratanda SENNERTE. Qui eò provectus, ubi & iſta, & alia quævis mala, quorum perpetuò nos circumagit metus in terris, nec vides, nec ſentis. Non de ſcorbuto inquiris amplius: non de ardoribus febrium diſputas, aut & gangrenæ ac cancri pertentas fœtores: DEO conjunctus, amplexus Servatorem optimum cœleſtibus gaudiis effloreſcis. Quicquid erravit Plato: quicquid non vidit Ariſtoteles, quicquid Philoſophi cæteri aut ignorarunt aut irriſerunt: Hæretici verò & corruperunt, id omne & notas facile, & planè intelligis, & penitùs tenes. Non hìc quietem interturbat tuam aut furor armorum, aut nihilo mitior improbæ linguæ rabies. Quæ in convicia & contumelias ubi prorumpit, acrius lancinat, & altius lædit non rarò, quàm omnis ſævitia ferri poteſt. Tranquilla circum omnia, lætaque ſunt, atque, ut verbo dicam, cœleſtia. Quorum natura quàm à terrenis iſtis divertit: tam poſita quoque extra hæc omnia eſt, quæ duro quodam neceſſitatis munere ſuſtinenda in terris. Salve SENNERTE igitur: iterum dico, SENNERTE ſalve: & hoc, quod in præſenti officium ſolvimus, hanc pietatem noſtram, qua tibi cupimus placere, gratam jucundamque habe. Non æra aut marmor in tuos formamus vultus: non cœlo educimus ſuperbas moles, quæ ſimul honorem nominis tui, & admirationem oculis injiciant. Parabili materia, & facili artificio memoriæ tuæ conſilimus: complexi ſcripto, quod ſumtuoſa induſtria alii & magno opere vix exprimant. Nam pulchritudo mentis ac forma, nec manu pictoris, nec ſtatuarii artificio oſtendi poteſt, & ſola oratione figuratur. Salve, inquam, & iterumque ſalve, SENNERTE. Quem nec ereptum putabimus, cujus tot maxima pignora retinemus. Spiras in liberis, ſuperſtes in libris tuis es. Quorum beneficio nunquam non tuo divino ingenio licebit frui, dum morum exemplar interim in optimi cujusque æmulatione durabit. Hanc vitam tibi, non caſus ullus atque calamitas, non peſtis ulla aut lues adimet, & ſola convertet æternitas,

DIXI.

IN

IN EFFIGIEM
Viri Summi,
DANIELIS SENNERTI.

CUrando, dubitem, an fuerit Podalirius, ægris,
Hippocratesne docens. Egit utrumq; simul.

Sive:

UMbra redire possent ÆSCULAPII,
Et si GALENUS *inferos relinqueret,*
SENNERTUS *hospes esset primus omnium.*

EPITAPHIUM.

D. O. M. S.
CALCARE. SI. QUIS. HOC. SOLUM. QUONDAM.
POTES. RESISTE. DUM. QUID. TE. VELIT.
SAXUM. LEGAS. HIC. SITUS. EST.
DANIEL. SENNERTUS.
URATISLAVIENSIS. SILESIUS.
QUI. EXERCENDO. DOCENDOQUE. MEDICI-
NAM. XXXV. AN. PUBLICE. QUODDAM.
QUASI. SALUTIS. EGIT. AUGURIUM.
EAQUE. DE. RE. INTER. ELECTORALES. ARCHI-
ATROS. ASSCRIPTUS. IN. LOCUM. PRINCI-
PEM. SUA. VIRTUTE. ASPIRAVIT.
NATUS. EST. D. XXV. NOVEMBR. A. cIↃ IↃ LXXII.
OBIIT. D. XXI. JULII. A. cIↃ IↃc XXXVII.
GLORIA. ET. NOMINE.
QUOD. ILLUSTRIBUS. ANIMI. INGENIIQUE.
AC. INDEFESSÆ. INDUSTRIÆ. EDITIS. MO-
NUMENTIS. PER. UNIVERSAM. EUROPAM. ET.
SIBI. PARAVIT. VIVUS. ET. HUIC. CIRCUMFU-
DIT. ACADEMIÆ. SUPERSTES. PERPETUO. ET.
IMMORTALIS. PATRI. INCOMPARABILI.
ET. DE. SE. ETIAM. OPTIME. MERITO.
SUPERSTITES. LIBERI.
MOERENTES. LUGENTESQUE.
P. P.

SCRI-

SCRIPTA.

Quæſtionum Medicarum controverſarum liber, cui acceſſit tractatus de Peſtilentia: *VVitteb.* 1609 1610. in 8.

Epitome naturalis ſcientiæ: *ib.* 1618. 1624. 1633 1650. in 8.

Auctarium Epitomes Phyſicæ: *ibid.* 1635. in 8.

De Chymicorum cum Ariſtot. & Galenicis conſenſu ac diſſenſu: *ibid.* 1619. in 8. 1629. 1655. in 4.

Inſtitutiones Medicinæ libri quinque: *ib.* 1620. 1644. 1667. in 4. 1633. in 8. *Lugd. Batav.* 1633. in 8. Redactæ in tabulas à Chriſtoph. Winckelmanno: *VVitteb.* 1636. *Pariſiis* 1637. in fol.

De Febribus libri quatuor: *VVitteb.* 1619. in 8. 1628. 1653. in 4. *Lugd. Bat.* 1627. 1647. in 8. *Pariſ.* 1633. in 4. *Genevæ* 1647. in 8.

Epitome Inſtitutionum Medic. & librorum de Febribus: *VVitteb.* 1631. 1634. in 12. *Lion.* 1635. *Amſtenod.* 1644. in 12. *Patavij* 1644. in 8.

De Scorbuto tractatus: *VVitteb.* 1624. in 8. *Francof.* 1654. *Ienæ* 1624. 1668. in 4.

Medicinæ practicæ liber primus: *VVitteb.* 1628. 1631. 1636. 1654. in 4. *Lugd. Bat.* 1629. in 8.

Ejusdem liber ſecundus: *VVitteb.* 1629 1640. in 4.

Ejusdem liber tertius: *ibid.* 1631. 1648. in 4.

Ejusdem liber quartus: *ibid.* 1632. 1649. in 4.

Ejusdem liber quintus: *ibid.* 1634. in 4.

Ejusdem liber ſextus: *ibid.* 1635. in 4.

Epitome Inſtit. Medicarum Diſputat. XVIII. comprehenſæ: *VVitteb.* 1631. in 12. 1647. in 8.

De Dyſenteria Tractatus: *ibid.* 1626. in 8.

De Arthritide Tractatus: *ibid.* 1631. 1653. in 4.

Medicamenta officinalia: *Lipſiæ* 1636 *VVitteb* 1670. in fol.

De bene vivendi beateque moriendi ratione Meditationes: *VVitteb.* 1636. in 12.

Hypomnemata Phyſica: I. De rerum naturalium principiis: II. De occultis qualitatibus: III. De Atomis & miſtione: IV. De generatione viventium: V. De ſpontaneo viventium ortu: *Francof.* 1635. 1642. *Lugd. Bat.* 1637. in 8.

De origine & natura animarum in brutis, ſententiæ Clariſſimorum Virorum in aliquot Germaniæ Academiis: *Francof.* 1638. in 8.

Paralipomena, cum præmissa methodo discendi medicinam tractatus posthumus: *VVitteb.* 1642. in 4. *Lugd. Bat.* 1643. in 12.

De Fermentatione Platonica Epistola: *Francof.* 1643. in 8. *Amsterod.* 1646. in 8.

Opera omnia in tres Tomos divisa: *Parisiis* 1633. 1645. *Lugd.* 1650. *Venetiis* 1651. in fol.

ORATIO FUNEBRIS

Viri Clarissimi & Eximij

DN. PETRI KIRSTENII,

Medic. Doct. & quondam Ordin. in Regia Academia Upsaliensi Medicinæ Professoris, Extraordinarij S. R. M. Medici,

Qui a. d. 8. April. Anno M. DC. XL. Upsaliæ piè decessit,

Memoriæ consecrata & habita

à

JOHANNE LOCCENIO, J. U. D. & Professore Juris Ordin.

QUinquennium est, & quod excedit, cum eximius Medicus JOHANNES CHESNECOPHERUS, rebus humanis vale supremum dixit. Tunc fatorum legi satisfactum credebamus, atque longiores vitæ moras cuilibet nostri ordinis tacito voto precabamur, & quæ grati desiderij natura est, sperabamus.

Ecce verò mors iterum manus injecit ordini Professorum, rursus Medicum sustulit insignem, PETRUM KIRSTENIUM. Formidare liceat, & simul deprecari mali omnis exempla; ne licentius morbi grassentur, si fata terris eximant, quos DEUS valetudinis Statores esse jussit.

Cum autem de Viro Clarissimo verba faciendi partes mihi

mihi sint impositæ, excusandi quidem causas haberem, nisi illorum authoritatem defugere piaculum ducerem, qui quodvis à me, si in meis viribus esset, impetrarent: neve Defuncti memoriæ deessem, quem vivum amare ut Collegam, ut amisum & senem colere non intermisi.

Edidit PETRUM KIRSTENIUM anno millesimo quingentesimo septuagesimo septimo, XXV. Decembris Silesiæ metropolis Uratislavia, quæ, nisi per se esset clara, nomen etiam ipsi dare potuisset eruditorum natio, quam ex ea prodiisse novimus, & inter illos nostrum Kirstenium. Parentes ei fuere PETRUS KIRSTENIUS Primarius istius urbis civis ac mercator, & MARTHA MEUSLINGIA, qui filium honeste natum & sacro lavacro tinctum, non satis habuerunt aluisse, sed & de pabulis animi prospexere. Atque largius ei prospexissent, nisi in præmatura ætate utroque parente orbatus esset. Tutores tamen vice parentum functi, pietatis & literarum disciplinis eum fideliter imbui curarunt. Ipse circa decimum ætatis annum jam principia doctrinæ Christianæ, Latinæ linguæ & Arithmetices hausit, quæ tenerioris ætatis primitiæ sequentium annorum uberiores pollicebantur fructus.

Posnam Polonorum à tutoribus addiscendæ linguæ Sarmaticæ causa missus, intra sesquiannum eam perdidicit, & quidem eo animo, ut beneficio istius linguæ cum vicina gente felicius commercia facere posset. Ad mercaturam enim tunc juvenilis inclinabat animus. In patriam ex Polonia reversus, mutato proposito mercaturæ renunciavit & Studiis liberalibus, ad quæ natura illum pepererat, ingenium addixit. In illis tanta animi & industriæ contentione progrediebatur, ut cum æmulis certans ad ulteriores discentium ordines brevi temporis spatio ascenderet. Præter Latinas, etiam Græcas addidicit literas, cum nullâ non Hebrææ & Syriacæ linguæ cognitione Quibus Physicæ, Anatomiæ & Botanices Studium adjunxit; ut illis se ad medicinam præpararet. Hæc erant Scholæ patriæ Tyrocinia, non tyrone tantum, sed etiam adulto digna. Ut autem his majora adderet incrementa, & ad Sublimiores disciplinas animum applicaret, in Academias eundi consilium cepit: & ivit in Lipsiensem, Wittebergensem ac Jenensem. In hisce locis per quadriennium substitit, non ut more degenerum sub umbra Academici nominis delitescens otio & delitiis indulgeret, sed ut animum sapientia,

vitam moribus expoliret. Quod tanto cum fructu fecit, ut doctrinæ & industriæ mercedem, summum in Philosophia gradum secundo Musarum plausu adipisceretur. In Gallias & Belgium profectus, præstantissimis quibusdam Medicis operam dedit. Sed & linguam Arabicam discendi cupiditas eum invasit: cujus talis erat occasio, quod ex præceptoribus suis intellexerat, quicunque Medicorum bonus exoptaret fieri practicus, eum bonum oportere esse Avicennistam (ita loquebantur) ardorem cepit legendi Avicennam Arabem. Verum quia tam infeliciter in Latinam dictionem translatus erat, ut non eundem agnosceres, studium Arabicæ linguæ vehementius ursit: quo mentem authoris in genuino idiomate rectius assequeretur, nec illum modo, sed etiam Mesues, Rhasis, Abenzoaris, Abukasis, Averrhois Medicorum libros Arabicos & legere & intelligere posset. Hoc suum institutum humanioris literaturæ dictatoribus Josepho Scaligero & Isaaco Casaubono facile probavit: qui cum indolem hominis viderent, animum verbis & exemplis addiderunt, ut pertenderet, atque istas literas, quæ nondum inter Christianos debitum cultum & nitorem accepissent, à barbarie vindicaret ac liberali manu assereret. Istud magno fore Reipub. literariæ bono, & sibi ornamento illustriori. His monitis excitatus nunquam postea deposuit curam excolendi illustrandique celebratam linguam. Verum ante persequi cæptum peregrinationis cursum placebat. Eo animo Basileam tetendit, ut hinc brevius esset iter in Italiam. Dum in eo est, Academia Basileensis ipsi contulit insignia Doctoris Medicinæ, cum ageret annum ætatis vigesimum quartum. Unde eruditionis ac industriæ, quam annorum in eo progressus fuisse celeriores intelligimus. Italiam, Angliam, Hispaniam & alias oras peragravit, non solum ut ingenium ac mores mundi disceret, sed etiam suæ artis præsidia firmiora & luculentiora domum referret. Post septem annorum peregrinationem incolumis rediit in patriam, *Terris jactatus & alto.*

Domi non diu moratus, contulit se Jenam, familiaritatis usum cum veteribus amicis renovandi animo. Sed ibi cœlestis providentia ipsi lectam virginem BARBARAM SCHROTERAM Sponsam obtulit, cum ea individuum vitæ consortium, & fœcundum octo liberorum conjugium ipsi fuit: ex quibus duæ filiæ, unus filius adhuc superstites, honestis

honeſtis parentum veſtigiis incedunt. Cum a. præclara virtus non diu lateat, à Senatu Uratislavienſi Rector Gymnaſij, & cæterarum iſtic Scholarum inſpector creatus eſt. Quod munus ea fide ac cura adminiſtravit, quam exſpectatio juventutis poſtulabat: quæ cum regere ſe nondum poſſet, regi debebat, & ad recti decus præceptis ac diſciplina formari. Sed in gravem poſtea incidit morbum, qui eum iſti officio renunciare adegit. Forte etiam pertæſus Scholaſtici piſtrini, unum oculum ad Arabicam ſuam linguam alterum ad Medicinam reflexit. Quibus ut ſe totum daret, aliis curis liberari geſtiebas. A non uno Principe, à Carolo Archi-Duce Auſtriæ, Ferdinandi II. Imperatoris Romani fratre, ab ipſo Imperatore, ab Electore Saxoniæ & aliis ad Archiatri munus aut profeſſionem medicam evocatum, tamen patriæ deſiderium domi tenuit, cui poſt DEUM ſe tacito naturæ juſſu cumprimis deberi agnoſcebat. Ne tamen ſtudio mollis quietis paternam ſedem amplecti videretur, quicquid ſuccisivi temporis laborioſæ praxi Medicæ ſuffurari potuit, hoc excolendæ Arabicæ linguæ totum deſtinavit; adeo ut cum lingua iſthæc, velut cæteræ, ſuperiorum facultatum, ut vocant, & imprimis Medicinæ miniſtra eſſe debuiſſet, contra praxis Medica iſti linguæ ſæpe ſerviret: dum quicquid herus inde lucri redundantis abradere potuit, illud Arabicæ typographiæ adornandæ, & monumentis in illa edendis impendit. Raro ſane & laudando exemplo. Quales ſunt hujus ævi mores, plerique ſi rem faciant, aut fœnori eam locant, aut fundis emendis, aut gulæ deputant. In publicandis ingenij monumentis ſumptus facere, rem ſterilem eſſe credunt, & quæ nihil hæredem juvet. Attamen qui fructum eruditionis & laborum non tam privata quam publica metiuntur utilitate, rectius judicabunt. Nimirum quo quis intentius ſuis commodis ſtudet, eò remiſſius illum pro communi bono labore comperimus. Nunquam profectò cujuscunque generis ſtudia ad tantum excreviſſent faſtigium, ſi indefeſſi eorum vindices & cultores ſuum magis quàm publicum uſum ſpectaſſent. Cœterum quod invenire, quàm inventis addere difficilius eſt, ſcripta ſua Arabica etſi magnis impenſis, doctrina & vigiliis elaborata, tamen pro omni parte abſoluto & exactiſſimo opere non venditabat: Sed ingenuè ac modeſtè in limine operis profitebatur, ea ſibi per omnia non ſatisfacere. Se, qualiacunque publicaſſet, ad efflagita-

tionem amicorum evulgasse. Aliorum, qui plura vel ingenij vel codicum manuscriptorum adjumenta possiderent, accuratiores labores his suis lucubrationibus elicere voluisse. Sic solent non minus humanitate, quam doctrina præstantes: de suis verecundè, de alienis laboribus honorificè, sentiunt ac loquuntur. Secus atque nonnulli se ac sua nimis admirantes, qui instar simiarum partum suum tam perditè amant, ut arctissimo complexu spem maturitatis in ipso ortu elidant & exstinguant, qui nihil eruditum putant, nisi quod ipsi scripserunt. Quantum verò noster senex in medicina potuerit, viginti octo & ultra annorum praxis dicat. Etenim ut in aliis disciplinis:

Per varios usus artem experientia fecit,
Exemplo monstrante viam.

Ita quoque in Medicina, unde solis Medicorum placitis non acquiescens ipsam experientiam velut vivam magistram advocavit: quo artem usu firmaret, usum arte dirigeret. Quod non minoris esse prudentiæ, quam laboris existimamus. Antiquitas in Æsculapij medicorum principis imagine boni Medici partes videtur effinxisse, dum illius pedibus adjunxit draconem & canem, manum armavit bacillo nodoso, caput laurea coronavit. *Draco* clarissimam oculorum aciem habere fertur, quo medici solertiam & oculum intellectus etiam in parva, quorum ex contemtu majoris morbi causa nasci possit, intendendum adumbrarunt. Ut morbi naturam, principia & signa, hominis temperamentum, ætatem, vitæ victusque rationem, & cætera quæ huc faciunt, accurate exploret, antequam medicamenta præscribat, cum explorarit, pertinentia, & salutaria subsidia ex arte suppeditet. *Canis* excubitor & custos ædium, sobrietatem, industriam, vigilantiam medici signat, & ut nihil in expertum relinquat visitando, monendo, medendo, consulendo, quod ægroto sanitatem reddere potest. *Baculus nodosus* difficultatem artis medicæ significar, quæ non unius, sed plurium annorum observationes magno labore, cura & prudentia quæsitas exigit. Quod quidem juniores Medici non satis ponderant, qui illotis pedibus in hanc artem irruunt, quasi tam facile esset morbum curare, quam vulpes pirum comest. Quin etiamsi plurium annorum usus accesserit, tamen eventus ex animi sententia non semper respondet: vel quod vis major ac divina humanam superat; vel quod gravissimi & novi morborum

casus

casus occurrunt, explicatu difficiles: vel quod Medicus omnes naturæ affectiones & arcana indagare nequit, & quæ sunt aliæ causæ Medicis magis quam mihi notæ. Et tamen *laurea* sua, honore præmioque dignus est Medicus, si ex fide, quod debet, fecerit. Istam veri Medici imaginem nostrum senem non adumbratis & in animis, sed genuinis ac vivis coloribus expressisse arbitramur. Auspicium suorum laborum, à pietate Christiana fecit, quam Æsculapius ignorabat. Noster autem senex sciebat, virtutem herbarum & usum medendi inutilem esse sine virtute divina: Itaque à DEO, cui soli est potestas summa in omnia à se creata, in ipsam vitam & mortem hominum, Medicinæ felicitatem & successum petendum esse. Ita ægroti non minus DEO reconciliati curationem aggrediebatur. Ab ægrotis tamen invaletudine adhuc recenti, quam ingravescente, advocari malebat, præsertim in gravibus & acutis morbis, qui morâ pertinaciores redditi difficulter expelluntur. Insuper homines volebat æstimare medicinam, ceu DEI donum, corporum humanorum saluti repertum: nec vilipendere aut odio habere ad exemplum Petrarchæ, qui etsi cætera doctus, tamen duram gravemque necessitatem esse ajebat, quæ adversus hostem non nisi ab hoste poscere opem, aut sperare cogeret. Nam Medicum esse hostem morbi, morbum autem hostem ægroti. Qui vero rempub. carere Medicinæ usu posse contendebant, quod natura cuique pro Medicina esset: & quod Roma sexcentos anno sine Medicis stetisset; hos ita retundebat, ut diceret validam quidem naturæ facultatem aliquando medicatricem morborum esse, imbecillam vero facile succumbere morbo etiam levissimo. Utrique vero Medicum velut naturæ ministrum oportere arte sua prudenter succurrere, ut valentem naturam conservet, imbecillam non destruat, sed erigat ac suffulciat. Romam quidem per tot annos fuisse sine Medico, non vero sine Medicina. Medicastros illos, & vanas artis suæ quam profitentur, nec didicerunt, jactatores, ferre plane non poterat. Ecquid mirum? cum nec partis affectæ rationem, nec vires medicamentorum, nec quid ægroti natura valeat, quid ferre recuset, intelligant; tamen ægrotos curare audent, ipsi non satis mente sani. Corpora ægrotorum quanto volunt pretio (nam hic est scopus istius professionis) negotiantur, & ut quisque loquendo pollet, Imperatorem illico vitæ necisque agit. Discunt periculis

miserorum, & experimenta per mortes agunt: ut graviter disserit Plinius: cumque hominem impune occiderint; intemperantia culpatur, ultroque qui periere, arguuntur. Cæterum istos medicastros non solum sua vel inscitia vel impudentia, vel utraque, sed etiam utentium credulitas peccare facit. Quæ enim hominum ex vulgo stoliditas est, capita sua & vitam imperitis hujusmodi pseudo-medicis studiosè committunt; cum ne quidem calceos suos imperito sutori tradant consuendos. Quod flagitiosius est, non nulli in morbis utuntur opera magorum & incantatorum id est ipsius Diaboli: ab eodem, cujus insidias quotidie deprecantur, opem (horrendum!) petentes: ab illo servari desiderantes, qui corporis & animæ quærit internecionem. Ægrotum sibi uni dicto audientem esse volebat, non aliis imperitis: nec pharmaca salubria unâ manu accipere, altera rejicere: quo sibi magis quam Medico nocet, & erga DEI munera ingratus est. Quas enim sani herbas dum animi causa deambulamus sæpe pedibus conculcamus eas quidem semper, sed cumprimis in morbo, si saperemus, exosculari, & ad salutem hominum natas, quasi ex ipsius DEI manu gratis accipere animis deceret. Hanc divinam artem suo æstimans merito Zaleucus Locrensium legislator, sub severâ capitis pœnâ contra præscriptum periti Medici facere prohibuerat. In medicamentis adhibendis noster KIRSTENIUS non præcipitanter, sed consilio procedebat. Morborum causas & Symptomata per evidentia signa atque argumenta sedulò investigabat, quod remedium cuique esset aptissimum, qua copia, quo tempore, & quomodo præbendum, exactè norat. Nonnunquam, ubi opus erat, quiescendo & naturæ velificando plus quam movendo promovebat. In quocunque autem morbo cautus, & providus, non securus, non audax nimis ac præfidens erat, velut nonnulli etiam in ancipiti ac lethali morbo certam audent promittere salutem, quasi in sua manu eam haberent: aut quasi malum arte sæpenumerò non esset potentius. Quod quando prævidebat, ut hac in re longo usu sagax erat, ægroti propinquos inani spe, ac majori sumptuum impendio desistere monebat. Ægroti malo ex lege humanitatis indolebat eumque bono animo esse Deoque fidere jubebat, etiam in morbo dubiæ salutis: quod cum Comico sciret, bonum animum in re mala dimidium esse mali. Ægrotum jam à Medico desertum, vel Solo DEI

nutu

nutu facile ad sanitatem reduci posse, si DEO volenti, ipsi saluti esset. Aut ex hac calamitosa vita ad meliorem transferri. Quamvis autem tot annorum experimenta collegisset, & artem suam Scriptis atque usu confirmasset, ita ut falli in ea non facile posset, nec fallere ipse vellet: Tamen illud sui Hippocratis cogitans, Vitam brevem, artem longam, occasionem præcipitem, experientiam periculosam, judicium difficile esse; sibi nimium haut tribuebat, sed ut in quodam suo Scripto fatetur, *in professione sua medica, quoad viveret, dijcere cupiebat.* Ubi fata sic tulerunt, ut in Borussiam domicilium transferret, Illustrissimo Regni hujus Cancellario, Domino AXELIO OXENSTIERNA innotuit qui pro singulari erga doctos favore tanta eum gratia & munificentia prosecutus est, ut majorem optare non auderet. Excellentiam ejus cum in Germaniam comitaretur, Eique Medici operam præstaret, Erfurdia ad docendam Medicinam ipsum evocavit. Inde Halam Saxoniæ & Magdæburgum forte negotiorum suorum causa excurrebat, sed cum ab hostibus omnia circumquaque infesta redderentur, ad urbem Erfurdiensem tutus ipsi non patuit regressus. Idcircò Magdeburgi substitit & hinc Regni Cancellarium in Megaloburgum, & tandem in inclutum hoc Regnum secutus est. Anno millesimo sexcentesimo trigesimo sexto, præter Medici Regij munus, ipsi professio medica in hac Academia à supremo Magistratu commissa est. Quanta cum dexteritate & industria hoc officio sit defunctus, omnibus nobis haut ignotum est. Non semel mirati sumus, virum tam senili ac debili corpore adhuc istis laboribus parem esse. Sed majora & luculentiora tantæ experientiæ Vir præstitisset, si vires corporis animi vigori respondissent. Nam etsi animi adhuc integer erat, nec ut corporis, ita quoque mentis senectus cum annis, ut sæpe solet, accedebat; tamen ubi hospitio, corpori nimirum, malè est, non potest satis bene esse hospiti ejus animo, aut certe functiones suas non tam commodè obire, quam salvo corpore, valet. Sed ætas ejus ad metam properabat, ad quam mea quoque sistetur oratio, si prius de interioris vitæ consuetudine, quæ cujusque ingenium ut sit, ostendit maximè, pauca dixero. Non solum ipse pietatis exercitio vacabat, sed ad eadem liberis exemplo erat; ita judicans, optimam ad liberos hæreditatem ac patrimonium transferri, exemplum pietatis & bonam famam. A Bibliorum le-

ctione diem ordiens & claudens multoties, illa pervolutavit. Sedecies ab illo perlecta liberi ferunt. Equidem si ullum librum, certè sacrum codicem.

Non legisse semel satis est, juvat usq; morari, Quod in illo divinæ veritatis & salutis nostræ via nobis digito DEI monstratur, ad quam per omnem vitam manuduci indigemus. Quippe in eo inexhaustus sapientiæ ac voluntatis divinæ fons, & latex dulcedinis perpetuus fluit, quem quo crebrius libamus, eò flagrantius desideramus, nec unquam satis explere animum possumus. Aliis libris ad mundum, hoc codice eruditi reddimur ad cœlum. Dum vires sinebant, noster sacra publica adire non cessavit, Ubi verò gravitas & infirmitas corporis exire domo non permittebat, templum sibi in corde erexit, ubi cum Servatore suo locutus est, & Servator cum ipso, per preces, suspiria & sacras lectiones. Ingenium ejus erat vividum & excitatum. Animus non abjectus, sed masculus, cordatus & gravis; quem nonnunquam in liberales jocos, & suavem præteriti temporis memoriam relaxabat. Animi motum, ut solent igneæ mentes, facile capiebat, sed quem ratio citius, quam tempus præverteret, ac rite moderari suaderet. Ita mente sua quietus, tamen aliquot corporis vexationes extrema ætate passus est, quas medicamentis, quantum poterat, allevabat. Ipse quidem se Medicum, sed ut alios homines infirmitatum haut expertem se animadvertit. Quod ineptus ille Medicus Asclepiades Prusienses, qui Pompeji Magni ætate vixit, agnoscere nolebat. Quippe tam elatam artis suæ fiduciam habebat, ut sponsionem cum fortuna faceret, ne Medicus crederetur, si unquam invalidus ullo modo ipse fuisset. Et victor, inquit Plinius, suprema in senecta lapsu scalarum exanimatus est. Plinio victor fuisse visus est quasi & hoc non infirmitatis argumentum esset, vel solum lapsum ipsi fuisse fatalem. Sed casus in culpam transivit. Nam qui tam altè ac supra se scandebat, ut se omni corporis imbecillitati eximeret, non visus est mitiori fato dignus, quam ut uno lapsu, quam validus esset, experiretur, ac proprium suæ jactationis ludibrium fieret. Eo animo noster Collega non erat, sed hominem bullam esse norat, & quicquid adversorum corpori accideret, id velut paternam DEI castigationem æquo animo sustinebat, ab eodem benignam liberationem exspectabat. Quod ex voto ipsi quoque contigit, Nam ante paucos dies cum gravis &

tandem

tandem lethalis catharrus ipsi in pulmones decubuisset, admonuit ipsum ut sarcinas colligeret, & ad extremum iter ex hac terrestri in cœlestem ac veram patriam accingeret. Ille vero ut paratior abiret, à DEO precatus veniam delictorum, per Christum mediatorem sibi certam divinæ gratiæ spem fecit, & in ejus firmamentum, optimum animæ viaticum, cœnam Domini sumsit. Horas vitæ reliquas, inter pias meditationes, hymnos & preces traducebat. Si DEO placeret ipsum in pace cum Simeone sene dimittere, sibi exoptatam fore missionem post tot hujus vitæ ærumnas ac labores, indicabat. DEI velle suum esse velle, quod pro Symbolo usurpabat. Sic lætus vitæ finem exspectavit, quo feriâ primâ Paschatis etiam potitus est. Hodie, inquit, Christus Caput meum surrexit, quapropter & ego membrum ejus in sepulchro non relinquar. Et pluribus aliis Spiritus S. eloquiis animum munivit, quæ crebra lectione in pium usum & mortis meditationem observarat. Ultimò suis liberis DEO commendatis, & admonitis ut ab illo solo penderent, eo præsentius fore divinum auxilium; in dextrum latus corpus inclinavit, & quasi ad quietem se compositurus, placidè Spiritum emisit, cum annum ætatis sexagesimum tertium, quem climactericum vocant, ageret. Ita hic fuit PETRUS KIRSTENIUS. Sed bene ac beatè illi, qui jam fruitur illo gaudio, quod nemo nostrum oculis usurpavit, auribus hausit, mente concepit: & tamen omnes desideramus: jam ad veram quietem secessit, ubi nullus morbus, nulla anxietas, nullus dolor illum tangit. Imperator Christianus Theodosius morti proximus, hoc solum inscribi sepulcro suo jussit: ΥΓΙΕΙΑ, id est, SANITAS. Quo piè innuebat, quod à morte sua ad veram demum ac beatam sanitatem perventurus esset. Ad illam sanitatem quam nemo Medicorum, sed solus & optimus Medicus JESUS CHRISTUS dare potest, quam sanguine suo nobis acquisivit, quo animarum nostrarum vulnera per peccatum inflicta sanavit, quam etiam beatus noster senex abunde consecutus est. Jam Christo capiti suo junctus est, qui corpus ejus ultimo die resuscitabit, & animæ conjunctum, immarcessibili gloriæ corona donabit.

Summus & misericors DEUS, in cujus manu sunt dies nostri, nos omnes vitæ nostræ dies sic transigere faciat, ut extremi

extremi ſemper memores, peccata ſeriò fugiamus. Et quando ultimus aderit dies, talem nobis exceſſum benignè concedat, qui ſit ingreſſus cœleſtis beatitudinis, & vitæ nunquam finiendæ natalis. DIXI.

EPITAPHIUM.

D. O. M. S.

Placidis. manibus. Doctoris. Eximij.
Conterraneus. & quondam. Hoſpes.
meritò. poſuit.

Siſte. Lector. &. mirare.
Tot. naturam. dona. in. uno. condidiſſe.
aut. potuiſſe. condere.

PETRUS. KIRSTENIUS.
URATISLAVIENSIS.

Hanc. ad. Aram. ſitus. eſt.

Vir. præter. Artem, quam. profitebatur. Apollinis.
Inſigni. rerum. ſcientiâ.
ac. Eruditione. incomparabili.

Cui. Nomen.
quaſi. proprium. competebat.
Polytropi. Polyhiſtoris. &. Polyglotti. celeberrimi.

Niſi. noſtra. Religio. Theopœian. ignoraret.
Poſteritas. Ipſum. pro. Æſculapio. aut. Apolline.
meritiſſimo. ſuo. coleret.

Literarum. certè. ornamentis. ei. pares. Pauci.
ſuperior. Nemo. fuit.
Ipſe. viginti. ſex. Linguarum. peritus.
plus. decies. Cecropem. ſuperavit.
Ille. non. contentus. noſtro. cœlo. nec. pleriſq; Germanorum.
Academiis.
Angliam. quoq;. &. Galliam. Italiamq;. Hiſpanos.
atq;. Batavos. viſitavit.
Neve. huic. ſatis. fuit. tot. vidiſſe. Populos. Europæ. celeberr.
Ni. Matrem. olim. Artium. permearet. Græciam.
Et. Alcurani. ſedem. permigraret. Aſiam.
Vinoſamq;. per. Hungariam. reverteret.
Sed. &. fati. quadam. vis. arcana. Meum. urſit. Kirſtenium.
ne. diceretur. atropus.

Vt.

Vt. senex. quæreret. inclyta. Penates. Sueciæ.
Qui. puer. in. vicinâ. Poloniâ.
Hospes. fuisset.
Tot. ad. Linguas. ediscendas. totq;. ad. visendum. Populos.
nec. voluptas. Ipsum.
nec. vana. Curiositas. impulit.
sed. ut. fieret. Medicus.
Ac. melius. intelligeret. Avicennam. & Averrhöem.

Hic. velut. alter. Vlysses.
Mare. mundanum. emensus.
Ac. variabilis. fortunæ.
Expertus. varietatem.
Postquam. diu. suæ. servisset. Patriæ.
Octoq;. &. viginti. annos. Medicum. egisset. Practicum.
&. multa. scripta. perutilia.
Imprimis. in. Arabica. &. aliis. linguis. Orientalibus.
edidisset.
Ab. ipso. Cæsare. &. multis. Germaniæ. Principibus.
Expetitus. Medicus.
Tandem. Anno. ante. obitum. quarto.
CHRISTINÆ. AUGUSTÆ. *Archiater.*
&. Professor. Vpsaliensis. factus. est.

Quæ. fuêre. tanti. Viri. Virtutes.
Multi. quod. inviderent. habuerunt.
Quod. nemo. mortalium. suis. defectibus. caret.
Pauci. bonorum. quæ. carperent. invenerunt.

Satis. ubi. mundo. sibiq;. vixisset.
Anno. ætatis. suæ. LXIII.
Catarrhis. atq;. morbo. victus.
Vpsaliæ. Nonis. Aprilis. Anno. M. DC. XL.
Naturæ. Legem. coadimplevit.
Natus. Vratislaviæ. ipso. Matutino. Nativitatis. Dni.
Anno. M. D. LXXVII.

Lector.
Vale. &. in. his. Kirstenium. numera.
Quos. scient. Posteri.
FVISSE.

G. Schröer.

SCRI-

SCRIPTA.

Decas Sacra Canticorum & Carminum Arabicorum ex aliquot MSS. cum Latina interpretatione. *Bresla* 1609.

Evangelistarum quatuor ex antiquissimo Codice MSS. Arabico Cæsareo erutæ: *Francof.* 1609. in fol.

Tria specimina Characterum Arabicorum; nempe Oratio Domini nostri Jesu Christi, Psalm. L. &c. *ibid.* 1609. in fol.

Grammatica Arabica: *ibid.* 1609. in fol.

Liber Secundus, de Canone Canonis à filio Sinæ studio, sumptibus ac typis Arabicis, quâ potuit fieri fide, ex Asiatico & Africano exemplari MSS. Cæsareo Arabicè per partes editus, & ad verbum in Latin. translatus, notisque textum concernentibus illustratus: *ibid.* 1610. in fol.

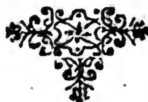
Epistola S. Judæ ex MSS. Heidelbergensi Arabico ad verbum translata, additis notis ex textuum Græcorum & versionis Latinæ vulgaris collatione: *Bresla* 1611. in fol.

Liber de vero usu & abusu Medicinb: *Francof.* 1610. & Germanicè *ibid.* 1611. in 8.

Oratio Introductoria in Gymnasio Uratislaviensium habita: *ibid.* 1611. in 4.

Notæ in Evangelium S. Matthæi, ex collatione textuum Arabicorum, Syriacorum, Ægyptiacorum, Græcorum & Latinorum: *Bresla* 1612. in fol.

Ὑποτύπωσις sive informatio Medicæ artis studioso perutilis, aliquandiu in Pharmacopolio versaturo Caspari Peuceri, edita è MSS. Petri Kirstenij: *Upsaliæ* 1638. in 8.

VITA

VITA
JOANNIS BAPTISTÆ VAN HELMONT,
Bruxellensis,
Philosophi per Ignem,
Toparchæ in Royenborgh, Pellines, &c.

Descripta,

Partim à se, partim à Filio ejus,

FRANCISCO MERCURIO VAN HELMONT,

Philosopho (ut se vocat) per unum, in quo omnia, Eremita peregrinante.

ANno 1580. totius Belgij calamitosissimo, parens meus obijt: Fratrum ac Sororum postremus, & vilissimus ego. In studiis enim educabar. Anno autem 1594. cursum Philosophiæ absolveram, qui erat mihi decimus septimus. Itaque cum solam matrem haberem, videbar Lovaniæ, totus mei juris & arbitrij factus. Quocirca videbam neminem ad examina admitti, nisi tunica talari & cuculla larvatum, quasi vestis doctrinam sponderet; cæpi cognoscere, quod Professores, ab olim, juvenes, in artibus proponendos, ludibrio exponerent: delirij quoddam genus in professoribus, adeoque in toto mundo admirabar, ut & simplicitatem credulitatis juvenum. Contraxi me in calculum, ut saltem meo judicio cognoscerem, quantus essem Philosophus; an veritatem, an scientiam adeptus, ipse examinabam. Comperi, me litera inflatum, & velut manducato pomo vetito, planè nudum, præterquam quod artificiosè altercari didiceram. Tum prius enotuit mihi, quod nihil scirem, & scirem quod nihili. Sphæra namque in Physicis aliquid scientiæ promittere videbatur, cui idcirco

Astro-

Astrolabium, usum annuli, & theoricas Planetarum adjunxeram; Logisticem simul & Algebram, loco oblectationis, quoties aliorum lectio tædia adduxerat, colebam: Quibus elementa Euclidis nectebam, hancque doctrinam, socialem feceram genio meo, eo quod veritatem contineret, fortuitò autem, ars Cyclognomica Cornelij Gemmæ, velut altera Metaphysica in manus venit. Quæ cum Nicolaum Copernicum unicè commendaret, non destiti, donec eundem mihi familiarem fecissem. Unde didici vanas excentricitates, alium cœlorum gyrum, adeoque non impenso tempore dignum, quidquid de cœlis magnis laboribus acquisiisse præsumebam. Cæpit itaque vilescere studium Astronomicum penes me, quod parum certitudinis ac veritatis polliceretur, inania verò plurima. Peracto ergo cursu, cum nihil solidi, nil veri scirem, titulum Magistri artium recusavi; nolens, ut mecum morionem Professores agerent, Magistrum septem artium declararent, qui nondum essem discipulus. Quærens itaque veritatem & scientiam, non autem apparentiam, me Scholis subduxi. Canonicatus opimus mihi promittebatur, modò Theologię me emanciparem; sed deterrebat me S. Bernardus, quod peccata populi comederem. Rogavi autem Dominum JESUM, me dignaretur eò vocare, ubi maximè ipsi placerem. Annus enim erat, quo Jesuitæ Lovanij cæperant, docere Philosophiam, Rege, Proceribus, & Universitate, invitis; idque cum illis à Clemente VIII. vetitum esset, discipuli verò illorum ad gradum aspirantes, ad Pædagogia confluxissent, cæteros verò ac ditiores, plausibili studio alliciebant Geographico: alterque Professorum Martinus del Rio, qui prius Judex Turmæ Hispanicæ, ac dein in Senatu Brabantico fessus, ad Societatem allectus, confluxerat, Disquisitiones Magicas exponebat. Utramque lectionem suscepi avidè. Ac tandem pro messe, solas stipulas inanes rapsodiasque pauperrima collegi, judicio privatus. Interim ne hora absque fruge evanesceret, trivi L. Annæũ Senecam, qui mihi impensè placuit, ac præsertim Epictetus. Videbar itaque in morali Philosophia, veritatis succum reperisse: Statim dein cogitavi, hanc esse, pro qua Pythagoras tot annorum stricta exigeret silentia, judicium excellens ac propterea obedientiam insignem. Tandem paucis mutatis, videbam Capuccinum, esse Stoicum Christianum. Arrisit quidem studium pro æternitate: Sed pro

tanta

tanta austeritate, obstabat valetudo tenerior. Oravi Principem vitæ aliquoties, vires daret, quibus nudam veritatem contemplarer, immediateque amarem; auxit hoc mihi desiderium Thomas à Kempis, ac deinde Taulerus. Cumque per Stoicismum me proficere in perfectione Christiana præsumerem, & certò fiderem, tandem post aliqualem in isto exercitio moram & fatigationem, incidi in somnium. Videbar factus Bulla inanis, cujus diameter, à terra, in cœlum usque vergeret: Supernè enim eminebat Sarcophagus, infernè verò, loco terræ, abyssus erat obscuritatis, horrui immensum, simulque excidi extra omnem rerum meique notitiam. Ad me verò rediens, intellexi unico conceptu: Quod in CHRISTO JESU vivimus, movemur, & sumus. Quod nemo, vel nomen JESU, ad salutem dicere, sine peculiari gratia DEI possit. Quod continuo orandum sit; *& ne nos inducas in tentationem*, &c. Datus est mihi nimirum intellectus, quod sine peculiari gratia, ad quaslibet actiones, non nisi peccatum nos expectet. Quo conspecto, & saporabiliter cognito, admiratus sum priores meas ignorantias; & cognovi, quod Stoicismus me, inanem & tumidam belluam, inter abyssum inferni & mortis imminentis necessitatem, detineret. Cognovi inquam hoc studio, specie mediocritatis fieri me arrogantissimum: quasi libertatis arbitrij fretus, gratiæ divinæ renunciarem, ac quasi, quæ vellemus, per nosmetipsos efficeremus. Absit tale nefas, dixi. Quapropter istam blasphemiam. Paganismo quidem indulgendam; at Christianum decedere censui, adeoque Philosophiam Stoicam, hoc titulo, odibilem censui. Interim cum nimia rerum aliarum lectione, tædio afficerer, ac fatigarer, recreationis ergo, Matthiolum ac Dioscoridem volvebam, ducens mecum, nil mortalibus æquè necessarium, quam DEI gratiam, in vegetabilibus admirando, propriis ministrare necessitatibus, fructusque eorundem carpere. Mox dein camperi, à diebus Dioscoridis, nil artem herbariam increvisse; quin imò hodiè ab ipso traditis herbarum iconibus, nominibus atque faciebus plantarum; utrimque dumtaxat disputari: nil verò virtutum, proprietatum, ac usuum, esse adjectum priori inventioni, atque historiis: Præterquam quòd posteri confinxerint gradus qualitatum elementarium, quibus tota herbæ cralis tribuenda est. At cum ducentas fortè herbas, unius qua-

litatis & gradus, diversas habere proprietates comperissem, atque aliquot diversarum qualitatum, ac graduum, Symphoniam (puta in potionibus vulnerariis) habere in productione ejusdem effectus, cæpere mecum vilescere, non quidem herbæ (pentacula divini amoris) sed ipsi herbarij: cumque causam instabilitatis effectuum, tantæque obscuritatis, in applicando, ac medendo, mirarer: Inquisivi, num esset liber aliquis, tradens axiomata & regulas Medicinæ? Rabar namque Medicinam doceri, ac per disciplinam tradi posse, instar artium & scientiarum, adeoque esse traditivam: Non autem, quod esset merum donum. Saltem cum Medicina sit scientia, donum bonum descendens à Patre luminum, cogitabam, quod haberet sua theoremata, suosque Principes Authores, scientiâ infusâ instructos, quibus, tanquam Besaliel & Ooliab, Spiritus Domini inspirasset morborum omnium causas, & cognitionem, simulque scientiam proprietatum rerum. Cogitabam itaque hos illustratos, esse antesignanos Professores medendi. Inquisivi inquam, an non esset alter, qui descripsisset vegetabilium dona, proprietates, applicationes, & convenientias, ab Hyssopo usque ad Cedrum Libani? Respondit mihi Professor quidam Medicinæ, nil horum in Galeno, vel Avicenna desiderari posse. At cum non essem credulus, nec apud Scriptores reperirem certitudinem quæsitam, illam suspicatus sum juxta veritatem, quod dator Medicinæ maneret continuus ejusdem dispensator. Itaque anxius, & incertus, cui professioni me resignarem, respexi ad populi mores, leges, ac Principum placita; vidi jus esse traditiones humanas, incertas proinde, instabiles, & veritatis expertes: Quippe quod in humanis nulla esset stabilitas, nullaque scientiæ medulla; videbar inutilem vitam transigere, si in placitis hominum illam traducerem. Cognovi denique, me ipsius gubernationem mihi sat fore difficilem, judicium verò de bonis, ac vita aliorum, esse obscurum, & mille spinis obnoxium: Quapropter prorsus studium juris, aliorumque regimen, abnegavi. Ex altera parte instabat vitæ humanæ ærumna, & DEI voluntas, qua quisque se tueri debet, quàm potest longissimè: propendebam autem singulari aviditate, in rerum placidissimam naturalium cognitionem: & prout anima, serva advenit suis inclinationibus, omninò in scientiam naturalium, insensibiliter lapsus sum. Legi itaque Institutiones Fuchsij & Fernelij

Fernelij, quibus totam medendi Scientiam, velut per Epitomen, me inspexisse cognovi, & subrisi mecum. Siccine scientia medendi traditur, absque theoremate, & doctore, qui ex adepto medendi donum hauserit? Itaque tota naturalium proprietatum historia, clauditur qualitatibus elementariis? Itaque legi opera Galeni bis, semel Hippocratem (cujus Aphorismos pænè memoriter didici) totumq; Avicennam, & tam Græcos, Arabes, quàm modernos fortè sexcentos seriò, & attentè perlegi, ac per locos communes annotans, quidquid singulare mihi in iis, & calamo dignum videretur. Tandem collectam suppellectilem relegens, cognovi meam egestatem, piguitque me insumpti laboris atque annorum. Cum scilicet libros omnes, eandem cum institutionibus cantilenam canentes, animadverterem, solidi nihil, nihil quod scientiam veritatis, aut veritatem scientiæ sponderet. Interim vel ab initio comparaveram à Mercatore omnia simplicia, ut tantillum singulorum penes me servarem, deinde ab Amanuense officinarum, sive simplicium collectore, habui omnes plantas usuales patriæ nostræ: Sicque plurium cognitionem, per vultum eorundem, didici. Simulque perpendi mecum, quod faciem quidem simplicium, & nomina agnoscerem: nil minus autem, quàm eorundem proprietates. Voluiitaque comitari practicantem Medicum; mox insufficientiæ, incertitudinis, & conjecturarum medendi, me etiam atque etiam pœnituit. Noveram quidem problematicè disputare de quovis morbo; at ne dolorem quidem dentium, radicitus curare sciebam, vel scabiem. Vidi denique febres, morbosque obvios, nec certò, nec scienter, nec tutò curari: Graviores autem, & qui non sponte cessant, plerumq; incurabilium in catalogum destitui. Subiit mihi tum in mentem, quod ars medendi inventum esset imposturâ plenum, citra quod Romani feliciter quingentos egerant annos. Reputavi, artem medendi Græcorum falsam esse: remedia verò ipsa, aliquot velut experimenta, juvare absque methodo non minus: quàm quod eadem remedia cum methodo plerosque fallerent. Utrobique, canonum medendi, in complexionum diversitatibus fundatorum, fallaciam, atque incertitudinem deprehendens, dixi, corde meo, Bone DEUS! quousque eris mortalibus succensus? qui hactenus ne unam quidem veritatem, medendo tuis Scholis reclusisti? quousque populo te confitenti, veri-

tatem denegabis? hisce diebus plusquam præteritis necessariam? At tibi placet holocaustum Moloch? vis tibi vitas pauperum, viduarum & pupillorum, sub miserrima morborum incurabilium tortura, & desperatione, consecrari? Quomodo ergo non cessas, tot familias perdere, per medentium incertitudinem & ignorantiam? Concidi in faciem, & dixi, Domine, ignosce: si favor in proximum, me extra limites abripuit. Condona, condona, Domine, indiscretæ claritati meæ: nam tu es radicale bonum ipsiusmet bonitatis. Nosti suspiria mea, & quod fatear, quod nihil sim, sciam, valeam, possim, & habeam, sim egenus, nudus, vacuus, inanis: Da, Domine, da scientiam creaturæ, ut creaturam tuam intimè noscat, se primum, cætera præter se, propter mandatum tuum charitatis, ultimo in te, omnia, & super omnia. Quod cùm à multo tædio, & animi fatigatione, intensè orassem, forè in somnium deductus sum, & vidi totum universum, in conspectu veritatis, tanquam aliquod informe chaos, quod merum penè nihil esset. Et hausi inde conceptum unius verbi, qui significabat mihi quæ sequuntur: *Ecce tu, & quæ vides, sunt nil; quicquid agas, minus quàm ipsum nihilum, in conspectu Altissimi. Ipse scit fines omnes rerum agendarum, tu tuæ saluti saltem intendas.* Imo in isto conceptu erat præceptum intrinsecum, quod fierem Medicus, & quod mihi daretur quandoque ipsum Raphaël. Actutum ergo, ac deinceps per triginta solidos annos, subsequentesque ordine noctes laboravi, meis impensis, ac vitæ detrimentis, ut vegetabilium, & mineralium noturas, atque proprietatum cognitiones, adipiscerer: interim non sine oratione, lectione, scrutinio rerum, errorum meorum trutina, & experientiis diurnalibus conscriptis vixi. Tandem cum Salomone cognovi, me frustra adhuc plerumque Spiritum meum torsisse, vanamque esse scientiam omnium, quæ sub sole sunt, vanas curiositatum indagationes. Et quem Dominus Jesus vocaverit ad sapientiam, ille, & non alius venturus est: Imo qui ad fastigium pervenerit, minimum adhuc poterit, nisi Domini favor benignus affulserit. En sic adolevi, factus Vir, & nunc quoque senex inutilis, & ingratus DEO, cui omnis honor.

Subjungit ejus filius, Fr. Mercurius van Helmont, quæ nunc sequuntur: Incidit Genitoris mei *obitus* in *tricesimum Decembris diem, anni supra millesimum sexcentesimi, quadragesimi quarti, ad vespertinam sextam*, cùm plena adhuc ratione

tione uteretur, priusquam omnia ejus Sacra solemnia & justa ipsius postulâsset, nactusque esset, morbus sibi fuit ejus ipsa vita, qui ipsi permansit septimanis septem hunc in modum ordiens: Aliquando gelidâ fætentique nebulâ ad meridiem subitò pedes domum revertebatur, quod ipsi fuit in causa, ut cum epistolium quindecim circiter linearum exarare conaretur, aut longiori nimis discursui indulgeret, respiratio in tantum sibi deficeret, exsurgere cogeretur, perq; fenestram proximam spiritum haurire, quo binis diversis vicibus Pleuritis ipsi accersebatur, à quâ tamen omninò incolumen se restituebat; Imò pridie exitus sui erectus adhuc scribebat amico cuidam Parisios, inter cætera hæc insequentia verba: *DEO laus & gloria in sempiternum, cui placitum est hoc me mundo evocare, ac prout conjicio, non ultra viginti quatuor horarum spatium vita suppetet: Hodie siquidem primum febris insultum sustineo præ imbecillitate vitæ, ejusq; defectu, quibus mihi finiendum.* Quod ita insecutum, postquam specialem mihi benedictionem impertivisset, quam ingens legatum duco, &c.

In Nobiliss. & Præclariss. D.

J. B. HELMONTII

Opera contra Galenistas.

Claude Scholas, Galene, tuas: Satis occisorum est,
Ohe jam satis est: plena sepulchra sonant!
Namq; cruor chysterq; tibi sunt pharmaca; sæpe
Das nihil: In Critico spes tibi sola die.
Interea in tactu vena, linguaq; perusta,
Totus & urinâ, stercoribusq; stupes.
Non ægrum juvat hoc: illi Medicina paranda,
Nil opus est morbi testibus: at Medico.
Attamen exspectas pretium post funera magnum
Sic canis ægrotum spectat, amatq; pecus.
Vnus Apollineâ potis est HELMONTIUS *arte,*
Quos alter morti liquerat, eripere!

JANUS WALHORNIUS D. Majest. suæ Consiliarius.

SCRIPTA.

De Magnetica vulnerum naturali & legit. curatione, contra Joann. Roberti, Soc. Jesu Theologum: *Paris.* 1621.
Supplementum de Spadanis fontibus: *Leodij* 1626. in 8.
Febrium doctrina inaudita: *Antverpiæ* 1642. in 12.
Opuscula Medica inaudita: I. De Lithiasi. II. De Febribus. III. De humoribus Galeni. IV. De Peste: *Coloniæ Agripp.* 1644. in 8.
Ortus Medicinæ, i. e. initia Physicæ inaudita, Progressus Medic. novus, in morborum ultionem, ad vitam longam: *Amsterod.* 1648. 1652. in 4. *Venet.* 1651. in fol. *Lugd. Bat.* 1655. 1667. in fol.
Opera Medica: *Amsterod.* 1652. in 4. *it.* in fol. *Lugd. Bat.* ap.

PROGRAMMA
IN FUNERE
Nobilis, Excellentissimi & Experientissimi Viri
DN. CASPARI HOFMANNI,
Medicinæ Doct. & Prof. Publici
ac in sua Facult. Senioris meritiss. &c.

RECTOR UNIVERSITATIS ALTORPH.
GEORGIUS KÖNIG, SS. Theol. Doctor, & P. P. &c.
Civibus Academicis S. D.

QUi vitam humanam *fabulæ* comparárunt, sive ea *Comœdia* sit, sive *Tragœdia*, sive, ut Plautus loquitur, *Tragico-Comœdia*, apposité, imò rectiùs dixisse quàm sensisse videri possunt. Respexerunt enim, ut conjicere licet, ad ludos tantùm & *ludibria Fortunæ*, quæ ut in Scenâ oculos spectatorum tenent, ita in hac vitæ humanæ Orchestrâ animos hominum non tàm capiunt, quàm turbant, angunt, cruciant, intentos ad eventum, multum plerunq; diversum ab eo, quem sperárant. Verùm enim verò qui nihil hîc nisi fabulam videt, nihil videt. Ut enim in Comœdiis qui vulgo sagaciores sunt, non tàm ad id, quod agitur, quàm ad solertiam Poëtæ & dexteritatem ludentium respiciunt,

hæc

hæc si laudabiliter sese habent plausu digna præ aliis judicant: ita in his vitæ nostræ vicissitudinibus is demum aliquid videt, qui post aulæa latentem summi Choragi *Providentiam* agnoscit. Se verò non otiosum spectatorem, sed vel medium in choro recordatur, cui unicè hoc debeat esse curæ, ut personam sibi impositam rectè gerat, cura de eventu ante diem ventis commissâ. Tali tabellâ vitæ Humanæ exemplar exhibere, hoc potissimum tempore, quo justa funebria solvenda sunt *Viro Nobili, Clarissimo, Experientissimo & Excellentissimo* Dn. CASPARO HOFFMANNO, *Medicinæ Doctori ac Professori Publico, & in sua facultate Seniori meritissimo*; Religio nobis fuisset, prohibitis gravitate Viri, omni Scenâ superiore, nisi & alii Magni & Graves Viri, inter quos etiam fuit *Augustus Imperator*, tùm suam tùm aliorum vitam eodem penicillo depinxissent: & singularis in cursu hujus NOSTRI gubernando DEI Providentia spectatum nos, tanquam in Theatrum, Tragicum, si Honestatem, Comicum verò, si beatam Catastrophen respicias, vel invitos deduxisset.

Natus est Vir laudatissimus *Gothæ Thüringiæ*, A. C. cIↃ IↃ LXXII. Ad V. IDUS NOV. HORA IV. A.M. *Patre Viro Integerrimo* JOHANNE HOFFMANNO *cive Gothano, Matre* verò *Matrona Honesta* ANNA LEVFFERA. Susceptorem è S.S. Baptismatis lavacro habuit *Virum* itidem *Honoratum* CASPARVM MVNCKIVM *Civem Gothanum*. Sed ecce tibi protasin ejus quam diximus Comœdiæ, iis qui fortunam habere videntur iniquiorem, apprime notabilem. Deus Pater pupillorum, ut vices parentis ipse sustineret, & quod sustineat, tantò clarius ostenderet, Patre ipsum primo statim ætatis anno privavit. Orbum Patre *Avus Maternus* JOHANNES LEVFFER pro filio educatum, & disciplinâ domesticâ ad omnia honesta institutum, *Scholæ* ibidem oppidanæ *Sexennûm* admovit, ubi in annum usque ætatis decimum nonum commoratus, in *Academiam Lipsiensem* de consilio Scholæ Gothanæ Rectoris DN. M. JOHANNIS HELDERI, & cum ejusdem commendatitiis ad *Virum Clarissimum* DN. MATTHÆVM DRESSERVM *Historiarum Professorem* sese contulit. Minus favente uti videbaturr fortunâ huic conatui. Subsidiis quippe vitæ admodum exiguis, adversa insuper valetudine, ex constitutione loci, Naturæ ipsius minùs conveniente, afflicto. Post semestre igitur ægrè ibi peractum do-

mum rediit, ubi per totam Hiemem Anni cIↃ IↃ XCI. malè habens, adeò ut *Hydrops* etiam insultum meditaretur, eò cum suis redactus est, ut quamvis restitutâ valetudine de abrumpendis tamen literarum Studiis cogitaret. Sed hîc apparuit, non humanis, sed DEI Sapientiss. consiliis gestum esse, quod hactenus gestum esset, prævidentis jam tunc, quanto bono carendum esset Reip. literariæ, si hoc Viro destitueretur. Venit in ipsius patriam præter opinionem Vere sequentis A. cIↃ IↃ XCII. Argent. Studiosus per-eruditus, nomine PHIL. WALDECKER, mirè prædicans *Vniversit. Argentinæ* tùm in seipsâ, pro tenuioris fortunæ Studiosis commoditatem, tùm verò Professorum illius loci erga tales Humanitatem & ad inopiam illorum sublevandam promptitudinem. Movit ea res tùm ipsum, tùm cognatos, & potissimùm Avum Maternum, ut ipsi eo proficiscendi, viatico simul suppeditato, autor fieret. Cui obsecutus, *Pædagogiis* in illa Academia *privatis* vitam ita, ut in hoc vitæ genere necesse est, tenuiter scilicet sustentavit. De cursu tamen Studiorum tantò minùs interim remittens, quantò magis stimulasse ipsum consentaneum erat Virgilianum illud:

- - - - - labor omnia vincit
Improbus & duris urgens in rebus egestas.

Biennio ibi exacto de Promotorum sententia *Noribergam* venit. Ubi iterum pro ipso vigilans Divina Providentia Fautorem ipsi singularem dedit, *Virum Præstantiss. atq; Literatiss. Dn.* MATTHIAM SCHILHERUM, *Inclytæ Reip. Norib. Proto-Notarium*, qui ejus virtutum apud Viros Reip. Primar. laudator, effecit, ut *Mense Aug. Anni* cIↃ IↃ XCV. cum Stipendio & *Discipulis privatis* ad nos *Altdorphium* mitteretur, ubi septennium ita peregit, ut sibi simul & concreditis fidei ipsius laudabiliter prodesset. Docentes audivit celeberrimos illius temporis Professores, nominatim *Viros Clariss. atq; Excellentissimos Dn.* NICOL. TAURELLUM, & Dn. PHIL. SCHERBIUM, *Med. Doctores*: quorum famam & celebritatem nominis beati cineres nec hodie spirare desinunt. Ita deniq; sese gessit, ut cum suorum Præceptorum omniumq; bonorum favore *Stipendium* etiam *Medic. Studiosis destinatum*, cum quo *in Italiam* proficisceretur, impetraret. Declaravit autem ipso facto in illo Eruditionis & Peritiæ mercatu, quâ sciret foro uti; quippe qui & *Paduæ* nihil prætermitteret, quod ad locupletandum Studii Medici thesaurum facere videretur, & cùm *triennio* ibi exacto reditum in patriam meditaretur,

taretur, *alia* priùs etiam *Italiæ loca* rerum conſpiciendarum monumentis clara, ſibi contemplanda duxerit. Qua ratione præter aliorum multorum cognitionem *Italicæ* etiam *linguæ* expeditè eloquendæ dexteritatē ſibi comparavit. Autumno An. cIɔ Iɔc V. *Baſileam* venit, *Rect. Magnif.* FELICE PLATERO *Archiatro, Decano* verò in eadem Facultate *Spectatiſſ.* PETRO RIFIO *Mathem.* Ubi memor illius Horatiani

Parùm ſepultæ diſtat inertiæ
Celata virtus.

Doctoris gradum petiit, & pro ſua eruditione aliisque ingenij morumque dotibus eâ cum laude impetravit, ut IV. Idus Dec. *primo loco inter quatuor Candidatos Doctor Medic.* ſolenniter renunciaretur. Hiſce adeò opibus apud exteros ſibi comparatis, Noribergam rediit circa Paſcha A. cIɔ Iɔc VI. cumque poſteà *Autumno ejusdem*, *Peſtis* in hanc urbem & ipſam etiam Academiam noſtram graſſaretur, relato cum aliis in cenſum Libitinæ Dn. NICOLAO TAURELLO ſuprà laudato, *à Nobiliſſimis atq; Prudentiſſimis Inclytæ Reip. Noribergenſis Proceribus* nominatim tùm *Scholarchis, tùm Provinciarum Curatoribus*, *Dominis*, *Nutritiis ac Mœcenat. noſtris Benigniſſimis*, *Medicus* eſt conſtitutus *peſte infectorum.* Quod iterum documentum ſingulare divinæ non modò directionis, ſed & proteſtationis & promotionis. Officio enim illo difficili & ſolicitudinis ac periculi pleniſſimo, cùm eſſet ita perfunctus, ut ejus benevolentiam & dexteritatem experirentur plurimi, omnes verò boni celebrarent; Humanitatis ſuæ putabant qui tunc erant Profeſſores, non modò complecti Virum omnium favore digniſſimum, ſed etiam ad *Nobiliſſimos atq; Ampliſſimos Univerſit. Curatores* commendare, tanquam dignum, qui in locum Dn. D. TAURELLI piè, ut diximus, defuncti, *Medicæ Facult. Profeſſor* conſtitueretur. Hanc Spartam nactus, promiſſam Menſe Febr. Anni cIɔ Iɔc VII. *ſolennibus* autem *Petro-Paulinis* Publica ipſorium Nobiliſſimorum Dominorum Scholarcharum renunciatione ſibi commiſſam, *Conjugio* etiam ornandam duxit. Ducta *Honeſtiſſima Virgine*, nunc *Vidua mœſtiſſima* MARIA MAGDALENA, *Viri Conſultiſſ. atq; Clariſſ.* Dn. JOHAN. BUSENREUTH, *Inclutæ Reip. Noril. Conſil. Primiq; in Facult. Philoſophica apud nos Decani, & MARIÆ è Nobiliſſ.* FüHRERORUM Familia oriundæ *Filiâ*, celebratis hîc *Altdorphij Nuptiis* IV. Idus Novembris An. C. cIɔ Iɔc VII. prolem è conjugio ſuſcepit ſequioris quidem tantum ſexus, ſed vir-

(I) 5 tute

tute nulli secundam: *sex nimirum filias*. Ex quibus duæ, ANNA SIBYLLA & altera SABINA *nupserunt Viris Clarissimis atq; Excellentissimis Medicinæ Doctoribus*. *Illa* DN. CHRISTOPHORO Kern/ *Medico Gothano*, ad Vitam meliorem ante paucos Annos cum ipsâ Conjuge translato: *Hæc* DN. ANDREÆ LAUXIO, *Incluta Reip. Noribergensis Phys. Ordin.* piè & ipsi defuncto, viduâ tamen, & duabus, in spem crescentis solatii filiabus vivis adhuc per DEI gratiam relictis. Cæteræ partim infantes, partim plenis quidem Annis nubiles, innuptæ tamen decesserunt. Ut omnibus quæ à Professore requiruntur officii partibus in Annum usque Quadragesimum & primum, ita nominatim *Rectoris* munere *quater*, *Decani* in sua Facultate à promulgatis Novis Academiæ in Universitatem elevatæ legibus *quinquies* cum laude perfunctus est. *Lectionum* verò, aliarumque cedro dignarum & Exteris dudum celebratarum *lucubrationum*, & inter has Medicorum Principis *Galeni* enucleationum operas ut fama illustris dudum loquitur, ita posteritas, nisi ingratissima sit, nunquam conticescet. Ingravescente senectute, cum vires inciperent decrescere, assiduitas tamen in docendo nequaquam decrevit. *Manebit*, inquiebat, *verum* prophetæ illud: *Maledictus qui facit opus Domini negligenter*. Cum in publicum prodire non posset, domum suam auditores invitabat & comparentes fideliter docebat. Invalescente tandem & vires planè prosternente, lecto tandem ipsum defigente, *senectutis* quæ ipsa *morbus* est, ἀδυναμίᾳ, quod factum est VIII. Idus Oct. cum brevi sibi migrandū intelligeret, de Viatico Cœlesti ante omnia sibi prospexit. *S.S. Cœnâ* postridie debita cum devot usurpatâ, quod vitæ adhuc erat reliquum, in eo spe & patientiâ plenus devotiss. ad fata sua obsequium piis precibus aliisque indiciis Christiano homine dignis DEO declaravit & comprobavit. Donec tandem III. Non. Nov. *dimidiâ circiter primâ post merid. Spiritum DEO redderet*, cum pridie vesperi Uxori charissimę, Filiæ & Neptibus suavissimis *extremum vale* dixisset, & de paterna DEI misericordis ope, optimè ipsas, & DEI verbo, & suo ipsius exemplo doctas sperare jussisset. Atque hic est, Cives Academici cui contigit, quod paucis contingere ajunt Sapientes, ut *& Diu* pro hodierna hominum ætate *& benè*, imò quod adhuc paucioribus *& sibi & aliis* vixerit Sibi vixit, qui ita vixit, ut deinceps in æternum vivat, aliis vixit, qui plurimis profuit, imò pluribus adhuc, dum monumenta ipsius extabunt, proderit. Pro-

Polixius jam Vos ad *cohonestandas* Exequias hortari, Cives Academici, suadet sanè sanctè defuncti dignitas & merita; dissuadet contrà plenissima de Vestra pietate & in praeceptorem gratitudine, fiducia. Quod virtutes hae vos jubent, facite. Ita funus frequentiâ vestrâ, ritè & ut vos decet decoratum forè confidimus. Valete P.P. VII. Id Novembr. A. Æ. C. cIↄ Iↄc XLIIX.

IN EFFIGIEM

Celeberrimi Medici,

CASPARIS HOFMANNI.

H*Ortorum Vitas qui in floribus excolit*, HOFMAN
Dicitur, & Medici quid magis ornat opus?

SCRIPTA.

De Thermis Hirsbergens. liber. Extat cum consiliis & Epistolis Joh Cratonis. *Francof.* 1591. in 8.

De usu lienis, secundum Aristotelem, liber singul. *Lipsiæ* 1615. in 8. *Lugd. Bat.* 1639. in 12.

De Iehoribus, & in quibus illi apparent, affectibus collectanea: *Lipsiæ* 1617. in 8. *Lugd.* 1639. in 12.

De usu Cerebri, secundum Aristotelem, Diatriba: *Lipsiæ* 1619. in 8. & *Lugd. Bat.* 1639. in 12.

Oratio de Barbarie: *Breslaviæ* 1620. in 4.

Variarum lection. libri VI. in quibus loca multa Dioscoridis, Athenaei, Plinij, Hippocratis, Aristotelis, Galeni & aliorum, quà illustrantur, quà explicantur: *Lipsiæ* 1619. in 8.

Oratio in Promulgat. Privilegiorum extensorum Academiae Altorphinae habita: *Altorphi* 1623. in 4.

Oratio in Creat. duorum Medic. Doct. d. XXIV. Novemb. An. M.DC.XXIII. habita: *ibid.* 1624. in 4.

De Thorace ejusque partibus commentarius tripartitus, in quo discutiuntur praecipuè ea, quae inter Aristot. & Galenum controversa sunt: *Francof.* 1627. in fol.

Commentarii in Galeni de usu partium corporis humani, lib. XVII. cum variis lection. in utrumque codicem Graecum & Latinum: *ibid.* 1625. in fol.

De Generatione hominis libri quatuor, contra Mundinum Mundinium: *ibid.* 1629. in fol.

Epistolae variae extant cum Cista Medica Joh. Hornungi: *Norib.* 1625. in 4. & Epistolis Georgii Richteri: *ibid.* 1662. in 4.

Rejecta.

Rejectanea Pathologica, quæ de Morbis formæ & materiæ à Fernelio Argenterioque per somnium visis: *Helmstadij* 1639. in 8.

Notæ perpetuæ in Cl. Galeni de Ossibus ad Tirones librum: *ibid.* 1630. in fol.

Pathologia parva, in qua methodus Galeni practica explicatur: *Ienæ* 1640. in 8. *Paris.* 1647. in 4.

De locis affectis libri tres: *Norib.* 1642. in 12.

Relatio historica judicij acti in campis Elysiis, coram Rhadamanto, contra Galenum, cum approbatione Apollinis in Parnasso, communicata per Mercurium: *ibid.* 1642. in 12.

Animadversiones in Com. Montani libros quinque de morbis, & Thomæ Erasti Anatomen eorundem, nec non Ant-Erastica ejusdem Montani, cum auctario de caussa continente: *Amsterod.* 1641. in 12.

Institutionum Medicarum libri sex: *Lugd. Bat.* 1645. in 4.

Institutionum suarum Medicarum Epitome in sex libros digesta: *Parisiis* 1648. in 12. *Lugd. Bat.* & *Heidelb.* 1672. in 12.

De Medicamentis officinalibus tam simplicibus quàm compositis libri duo. Accesserunt quasi Paralipomena, quæ vel ex animalibus vel mineralib. petuntur. Opus triginta annorum: *Paris.* 1646. 1647. in 4.

Opuscula Medica in duas partes divisa: *Paris.* 1647. *Francof.* 1667. in 4

Pro veritate opellæ tres: *Parisiis* 1647. in 4.

Digressio ad circulationem sanguinis in Anglia natam. Extat cum Jo. Riolani opusculo Anatomico: *ibid.* 1647. in 4.

Ἐπικρίσεις in Aug. Buccium & Ludov. Buccaferreã de Principatu partium corporis, & Jul. Cæs. Claudinum, de sede facultatum principum: *ibid.* 1647. in 4.

De calido innato & spiritib. syntagma: *Francof.* 1667. in 4.

De Methodo Medendi: *Lipsiæ* 1668. in 4.

Cardianastrophe admiranda, seu cordis inversio: *ibid.* 1671. in 4.

MEMO-